

Sak 1 Årsoppgjøret 2017

Forslag til fastsettelse av regnskap og utbytte

Vedlagt følger:

- Styrets beretning
- Regnskap (resultatregnskap, balanse og noter)
- Revisjonsberetning

Styrets årsberetning for året 2017

Innledning

Jæren Sparebank har tilbakelagt sitt tredje driftsår. Det første året var preget av oppstart og innkjøring som følge av fusjonen. Etterdønningene var med oss også inn i 2016, men året må likevel kunne karakteriseres som et mer normalt driftsår i forhold til organisering og drift av bankens virksomhet. I 2017 ble vi ny bank fullt og helt.

Markedsforhold

Norsk økonomi

Norsk økonomi vendte tilbake til normal vekst igjen i 2017, etter svak utvikling i de foregående to år, drevet av økte boliginvesteringer og god vekst i det private konsum. BNP for Fastlands-Norge økte med om lag 2,0 % i 2017 i henhold til et gjennomsnitt av prognosegivere, med en vekst i privat konsum på hele 2,5 % fra året før. Boliginvesteringene økte markert, drevet av de senere års sterke prisvekst for brukte boliger.

Norges Bank holdt rentene uendret gjennom året, med en foliorente på 0,5 %. Kredittveksten for husholdninger var på 6,4 % fra november 2016 til samme måned i 2017.

Husholdningenes gjeld er nå rekordstor, til tross for at boligprisene generelt har falt noe tilbake. For å bremse låneveksten, innførte Finanstilsynet sommeren 2017 nye og strengere retningslinjer for forbrukslån. Boliglånsforskriften fra desember 2016 ble videreført, og bankene fikk krav om økt motsyklisk kapitalbuffer – opp fra 1,5 til 2,0 % fra 31.12.2017.

Hverken boligprisfall, innstramninger i boliglånsforskriften eller nye retningslinjer for forbrukslån har så langt klart å få ned gjeldsveksten merkbart.

Egenkapitalbevis viste en sterk utvikling gjennom 2017. OSEEX, som er delindeksen for egenkapitalbevis på Oslo Børs, steg med solide 25 % gjennom året.

Lokalt

I Rogaland utgjør arbeidsledigheten 3,2 % ved utgangen av året – en nedgang fra 4,5 % på samme tid året før. Tilsvarende tall for landet som helhet viser en ledighet på 2,4 % – en nedgang fra 2,8 % ved utgangen av 2016. Kommunene i vårt primære markedsområde (Klepp, Time og Hå) har en arbeidsledighet på henholdsvis 2,9 % (309 personer), 2,6 % (269 personer) og 2,1 % (217 personer) ved utgangen av året. Til sammen er det 795 arbeidsledige i disse 3 kommunene ved utgangen av året.

Innenfor boligmarkedet registrerer vi en sesongjustert prisøkning for landet som helhet på 0,9 % i 4. kvartal. Siste året ser vi en prisøkning på 0,7 %. I Stavanger-regionen var den sesongjusterte prisøkningen 2,9 % i 4. kvartal, mens vi her ser en økning på 3,7 % siste 12 måneder. Ser vi på Rogaland utenom Stavanger, var det en prisøkning på 0,4 % i 4. kvartal og en økning i boligprisene på 0,9 % siste året.

Konkurransesituasjonen

Det har gjennom året vært en sterk konkurranse om bankkundene i vårt område. Spesielt har vi merket dette innenfor landbrukssektoren. Innenfor personkundeområdet har konkurransen om kundene tiltatt blant annet som følge av noe lavere omsetning av boliger.

Landbruket

Bøndene i vårt distrikt har lagt bak seg et krevende år rent klimamessig. Unormalt store nedbørsmengder har gitt avlingstap og redusert kvalitet på avlingene for mange bønder. Flere har vært fortvilte og dette vil på kort og også lengre sikt kunne ha betydning for den enkelte bondens økonomiske resultater.

Den sterke rasjonaliseringen har fortsatt og det investeres nå betydelige beløp i nye driftsbygninger, oppgraderinger, kjøp av maskiner og ikke minst kjøp av jord og melkekvoter. Etterspørselen etter både jord og melkekvoter har økt markant. De som bygger vil ha melkekvoter tilpasset det nivået som nybygg og øvrig teknisk utstyr er innrettet til å

håndtere. Prisen på melkekvoter har derfor økt til nivåer som er høyere enn noen gang tidligere. Klima, utvikling i priser på melkekvoter, økt bruk av teknologi og en stadig større andel importerte matvarer har og vil fortsatt ha innvirkning på bondens inntjening framover. Den politiske situasjonen har også siste tiden vist at landbruket er en næring hvor en er avhengig av stabile rammevilkår.

Bankens landbrukskunder er stabile og nye kunder ser verdien av å ha en lokal landbruksbank som kan støtte og bidra i utfordrende tider. Utlånsvekst på over 11 % siste året og mange positive tilbakemeldinger via vår måling av kundeopplevelse, gir oss stor tro på at landbruket skal fortsette sin sterke utvikling både i banken og for distriktet for øvrig.

Strategisk samarbeid

Eika Alliansen

Jæren Sparebank er aksjonær i Eika Gruppen AS. Eika Alliansen består av 69 lokalbanker, Eika Gruppen og Eika Boligkreditt. Eika Alliansen har en samlet forvaltningskapital på over 400 milliarder kroner, nær en million kunder og mer enn 3 000 ansatte. Dette gjør Eika Alliansen til en av de største aktørene i det norske bankmarkedet – og en av de viktigste aktørene for norske lokalsamfunn.

Eika styrker Jæren Sparebank

Lokalbankenes viktigste kundegrupper er personkunder og det lokale næringslivet. Eika Gruppen styrker lokalbankene ved å utvikle og levere konkurransedyktige tjenester og produkter som dekker lokalbankene og lokalbank-kundenes behov. Eika Gruppen gir dermed et verdifullt bidrag til visjonen for Jæren Sparebank – «Vi bygger Jæren».

Komplett leverandør til lokalbankene

Eika Gruppen har fire produktselskap som leverer produkter til oss. Eika Forsikring er blant Norges største forsikringsselskap og leverer de fleste produkter innen skade- og personforsikring. Eika Kredittbank leverer debet- og kredittkortprodukter samt finansieringsløsninger som leasing og salgspantlån. Eika Kapitalforvaltning leverer fondsprodukter for personkunder og bankene. Aktiv Eiendomsmegling er en landsdekkende eiendomsmeglerkjede, som Aktiv Eiendomsmegling Jæren AS er en del av. Banken eier 40 % av Aktiv Eiendomsmegling Jæren AS. Resterende 60 % eies av Sandnes Sparebank.

Eika Boligkreditt er en del av Eika Alliansen og eies av 67 lokalbanker og OBOS. Eika Boligkreditt har som hovedformål å sikre lokalbankene i Eika Alliansen tilgang til langsiktig og konkurransedyktig finansiering. Selskapet er en aktiv utsteder av obligasjoner med fortrinnsrett både i det norske og internasjonale finansmarked. Eika Boligkreditt har en forvaltningskapital på om lag 100 milliarder kroner og er følgelig en viktig bidragsyter til at kundene i lokalbankene oppnår konkurransedyktige vilkår på sine boliglån. Ved utgangen av 2017 har Jæren Sparebank finansiert 4,8 milliarder kroner i Eika Boligkreditt, og har en eierpost i selskapet på ca. 6,3 %. Eierskapet i Eika Boligkreditt anses som strategisk viktig for Jæren Sparebank.

Samfunnsansvar

Jæren Sparebank dekker gjennom sin kjernevirksomhet viktige behov i lokalsamfunnet. Banken skal engasjere seg lokalt og bidra til vekst og utvikling i lokalmiljøet.

Etiske, sosiale og miljømessige hensyn skal være integrert i den daglige driften. Hensynet til samfunnsansvar er innarbeidet i overordnede retningslinjer under konkrete emner som for eksempel etikk, bekjempelse av hvitvasking, arbeidsmiljø og sikkerhet, eierstyring og selskapsledelse samt det ytre miljø.

Jæren Sparebank skal spille en aktiv rolle i lokalmiljøet. Et viktig bidrag historisk sett har vært utdeling av gavemidler til allmenntilgitt formål. Denne funksjonen er nå i hovedsak overtatt og videreført av sparebankstiftelsene som ble etablert i forbindelse med fusjonen. Stiftelsene mottar utbytte fra banken som følge av sine eierposter. Støtte og sponsorbidrag til lag og foreninger over ordinær drift, er imidlertid fortsatt en del av bankens virksomhet.

Disse bidragene skal være forankret i bankens visjon og forretningsidé og skal fordeles på en måte som underbygger bredde og mangfold i lokalmiljøet.

Banken har utformet egne retningslinjer i forhold til samfunnsansvar. Her omtaler vi blant annet et skoleprosjekt som ble gjennomført for 2. året på rad på 10. trinn i vårt lokalmiljø høsten 2017. I tre uker var ansatte i banken involverte i skoleprosjektet. Vi besøkte 14 skoler, 33 klasser og rundt 900 10. klasse-elever. Dette prosjektet bidrar til å gi ungdommene en grunnleggende og nødvendig privatøkonomisk forståelse for penger, inntekt, forbruk og gode sparevaner. Ungdommene på Jæren får en innføring i hvor viktig økonomisk styring av egen økonomi er for fremtiden. I tillegg legges det vekt på å bidra til å innføre gode holdninger rundt tema økonomi. Vi ser på dette prosjektet som en fin måte for banken til å vise sitt samfunnsansvar og engasjement i praktisk handling.

Eierstyring og selskapsledelse

Eierstyring og selskapsledelse i Jæren Sparebank omfatter de mål og prinsipper som banken styres og kontrolleres etter for å sikre effektiv bruk av bankens ressurser og størst mulig verdiskaping for bankens eiere, kunder, ansatte og samfunnet.

Bankens eierstyring og selskapsledelse bygger på «Norsk anbefaling for eierstyring og selskapsledelse». En nærmere beskrivelse av eierstyring og selskapsledelse er lagt ut på bankens hjemmeside.

Miljø

Banken ønsker å opptre ansvarlig med tanke på klima og miljø. Banken bruker miljøvennlige produkter i egen drift så langt dette lar seg gjøre. Bankens påvirkning av det ytre miljø er begrenset til materiell og energi som er nødvendige for at banken skal kunne drive sin virksomhet. Etter styrets oppfatning forurenses banken i liten grad det ytre miljø.

Bankens virksomhet i 2017

Jæren Sparebank sitt tredje regnskapsår preges av normal drift uten engangsposter av vesentlig betydning. Regnskapet viser en god underliggende kjernedrift i et marked som gjennom året har vært preget av lavt rentenivå, sterk konkurranse og en noe lavere aktivitet på utlånssiden.

Banken hadde ved utgangen av 2017 i alt 87 ansatte og antall årsverk var 82.

Kompetanseutvikling er en viktig kritisk suksessfaktor. Banken foretar derfor løpende justeringer og styrking av kompetansenivået for å tilpasse organisasjonen til fremtidige utfordringer. Banken har også i 2017 brukt ressurser på arbeidet med å autorisere finansielle rådgivere (AFR). Samtidig gjennomfører alle rådgiverne i dagligbank og bedriftsmarked et omfattende sertifiseringsprogram i regi av Eika skolen.

Banken er medlem i og har et godt samarbeid med SAMKO (bedriftshelsetjenesten i Klepp). Banken har fokus på et godt arbeidsmiljø. Det har ikke skjedd noen skader eller ulykker i banken og sykefraværet var i året 2017 på 7,11 %, mot 3,4 % i 2016. Bankens målsetting er at korttidssykefraværet skal være lavere enn 1,5 %, og langtidssykefraværet lavere enn 3,0 %. Ved utgangen av 2017 er det 59 kvinner og 28 menn ansatt i banken. Banken har ved årsskifte 13 ledere med personalansvar. Av disse er 5 menn og 8 kvinner. Bankens ledergruppe består av 6 ledere inkludert administrerende banksjef – 4 menn og 2 kvinner. I bankens styre var det 3 menn og 4 kvinner ved utgangen av 2017. Basert på dagens situasjon er det ikke vurdert som nødvendig å iverksette noen spesielle tiltak med hensyn til likestilling.

Det har også gjennom 2017 vært jobbet målrettet og systematisk med å videreutvikle og foredle en felles kultur for Jæren Sparebank. I den forbindelse har det vært jobbet aktivt med å forankre blant annet kritiske suksessfaktorer og kjerneverdier for banken. Alle ansatte har vært involvert i denne prosessen. Bankens kjerneverdier er «påskrudd, langsiktig og jærsk».

Årsresultat

Regnskapet rapporteres i henhold til IFRS (International Financial Reporting Standard).

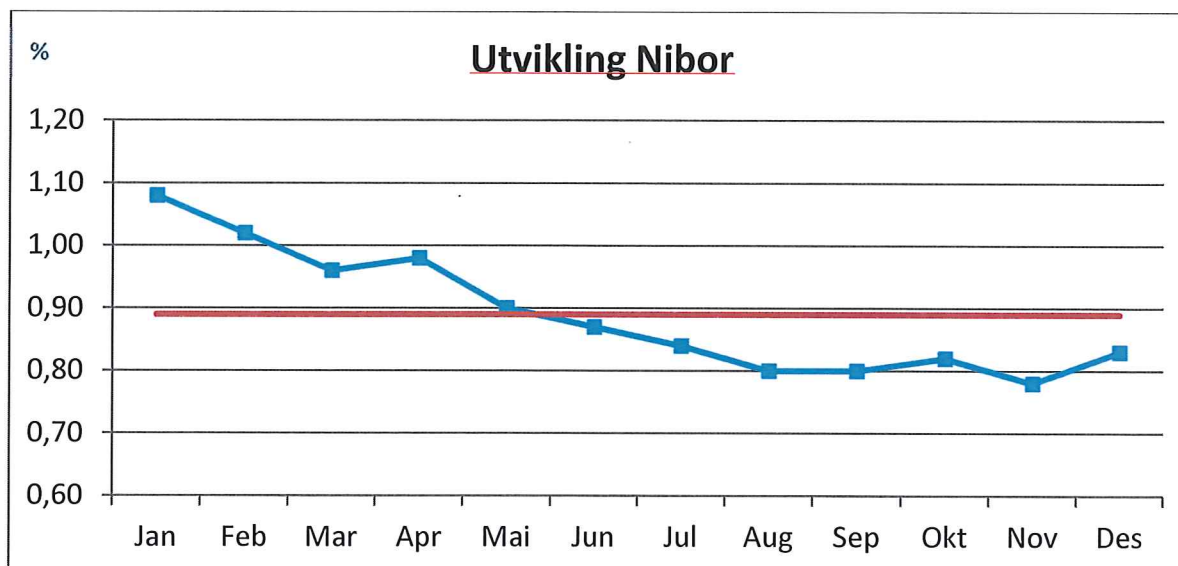
Årsregnskapet er avgitt under forutsetning av fortsatt drift, en forutsetning som er til stede med dagens egenkapital. Styret kjenner ikke til vesentlige usikkerheter som vil kunne ha betydning for vurdering av bankens årsregnskap. Styret mener at årsberetningen gir en rettvise oversikt av bankens eiendeler og gjeld, finansielle stilling og resultat pr. 31.12.2017.

Tallstørrelser i parentes gjelder tilsvarende periode i 2016.

Netto renteinntekter

Bankens rentenetto ble 210,3 mill. kroner (198,6 mill.) – en økning på 11,7 mill. kroner fra 2016. Målt i prosent av gjennomsnittlig forvaltningskapital har rentenettoen økt marginalt fra 1,56 % i 2016 til 1,57 % i 2017. Dette skyldes i hovedsak fallende pengemarkedsrente og lavere kredittpåslag. Dette bidrar til at banken låner inn til en lavere pris i obligasjonsmarkedet.

Som det fremgår av grafen under har pengemarkedsrenta (målt ved 3 måneders Nibor), beveget seg nedover i løpet av 2017. Gjennomsnittlig 3 måneders Nibor var 0,89 % i 2017 – ned fra 1,07 % i 2016 og 1,29 % i 2015.

Netto provisjons- og andre inntekter

Øvrige inntekter ble i 2017 71,5 mill. kroner (61,2 mill.). I prosent av gjennomsnittlig forvaltningskapital 0,53 (0,48). Dette gir en økning på 10,4 mill. kroner. Av denne netto økningen utgjør økning i provisjonsinntekter 10,6 mill. kroner til 78,7 mill. kroner (68,1 mill.). Inntekter fra kredittformidling (i all hovedsak provisjoner fra Eika Boligkreditt) viser en økning på 6,7 mill. kroner. Marginen på lån i Eika Boligkreditt var på et relativt lavt nivå i 2016, mens den har vist en klart stigende trend gjennom 2017 – i hovedsak som følge av et fallende innpris til bankene kombinert med en relativt stabil utlånsrente til kundene. I tillegg var betalingsformidling på et noe høyere nivå i 2017 sammenlignet med 2016.

	2017	2016
Forsikring	13.440	12.228
Kredittformidling	23.183	16.510
Verdipapiromsetning og forvaltning	6.238	4.819
Gebyr fra betalingsformidling/interbankgebyr	31.498	29.066
Garantiprovisjon	3.933	5.102
Andre provisjoner og gebyrer	443	416
Provisjonsinntekter m.v.	78.735	68.140

Andre driftsinntekter reduseres marginalt med 0,2 mill. kroner til 1,6 mill. kroner (1,8 mill.). Provisjonskostnader holdes på samme nivå i 2017 med 8,8 mill. kroner (8,8 mill.).

Netto inntekter fra finansielle investeringer

2017 viser en inntjening på 38,5 mill. kroner (51,4 mill.). I prosent av gjennomsnittlig forvaltningskapital 0,29 (0,40). Årsak til redusert inntjening i 2017 skyldes i hovedsak gevinst ført i 2016 knyttet til salg av aksjer i Visa Norge, samt noe lavere positiv verdiendring på obligasjonsporteføljen.

Totalt netto verdiendring på finansielle instrumenter til virkelig verdi vises i tabell nedenfor.

	2017	2016
Netto verdiendring på valuta og finansielle derivater	5.427	11.628
Netto verdiendring på utlån til virkelig verdi	-1.824	-5.244
Netto verdiendring på innlån til virkelig verdi	6.487	10.443
Netto verdiendring på sertifikater og obligasjoner	3.793	5.551
Netto verdiendring på aksjer til virkelig verdi over resultatet	3.520	-1.092
Netto verdiendringer på fin. instrument til virkelig verdi over resultat	17.403	21.287

Lavere kredittrisiko førte til en positiv verdiendring på 3,8 mill. kroner i bankens portefølje av obligasjoner.

Driftskostnader

Bankens driftskostnader for 2017 ble 157,3 mill. kroner (124,7 mill.). Dette er en økning på 32,6 mill. kroner. I prosent av gjennomsnittlig forvaltningskapital 1,18 (0,98). Kostnader i forhold til inntekter ble 49,1 % (40,1 %). Vi har et sterkt fokus på å holde kostnadene på et lavest mulig nivå, samtidig som vi tilbyr riktig servicegrad til våre kunder. Bankens målsetting er en kostnadsandel under 45,0 %.

Personal og administrasjonskostnader viser 123,4 mill. kroner (87,7 mill.).

Personalkostnader er økt med 32,8 mill. kroner i forhold til i fjor. Hovedårsaken til økningen i år er i stor grad knyttet til inntektsføring av positiv engangseffekt på 27,6 mill. kroner i 4. kvartal 2016 ved omlegging av pensjonsordning fra ytelse til innskudd.

	2017	2016
Lønninger	57.193	56.695
Arbeidsgiveravgift	8.593	8.268
Finansskatt	2.688	-
Pensjonskostnader	8.140	-22.029
Andre ytelser	1.806	2.720
Administrasjonskostnader	44.967	42.004
Sum	123.388	87.659

Andre driftskostnader utgjorde 25,4 mill. kroner (24,5 mill.). Her er det en marginal økning på 0,9 mill. kroner i forhold til fjoråret. Utenom personalkostnader, er kostnader knyttet til bankens IT-systemer en betydelig post. IT-systemene er standardiserte, og forvaltningen og driften er i stor grad satt ut til eksterne tjenesteleverandører.

Tap – avsetning til tap, kredittrisiko

Netto tap på utlån ble 11,1 mill. kroner (9,2 mill.). Gruppenedskrivninger er i løpet av året holdt på et stabilt nivå med 27,0 mill. kroner. Dette utgjør 0,24 % i forhold til brutto utlån ved utgangen av året – omtrent samme nivå som ved inngangen av året.

Brutto misligholdte engasjement utgjorde 22,1 mill. kroner (41,6 mill.). Tapsutsatte (ikke misligholdte) engasjement utgjorde 63,1 mill. kroner (28,3 mill.) Summen av misligholdte og tapsutsatte engasjement er økt fra 69,9 mill. kroner til 85,2 mill. kroner. Summen av individuelle nedskrivninger er 21,9 mill. kroner (16,6 mill.). Banken har ved utløpet av hvert

kvartal en detaljert gjennomgang av utlånsporteføljen, for å avdekke tapsindikasjoner og vurdere eventuelle behov for nedskrivninger. Det er knyttet skjønnsmessige vurderinger til bankens vurderinger av størrelsen på nedskrivningene og avsetningene, både for enkeltlån og for grupper av lån. Denne vurderingen knytter seg både til sannsynligheten for mislighold og tap gitt mislighold.

Disponering av overskudd (beløp i hele 1 000)

Årets resultat før skatt ble 151 933 og etter skatt 119 533.

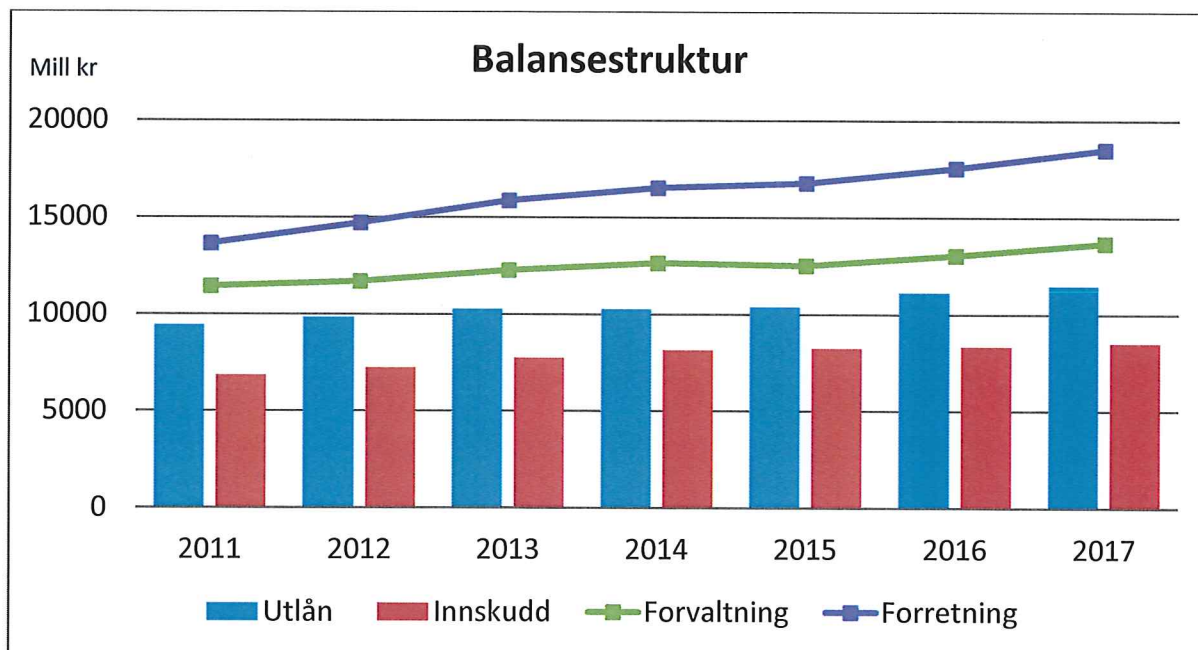
Styret forslår følgende disponering av årets resultat etter skatt på 119 533:

Overført til sparebankenes fond	52 459
Overført til utjevningsfond	37 479
Kontantutbytte	29 595
Sum disponert	119 533

Bankens forvaltnings- og forretningskapital

Bankens forvaltningskapital pr. utgangen av 2017 var 13,7 mrd. kroner.

Forvaltningskapitalen har økt med 634,6 mill. kroner siste 12 måneder – tilsvarende en økning på 4,9 %. Økningen i bankens forvaltningskapital skyldes først og fremst utlånsøkningen som har vært i løpet av 2017. Bankens forretningskapital pr. utgangen av 2017 var 18,5 mrd. kroner. Forretningskapitalen har økt med 955,0 mill. kroner siste 12 måneder – tilsvarende en økning på 5,4 %. Forretningskapitalen består av bankens forvaltningskapital med tillegg av overført volum i Eika Boligkreditt.

Utlån

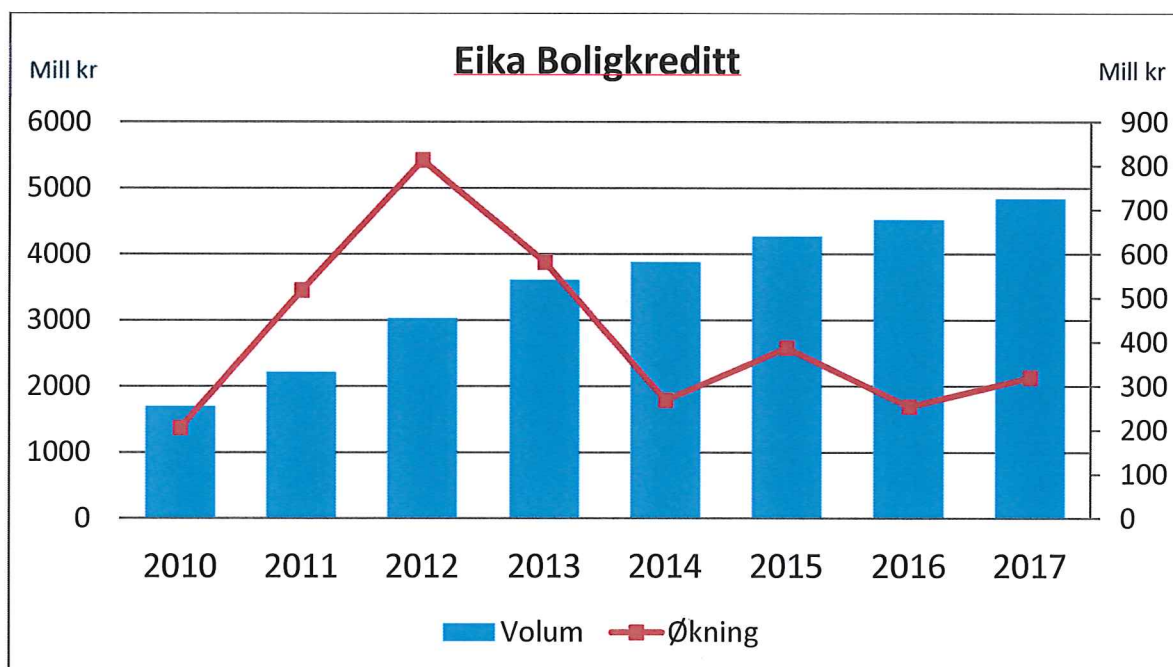
Samlede brutto utlån har økt med 352,1 mill. kroner til 11,5 mrd. kroner i løpet av året. Dette gir en økning på 3,2 %. Inkludert Eika Boligkreditt har brutto utlån økt med 4,3 % til 16,3 mrd. kroner. Utlånsveksten i Eika Boligkreditt isolert sett var 7,1 % i 2017.

Brutto utlån for privatmarked viser en økning på 136,3 mill. kroner til 7,8 mrd. kroner i løpet av året. Dette gir en økning på 1,8 %. Inkludert Eika Boligkreditt har utlån privatmarked økt med 456,6 mill. kroner – tilsvarende 3,8 %. Brutto utlån til næringslivsmarkedet viser en økning på 6,2 % til 3,7 mrd. kroner. Av samlede utlån utgjør privatmarked 67,7 % (68,6 %), jordbruk 19,0 % (17,6 %) og øvrig næringslivsmarked 13,3 % (13,8 %).

Sektor/næring	BRUTTO UTLÅN			
	31.12.2017	Fordeling	31.12.2016	Fordeling
Personmarked	7.760.015	67,7 %	7.623.760	68,6 %
Offentlig forvaltning	-	0,0 %	-	0,0 %
Primærnæring	2.178.741	19,0 %	1.955.373	17,6 %
Produksjonsbedrifter	45.461	0,4 %	49.274	0,4 %
Bygg/anlegg	341.348	3,0 %	370.865	3,3 %
Handel/hotell/restaurant	83.123	0,7 %	79.749	0,7 %
Finans/eiendom	927.750	8,1 %	900.979	8,2 %
Tjenesteytende næringer	79.662	0,7 %	79.552	0,7 %
Transport/kommunikasjon	45.255	0,4 %	49.749	0,5 %
Sum	11.461.355	100,0 %	11.109.300	100,0 %

Utlån i Eika Boligkreditt

Overført volum i Eika Boligkreditt utgjør 4 839,2 mill. kroner pr. utgangen av 2017. Volumet økte med 320,4 mill. kroner i løpet av 2017 – tilsvarende 7,1 %. Eika Boligkreditt er en stabil og viktig fundingkilde for banken. Eika Boligkreditt har tilgang til billigere funding med lengre løpetider enn det vi som en lokal sparebank har mulighet for å skaffe. Overføringsgraden til Eika Boligkreditt ved utgangen av 2017 er 38,4 %.

Innskudd

Innskudd fra kunder har økt med 172,7 mill. kroner til 8,5 mrd. kroner i løpet av året. Dette gir en økning på 2,1 %. Innskudd fra personmarkedet økte med 3,7 % til 6,1 mrd. kroner, mens innskudd fra næringslivet ble redusert med 1,7 % til 2,4 mrd. kroner.

Sektor/næring	INNSKUDD			
	31.12.2017	Fordeling	31.12.2016	Fordeling
Personmarked	6.063.333	71,3 %	5.848.921	70,2 %
Offentlig forvaltning	1.939	0,0 %	1.672	0,0 %
Primærnæring	348.356	4,1 %	421.432	5,1 %
Produksjonsbedrifter	90.934	1,1 %	77.421	0,9 %
Bygg/anlegg	348.334	4,1 %	303.307	3,6 %
Handel/hotell/restaurant	202.690	2,4 %	224.229	2,7 %
Finans/eiendom	879.459	10,3 %	811.843	9,8 %
Tjenesteytende næringer	482.376	5,7 %	544.364	6,5 %
Transport/kommunikasjon	87.612	1,0 %	99.171	1,2 %
Sum	8.505.034	100,0 %	8.332.359	100,0 %

Innskuddsdekningen ved utgangen av året er 74,2% (75,0 %). Innskuddsdekningen innenfor privatmarkedet er 78,1 % (76,7 %) mens dekingen innenfor bedriftsmarkedet er 66,0 % (71,2 %). Innskuddsdekningen inkludert overført volum til Eika Boligkreditt, er 52,2 % (53,3 %). Bankens langsiktige målsetting er en innskuddsdekning på minimum 70,0 %. Hensyntatt overført volum i Eika Boligkreditt, skal innskuddsdekningen være minimum 50,0 %.

Risikostyring

En effektiv risikostyring er et viktig element for at banken skal nå sine strategiske målsettinger. Banken har etablert egne risikostrategier, der det er konkretisert styringsmål og rammer. Disse strategiene revurderes minst årlig i sammenheng med bankens øvrige plan prosesser. Utviklingen i risikobilde rapporteres periodisk til styret.

En viktig del av bankens risikostyring er vurdering av totalkapitalbehov (ICAAP – Internal Capital Adequacy Assessment Process). I denne prosessen foretas det vurderinger av risikoer banken er eksponert mot med tilhørende vurdering av styring og kontroll. Basert på denne vurderingen foretas en beregning av kapitalbehovet for å dekke disse risikoer.

Kredittrisiko

Styret vurderer risikoen for tap på utlån og garantier for person- og landbrukskunder generelt som lav. Kredittrisiko i bankens øvrige næringsengasjement er i stor grad i risikogrupperne lav og moderat, mens risikoen er høyere for de tapsutsatte og misligholdte engasjementene. For de av disse engasjementene hvor det er indikasjoner på tap, er det foretatt individuelle nedskrivning basert på en konkret vurdering.

Likviditetsrisiko

Likviditetsrisiko er risiko for manglende likviditet til å kunne innfri forpliktelser ved forfall. Banken har en lav til moderat likviditetsrisiko. Markedet for ekstern funding bearbeides aktivt for å sikre at tilstrekkelig funding alltid er tilstede.

Kravet til likviditet styres ut fra likviditetsindikatorer. Likviditetsindikator 1 skal være større enn 105,0 og likviditetsindikator 2 skal være større enn 110,0 i henhold til bankens måltall. Likviditetsindikator pr. 31.12.2017 var henholdsvis 106,5 og 112,8. Banken har 3,2 mrd. kroner i innlån fra obligasjonsmarkedet. Dette er en økning på 395,2 mill. kroner i forhold til inngangen av 2017. I tillegg har banken 67,9 mill. kroner i gjeld til kredittinstitusjoner. Banken prioriterer langsiktige innlån med hensiktsmessig spredning av forfallstidspunkter. Banken jobber aktivt for å ha en jevn og godt fordelt forfallsstruktur på innlån som tas opp i markedet. Restløpetiden på obligasjonslån er fra ca. 3 måneder til nærmere 4,5 år – med et snitt på ca. 2,4 år. Bankens likviditetssituasjon vurderes som god. Trekkrettighet i DNB er på 300,0 mill. kroner. Banken har ikke F-lån i Norges Bank. Bankens LCR (mål på likviditetsbuffer) er 150,0 ved utgangen av året mens bankens NSFR (mål på langsiktig finansiering) er 143,0.

Avlastning av boliglån til Eika Boligkreditt er i løpet av 2017 økt med 320,4 mill. kroner til 4 839,2 mill. kroner. Økningen gjennom året er på 7,1 %. Styret vurderer banken sin likviditetssituasjon som god i forhold til forfallsstruktur på kort og lang sikt.

Markedsrisiko

Bankens markedsrisiko består av renterisiko, kursrisiko og valutarisiko. Renterisiko oppstår når det er forskjeller i rentebinding mellom aktiva- og passivasiden og utenom balanse poster. Total renterisiko rapporteres regelmessig til styret og har i løpet av hele året vært innenfor fastsatt ramme. Rentefølsomhet i bankens portefølje er uendret i forhold til i fjor. Bankens netto resultateffekt ved en parallellforskyvning av rentekurven med ett prosentpoeng gir en total renterisiko på 15,8 mill. kroner pr. 31.12.2017.

Bankens utlånsportefølje har et renteforfall på mindre enn ett år. Fastrentelån til kunder blir rentebyttet over til flytende rente. Ved større fastrentelån blir det inngått en rentebytteavtale pr. lån. Ved mindre lån vil rentebytteavtalen omfatte flere lån. Både fastrentelån og rentebytteavtaler bokføres til virkelig verdi i regnskapet. Innskudd til kunder har renteforfall på 1 år eller lavere. Durasjonen på obligasjonsporteføljen er 0,14 pr. 31.12.2017. I følge rammen skal ikke banken ha mer enn 0,50 i durasjon på obligasjonsporteføljen.

Kursrisiko er knyttet til aksjer, aksjefond og obligasjoner. For disse investeringer har styret vedtatt rammer. Eksponering blir regelmessig rapport til styret. Disse verdipapirer vurderes til virkelig verdi i regnskapet.

I forhold til valutarisiko har banken kun en mindre kontantbeholdning i forbindelse med kjøp og salg av reisevaluta. Banken har ellers ingen aktiva- eller passivaposter i balansen. Imidlertid har banken en indirekte valutarisiko i form av garanti for valutalån formidlet til annen kredittinstitusjon. Banken vil på disse garantier kun ha valutarisiko dersom kunden skulle misligholde lånet. Banken vurderer derfor valutarisikoen som lav.

Operasjonell risiko

Operasjonell risiko omfatter alle de potensielle tapskilder som er knyttet til den løpende driften av bankens virksomhet. Banken legger vekt på målrettede tiltak for å forebygge mot og redusere den operasjonelle risikoen.

Kontantstrøm

Kontantstrømoppstillingen viser anskaffelsen og anvendelsen av likvide midler. Kontantstrømmen deles i operasjonelle aktiviteter, investeringsaktiviteter og finansieringsaktiviteter. I 2017 har det vært netto utbetaling på utlån med 359,8 mill. kroner og netto innbetaling på innskudd med 172,7 mill. kroner. Dette gir netto utbetaling på 187,2 mill. kroner. Ved innfrielse/forfall av obligasjonsgjeld er det tatt opp mer gjeld, noe som gir netto økt volum på 399,0 mill. kroner. Netto kontantstrøm fra investeringsaktiviteter viser utbetalinger på 20,1 mill. kroner. Det er totalt en innbetaling på 10,4 mill. kroner ved salg av eiendeler holdt for salg. Motsatt er det netto investert 23,2 mill. kroner i aksjer/verdpapirer. Netto kontantstrøm operasjonelle aktiviteter viser innbetaling på 126,8 mill. kroner. Nettoeffekten av anskaffelsen og anvendelsen av likvide midler gir et innskudd i Norges Bank inkl. kontantbeholdning på 83,6 mill. kroner (79,9 mill.) ved utgangen av året.

Soliditet

Bankens bokførte egenkapital utgjorde pr. utgangen av året 1 526,5 mill. kroner. Av dette utgjør eierandelskapital og overkursfond 548,9 mill. kroner.

Netto ansvarlig kapital utgjør 1 422,1 mill. kroner. Bankens rene kjernekapitaldekning ved utgangen av 2017 er 16,7 % (17,3 %). Kjernekapitaldekningen er 17,7 % (17,9 %) og bankens kapitaldekning er 19,0 % (18,9 %). Tallene er hensyntatt årets resultat etter skatt. Veksten i utlån har vært høyest innenfor bedriftsmarkedet – der vektingen er på et høyere nivå sammenlignet med personmarkedet, i forhold til beregning av risikovektet kapital.

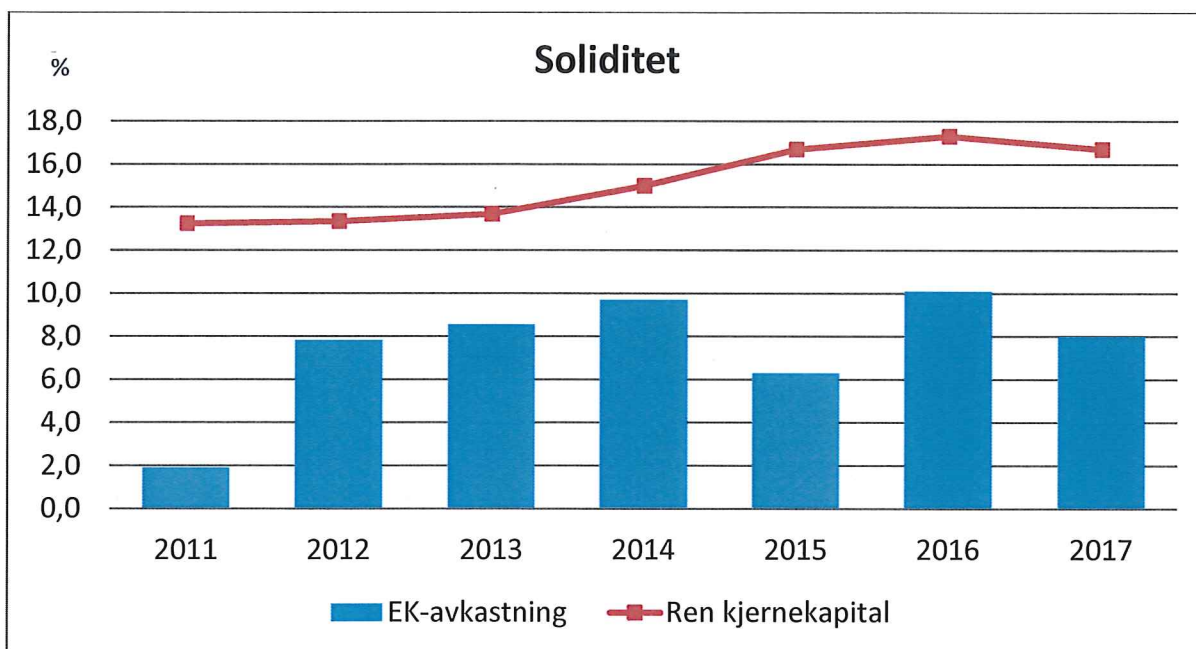
Ved inngangen til 2018 er de regulatoriske kravene (inkludert bevaringsbuffer, systemrisikobuffer og motsyklisk buffer) til ren kjernekapital 12,0 %, kjernekapital på 13,5 % og til kapitaldekning er 15,5 %. Banken har i tillegg et Pilar-2 krav på 2,2 %. Banken oppfylder disse kravene med god margin, noe som bidrar til å gi et godt grunnlag for videre vekst og utvikling av banken i årene som kommer. Banken er underlagt reglene om kapitaldekning i Finansforetaksloven med tilhørende forskrifter. Overholdelse av minimumskrav til kapitaldekning er et vilkår for bankens virksomhet og derfor av sentral betydning i den

daglige driften av virksomheten. Banken har et internt minimumsmål for ren kjernekapitaldekning på 15,5 %.

Inntjening pr egenkapitalbevis utgjør 13,60 kroner i 2017 – ned fra 16,20 kroner i 2016. Styret foreslår å utbetale et kontantutbytte på 6,00 kroner pr. egenkapitalbevis, noe som tilsvarer en utdelingsandel på ca. 44 %. Samlet kontantutbytte utgjør 29,6 mill. kroner. Tilsvarende utdelingsandel forrige år var ca. 37 %. Da utgjorde også kontantutbytte 29,6 mill. kroner – tilsvarende 6,00 kroner pr. egenkapitalbevis.

Banken legger til grunn at minimum 35 % av eierandelskapitalens (egenkapitalbeviser) andel av resultatet vil kunne bli utbetalt i kontantutbytte. Ved fastsettelse av utbyttet blir det tatt hensyn til forventet resultatutvikling i en normalisert markedsituasjon, eksterne rammebetingelser samt behovet for ren kjernekapital.

Bankens egenkapitalbevis har steget med 23,2 % i løpet av 2017 og sluttet på en kurs tilsvarende 134,00 kroner pr. egenkapitalbevis. Børsverdien ved utgangen av fjoråret var 661 mill. kroner og forholdet pris/bok var i underkant av 0,8. Antall utstedte egenkapitalbevis er 4 932 523.

Det langsiktige målet for bankens egenkapitalavkastning etter skatt er minimum 8,0 %. Årets resultat etter skatt tilsvarer en egenkapitalavkastning på 8,0 % – identisk med målet.

Utsikter fremover

Det forventes et rimelig stabilt aktivitetsnivå i vår region framover. I tillegg vil trolig arbeidsledigheten fortsatt vise en synkende tendens framover. Vi forventer at rentemarginen vil holde seg relativt stabil framover, selv med et lavt rentenivå.

Konkurransen oppleves fortsatt som sterk innenfor både privatmarkedet og bedrifts-markedet. På bedriftssiden merker vi priskonkurransen både innenfor landbruk og innenfor øvrig næringsliv.

Banken er i en god posisjon når det gjelder marked, likviditet og soliditet. Styret forventer tilfredsstillende inntjening i den underliggende driften framover. Dette gir et solid og godt grunnlag for å videreutvikle posisjonen som lokalbanken for Jæren også inn i 2018.

Takk

Styret vil avslutningsvis rette en stor takk til alle ansatte og tillitsvalgte for verdifull innsats og godt samarbeid i et utfordrende og krevende år for Jæren Sparebank. Det er gjennom året lagt et godt grunnlag for å utvikle banken videre som lokalbanken for Jæren. Styret vil også takke alle kunder og øvrige forbindelser for den tillit som er vist banken gjennom året som nå er tilbakelagt.

Bryne, 28. februar 2018
Styret i Jæren Sparebank

Per Bergstad
Styreleder

Tor Audun Bilstad
Nestleder

Bjørg Helen O. Mæland
Styremedlem

Marie Storhaug
Styremedlem

Snorre Haukali
Styremedlem

Turid Gauksås Bakker
Styremedlem

Elena Zahl Johansen
Styremedlem

Tor Egil Lie
Adm. banksjef

RESULTATREGNSKAP

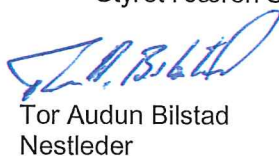
	Note	2017	2016
(Beløp i 1000 kr)			
Sum renteinntekter	16	357.185	346.629
Sum rentekostnader	16	146.852	148.011
Netto renteinntekter		210.334	198.618
Provisjonsinntekter m.v.	17	78.735	68.140
Provisjonskostnader m.v.	17	-8.800	-8.757
Andre driftsinntekter	17	1.572	1.773
Netto provisjons- og andre inntekter		71.507	61.157
Utbytte	17	20.813	29.867
Resultat investeringer etter egenkapitalmetoden	17, 27	289	285
Netto verdiendringer på fin. instrument til virkelig verdi over resultat	17	17.403	21.287
Netto inntekter fra finansielle investeringer		38.504	51.439
Personal- og administrasjonskostnader	18, 34, 41	123.387	87.659
Avskrivninger og nedskrivninger på varige driftsmidler og immaterielle eiendeler	28	8.497	12.565
Andre driftskostnader	19	25.443	24.525
Sum driftskostnader før tap og nedskrivninger		157.327	124.748
Driftsresultat før tap og nedskrivninger		163.019	186.466
Nedskrivninger og tap på utlån	10	11.086	9.153
Driftsresultat etter tap og nedskrivninger		151.933	177.313
Skattekostnad	20	32.400	37.489
Resultat av drift etter skatt		119.533	139.823
Utvidet resultat			
Aktuarielle gevinster og tap ytelsespensjon	34	1.157	-5.461
Skatt på aktuarielle gevinster og tap ytelsespensjon		-289	1.365
Resultatelement som ikke vil bli reklassifisert til resultatet, etter skatt		868	-4.096
Verdiendring finansielle eiendeler tilgjengelig for salg	25	-22.235	2.155
Resultatelement som vil bli reklassifisert til resultatet, etter skatt		-22.235	2.155
Totalresultat		98.166	137.883
Resultat/utvannet resultat pr. egenkapitalbevis	39	13,6	16,2
Resultat/utvannet resultat pr. egenkapitalbevis, virksomhet holdt for salg	39	0,0	0,0

BALANSE

	Note	2017	2016
(Beløp i 1000 kr)			
Kontanter og fordringer på sentralbanker	21, 22	83.590	79.938
Utlån og fordringer på kredittinstitusjoner	21, 22	463.358	177.684
Utlån til kunder amortisert kost	7-10, 21, 22	11.245.066	10.726.373
Utlån til kunder virkelig verdi	7-10, 21, 23	167.373	339.299
Sertifikater og obligasjoner	21, 23, 24	1.117.521	1.109.052
Aksjer og fondsandeler	21, 23, 25	34.919	16.622
Finansielle instrumenter tilgjengelig for salg	21, 23, 25	434.824	448.601
Finansielle derivater	21, 23, 26	-	190
Eierinteresser i tilknyttede selskaper	27	7.125	6.837
Immaterielle eiendeler	28	31.700	36.236
Varige driftsmidler	28	31.814	33.414
Eiendeler holdt for salg	29	28.201	38.586
Andre eiendeler		782	753
Forskuddsbetalinger og opptjente inntekter		29.218	27.300
SUM EIENDELER		13.675.491	13.040.885
Gjeld til kredittinstitusjoner	21, 22, 30	67.882	67.698
Innskudd fra kunder	21, 22, 31	8.505.034	8.332.359
Verdipapirgjeld	21, 22, 32	3.238.158	2.842.976
Finansielle derivater	21, 23, 26	5.663	9.476
Annen gjeld	33	29.273	29.049
Betalbar skatt	20	29.501	25.524
Påløpte kostnader og forskuddsbetalte inntekter		25.847	26.311
Utsatt skatt	20	10.098	6.908
Avsetning til pensjonsforpliktelser	34	6.735	8.380
Ansvarlig lånekapital	21, 22, 35	230.782	232.265
Sum gjeld		12.148.971	11.580.947
Egenkapitalbeviskapital	38	123.313	123.313
Egne egenkapitalbevis		-525	-
Overkurs	38	425.285	425.285
Annen innskutt egenkapital		826	
Sum innskutt egenkapital		548.899	548.598
Utjevningsfond		251.251	213.285
Sparebankens fond		648.705	595.866
Annen egenkapital		77.665	102.190
Sum opptjent egenkapital	36	977.622	911.340
Sum egenkapital		1.526.520	1.459.938
SUM GJELD OG EGENKAPITAL		13.675.491	13.040.885

Bryne, 28. februar 2018
Styret i Jæren Sparebank

Per Bergstad
Styreleder

Tor Audun Bilstad
Nestleder

Bjørg Helen O. Mæland
Styremedlem

Marie Storhaug
Styremedlem

Snorre Haukali
Styremedlem

Turid Gauksås Bakker
Styremedlem

Elena Zahl Johansen
Styremedlem

Tor Egil Lie
Adm. banksjef

Oppstilling av endringer i egenkapital

(Beløp i 1000 kr)	Egenkapital bevis	Egne egenkapitalbevis	Overkurs- fond	Annen innskutt egenkapital	Utjevnings- fond	Annen egenkapital*	Sparebankens fond	Sum egenkapital
Sum egenkapital pr. 01.01.16	123.313	-	425.285		165.449	85.237	537.569	1.336.852
Utbetalt utbytte og gaver	-	-	-	-	-	-14.798	-	-14.798
Resultat 2016	-	-	-	-	47.835	31.751	58.297	137.883
Sum egenkapital pr. 31.12.16	123.313	-	425.285		213.285	102.190	595.866	1.459.938
Periodens resultat	-	-	-	-	37.479	29.595	52.459	119.533
Aktuarielle gevinster og tap ytelsespensjon over totalresultat	-	-	-	-	487	-	381	868
Verdiendring finansielle eiendeler tilgjengelig for salg	-	-	-	-	-	-22.235	-	-22.235
Totalresultat for perioden	-	-	-	-	37.966	7.360	52.840	98.166
Utbytte og gaver	-	-	-	-	-	-29.595	-	-29.595
Egne egenkapitalbevis	-	-525	-	826	-	-2.289	-	-1.988
Sum egenkapital pr. 31.12.17	123.313	-525	425.285	826	251.251	77.665	648.705	1.526.520
Overgang til IFRS 9 (note 43)					7.461		6.049	13.511
Omarbeidet egenkapital 01.01.18	123.313	-525	425.285	826	258.712	77.665	654.755	1.540.031
Fond for urealiserte gevinster		50.359						
Transaksjoner egne egenkapitalbevis		-2.289						
Utbytte		29.595						
*Annen egenkapital pr. 31.12.17		77.665						
Finansielle eiendeler tilgjengelig for salg reserve pr. 01.01.17		72.594						
Verdiendring finansielle eiendeler tilgjengelig for salg		-22.235						
Finansielle eiendeler tilgjengelig for salg reserve pr. 31.12.17		50.359						

Kontantstrøm

(beløp i 1000 kroner)	2017	2016
Kontantstrømmer fra operasjonelle aktiviteter		
Renteinnbetalinger, provisjonsinnbetaling og gebyrer fra kunder	415.766	391.979
Renteutbetalinger	-71.527	-76.990
Utbetalinger av renter på andre lån/verdipapirer	-88.972	-79.277
Innbetalinger av renter på andre utlån/verdipapirer	22.602	22.094
Innbetalinger av utbytte, andeler	20.813	29.867
Innbetalinger andre inntekter	3.375	3.250
Utbetalinger til drift	-149.564	-147.839
Skatter	-25.524	-25.624
Utbetaling gaver av overskudd	-134	-269
Netto kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter	126.834	117.191
Kontantstrømmer fra investeringsaktiviteter		
Kjøp av aksjer og andeler i andre foretak	-35.595	-31.998
Salg av aksjer og andeler i andre foretak	12.359	
Innbetaling ved omsetning av rentebærende verdipapir		20.798
Utbetaling ved omsetning av rentebærende verdipapir	-4.676	
Kjøp driftsmidler m.v.	-2.571	-466
Innbetaling ved salg av eiendeler holdt for salg	10.385	825
Netto kontantstrøm fra investeringsaktiviteter	-20.097	-10.841
Kontantstrømmer fra finansieringsaktiviteter		
Netto plassering/låneopptak i kredittinstitusjon	-285.490	109.452
Innbetalinger på tidligere avskrevne fordringer	164	4.716
Netto inn/utbetaling av nedbetalingslån og rammekreditter til kunder	-359.839	-712.304
Netto inn/utbetaling innskudd kunder	172.675	87.946
Innbetalinger ved utstedelse av ansvarlig lånekapital		100.000
Innbetalinger ved utstedelse av sertifikat-/obligasjonsgjeld	875.000	1.196.000
Utbetalinger ved innfrielse av sertifikat-/obligasjonsgjeld	-476.000	-877.000
Utbetaling av utbytte	-29.595	-14.798
Netto kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter	-103.085	-105.988
Netto kontantstrøm for perioden	3.652	363
Beholdning av kontanter og kontantekvivalenter ved periodens begynnelse	79.938	79.575
Beholdning av kontanter og kontantekvivalenter ved periodens slutt	83.590	79.938

NOTER

Note 1 Generell informasjon
Note 2 Regnskapsprinsipper
Note 3 Anvendelse av estimater og skjønnsmessige vurderinger
Note 4 Segmenter
Note 5 Kapitalstyring og kapitaldekning
Note 6 Risikostyring

Kredittrisiko

Note 7 Kredittrisiko
Note 8 Utlån fordelt på kundegrupper og geografi
Note 9 Nedskrevne engasjementer fordelt på kundegruppe
Note 10 Nedskrivninger og tap på utlån

Likviditetsrisiko

Note 11 Likviditetsrisiko

Markedsrisiko

Note 12 Renterisiko
Note 13 Valutarisiko
Note 14 Kursrisiko
Note 15 Finansielle derivater

Resultatregnskap

Note 16 Renteinntekter
Note 17 Andre driftsinntekter
Note 18 Personal- og andre administrasjonskostnader
Note 19 Andre driftskostnader
Note 20 Skatt

Balanse

Note 21 Kategorier av finansielle instrumenter
Note 22 Virkelig verdi på finansielle instrumenter til amortisert kost
Note 23 Finansielle instrumenter bokført til virkelig verdi
Note 24 Obligasjoner, sertifikater og andre rentebærende verdipapirer
Note 25 Aksjer
Note 26 Finansielle derivater
Note 27 Tilknyttet selskap
Note 28 Varige driftsmidler og immaterielle eiendeler
Note 29 Eiendeler holdt for salg og investeringseiendommer
Note 30 Gjeld til kredittinstitusjoner
Note 31 Innskudd fra og gjeld til kunder
Note 32 Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer
Note 33 Annen gjeld
Note 34 Pensjonsforpliktelser
Note 35 Ansvarlig lånekapital
Note 36 Egenkapital

Øvrige opplysninger

Note 37 Betingede forpliktelser
Note 38 Egenkapitalbevis og egenkapitalbevisiere
Note 39 Fortjeneste pr. egenkapitalbevis
Note 40 Hendelser etter balansedagen
Note 41 Ytelser til ledende ansatte
Note 42 Transaksjoner med nærstående parter
Note 43 Overgang til IFRS 9

Note 1 Generell informasjon

Jæren Sparebank er en egenkapitalbevisbank notert på Oslo Børs. Banken tilbyr gjennom sine 6 kontorer i Klepp, Time og Hå et fullservicekonsept innen bank og finansielle tjenester, ovenfor person- og landbrukskunder samt mindre/mellomstore bedrifter. Bankens hovedkontor har besøksadresse Jernbanegata 6, 4340 Bryne.

Regnskapet for 2017 ble godkjent av styret i Jæren Sparebank 28. februar 2018.

Note 2 Regnskapsprinsipper

GRUNNLAG FOR UTARBEIDELSE AV REGNSKAPET

Banken avlegger regnskap i samsvar med IFRS, International Financial Reporting Standards, som er godkjent av EU og er obligatorisk for årsregnskap som avlegges pr 31.12.2017. Tilleggskrav til noter som følger av lov og forskrift for norske banker er hensyntatt.

Regnskapet er basert på historisk kost- prinsippet med unntak av: finansielle eiendeler tilgjengelige for salg og finansielle eiendeler og forpliktelser (herunder derivater) vurdert til virkelig verdi over resultatet.

Regnskapet er presentert i norske kroner, og alle tall er vist i hele tusen, med mindre annet er spesifikt angitt.

Nye standarder og fortolkninger som er tatt i bruk for regnskapsåret 2017

I 2017 har endringer i eksisterende standarder blitt innført. Dette inkluderer endring av følgende standarder:

- IAS 7: Endringen innebærer at det skal gis mer detaljert informasjon om de ulike elementene som ligger til grunn for periodens endring i forpliktelser som har sitt opphav i finansieringsaktiviteter.
- IAS 12: Endringen innebærer klargjøring om vurderinger knyttet til om fremtidige skattereduserende midlertidige forskjeller kan utnyttes mot sannsynlig fremtidig inntekt
- IFRS 12: Endringen innebærer en presisering om at alle opplysningskrav i IFRS 12 gjelder for investeringer klassifisert etter IFRS 5 med unntak av kravet om summarisk finansiell informasjon om datterselskap, TS eller FKV.

Innføring av disse endringene har ikke hatt vesentlig innvirkning på regnskapet for 2017.

Standarder som tas i bruk fra og med regnskapsåret 2018

IFRS 9 Finansielle instrumenter

Regnskapet for 2017 er avlagt iht. IAS 39 Finansielle instrumenter – innregning og måling. Fra 01.01.2018 blir denne standarden erstattet av IFRS 9 Finansielle instrumenter. IFRS 9 introduserer en ny modell for klassifisering og måling av finansielle eiendeler, ny modell for nedskrivning av finansielle eiendeler og nye regler for sikringsbokføring.

Implementering av IFRS 9

Eika Gruppen startet opp en tverrfaglig prosjektgruppe i 2016 som har forberedt implementeringen av IFRS 9.

Prosjektgruppen har bestått av representanter fra fagområdene kreditt, datavarehus og regnskap/rapportering, samt prosjektleder. Prosjektet har vært ansvarlige for å implementere Eikas PD- og LGD-modeller i den nedskrivningsmodellen som benyttes (utviklet av SDC, Eika-bankenes leverandør av banksystemer). Prosjektet har også inkludert områdene under IFRS 9 for klassifisering og måling og rapportering.

Jæren Sparebank har vært representert som deltaker samt som medlem i en referansegruppe. Banken har løpende fulgt opp og testet innspill og rapporter som har blitt utarbeidet i regi av prosjektgruppen og dermed bidratt til kvalitetssikringen av det som blir levert av systemet framover.

Overgangsregler

IFRS 9 skal anvendes retrospektivt, men for sikringsbokføring kan man velge å videreføre prinsippene i IAS 39 inntil videre. Retrospektiv anvendelse innebærer at Jæren Sparebank skal lage åpningsbalansen 01.01.2018 etter prinsippene i IFRS 9. Det er adgang til å unnlate å utarbeide sammenligningstall for historiske perioder, og banken har valgt å ikke å utarbeide

sammenligningstall. Det er også anledning til å utsette implementeringen av reglene for sikringsbokføring etter IFRS 9. Banken benytter ikke sikringsbokføring.

Effektene av nye prinsipper i åpningsbalansen for 2018 føres mot egenkapitalen. Informasjon om IFRS 9 er innarbeidet i Sammendrag av de viktigste regnskapsprinsippene under Finansielle eiendeler og Utlån og garantier. Følgende noter omhandler implementering av IFRS 9:

- Note 2 Regnskapsprinsipper
- Note 3 Anvendelse av estimater og skjønnsmessige vurderinger
- Note 5 Kapitalstyring og kapitaldekning
- Note 10 Nedskrivninger og tap på utlån
- Note 37 Betingede forpliktelser
- Note 43 Overgang til IFRS 9

Klassifisering og måling

Finansielle eiendeler

IFRS 9 vil innføre nye prinsipper for klassifisering og måling. Målekategoriene for finansielle eiendeler i IAS 39 (virkelig verdi over resultat, tilgjengelig for salg, holde til forfall og utlån og fordringer til amortisert kost) har blitt erstattet av følgende tre målekategorier etter IFRS 9:

- Amortisert kost
- Virkelig verdi med verdiendring over utvidet resultat (FVOCI)
- Virkelig verdi med verdiendring over resultat (FVTPL)

Målekategori bestemmes ved førstegangs regnskapsføring av eiendelen.

Definisjonen av et finansielt instrument reguleres i IAS 32 og er ikke endret som følge av IFRS 9. Ved fastsettelse av målekategori skiller IFRS 9 mellom ordinære renteinstrumenter og egenkapitalinstrumenter, herunder derivater. Med ordinære renteinstrumenter menes det renteinstrumenter der avkastning utgjør kompensasjon for tidsverdi av penger, kredittrisiko og andre relevante risikoer som følger av ordinære renteinstrumenter.

Egenkapitalinstrumenter faller i målekategorien virkelig verdi over resultat. For egenkapitalinstrumenter som ikke er derivater og ikke holdes for handelsformål, er det anledning til å velge å føre disse til virkelig verdi over utvidet resultat. For ordinære renteinstrumenter bestemmes målekategorien etter formålet med investeringen. Renteinstrumenter som inngår i en portefølje med formål å motta kontraktmessige kontantstrømmer i form av renter og avdrag, skal måles til amortisert kost. Renteinstrumenter som inngår i en portefølje med formål om å både motta kontantstrømmer og å foreta salg, skal måles til virkelig verdi med verdiendringer over utvidet resultat, med renteinntekt, valutaomregningseffekter og nedskrivninger presentert over ordinært resultat. Renteinstrumenter i øvrige forretningsmodeller skal måles til virkelig verdi over resultat. Verdiendringer på ordinære renteinstrumenter ført over utvidet resultat, skal reklassifiseres til resultatet ved salg eller annen avhendelse av eiendelene. Øvrige gjeldsinstrumenter skal måles til virkelig verdi med verdiendring over resultat.

Finansielle forpliktelser

For finansielle forpliktelser er reglene i hovedsak de samme som i dagens IAS 39. En endring fra IAS 39 er at for finansielle forpliktelser som er bestemt regnskapsført til virkelig verdi over resultatet skal endringer i verdien som skyldes selskapets egen kredittrisiko innregnes i utvidet resultat (banken har ikke finansiell gjeld til virkelig verdi).

Utlån, kreditter og garantier

Klassifisering av utlån under IFRS 9

Utlån med fast rente der banken har som formål å motta kontraktmessige kontantstrømmer i form av renter og avdrag, er sikret med derivater for å matche finansieringen til flytende rente. Banken benytter derfor fair value option for å unngå accounting mismatch på disse utlånene og de er klassifisert til virkelig verdi over resultatet.

Utlånsportefølje i boligkreditselskap

Banken har anledning til å overføre utlån med pant i boligeiendom til Eika Boligkreditt som har belåningsgrad under 60 %. Banken overfører utlån fra egen balanse kun unntaksvis og med volum som ligger under en egendefinert vesentlighetsgrensen (5 % årlig av utestående portefølje og 20 % i porteføljens gjennomsnittlige levetid). Basert på dette har

banken vurdert overføringer til Eika Boligkreditt som uvesentlig for vurdering av klassifisering, og utlån som kan overføres til Eika Boligkreditt er klassifisert til amortisert kost.

IFRS 15 Inntekter fra kontrakter med kunder

Standarden er en ny modell utgitt av IASB og omfatter prinsippet om at inntektsføring først skjer når varen eller tjenesten overføres til kunden. Standarden vurderes å ha begrenset påvirkning for banken og trår i kraft for regnskapsåret som starter 1. januar 2018.

Vedtatte IFRS- er og IFRIC- er med fremtidig ikrafttredelsestidspunkt

En rekke nye standarder, endringer i eksisterende standarder og fortolkninger er utgitt med fremtidig ikrafttredelsestidspunkt. Det er kun medtatt standarder og fortolkninger som anses relevante for banken.

IFRS 16 Leieavtaler

IFRS 16 er gitt ikrafttredelse for årsregnskap som starter fra og med 1. januar 2019. Det er tillatt å implementere standarden tidlig. Banken vil ikke tidligimplementere standarden.

Det forventes at IFRS 16-leieavtaler vil gi effekt på resultatoppstilling og balansen. For leietaker fjernes dagens skille mellom operasjonelle og finansielle leieavtaler, og erstattes av en modell som skal anvendes for alle leieavtaler, med enkelte konkrete unntak. Konsekvensen blir at leieavtaler som regnskapsføres i tråd med den nye modellen, vil måtte balanseføres i regnskapet til leietaker i form av en leieforpliktelse og en eiendel som representerer leietakers rett til å bruke den underliggende eiendelen. For utleier videreføres i all hovedsak dagens regelverk (IAS 17) uforandret.

Kravene til tilleggsopplysninger utvides for både leietaker og utleier.

SEGMENTINFORMASJON

Driftssegmenter rapporteres slik at de er i overensstemmelse med rapporterbare segmenter i henhold til den interne rapporteringen til Jæren Sparebank.

INNTEKTSFØRING

Renteinntekter inntektsføres ved bruk av effektiv rentemetode. Dette innebærer løpende inntektsføring av renter med tillegg av amortisering av etableringsgebyrer. Den effektive renten fastsettes ved diskontering av kontraktsfestede kontantstrømmer innenfor forventet løpetid. Kontantstrømmene inkluderer etableringsgebyrer, samt eventuelt restverdi ved utløpet av forventet løpetid.

Inntektsføring av renter etter effektiv rentemetode benyttes for balanseposter som vurderes til amortisert kost. For rentebærende balanseposter som vurderes til virkelig verdi over resultatet inntektsføres den nominelle renten løpende, mens verdiendringer regnskapsføres ved periodeslutt. Renteinntekter på nedskrevne engasjementer beregnes som effektiv rente av nedskrevet verdi.

Renteinntekter på finansielle instrumenter klassifisert som utlån inkluderes på linjen for netto renteinntekter.

Gebyrer og provisjoner resultatføres etter hvert som tjenesten ytes. Gebyrer for etablering av låneavtaler inngår i kontantstrømmene ved beregning av amortisert kost og inntektsføres under netto renteinntekter etter effektiv rentemetode. Gebyrer som mottas i forbindelse med finansielle garantier resultatføres over garantiperioden. I andre driftsinntekter inngår blant annet gebyrer og provisjoner knyttet til betalingsformidling, kredittformidling og verdipapirtjenester. Resultatføringen skjer når tjenestene er levert. Provisjon for lån overført til Eika Boligkreditt føres som provisjonsinntekter i regnskapet.

Utbytte fra investeringer resultatføres på tidspunkt utbyttet er vedtatt på generalforsamlingen.

Leieinntekter inntektsføres løpende etter hvert som de opptjenes.

FINANSIELLE INSTRUMENTER

Innregning og fraregning

Finansielle eiendeler og forpliktelser innregnes når banken blir part i instrumentets kontraktsmessige vilkår.

Finansielle eiendeler fraregnes når de kontraktsmessige rettighetene til kontantstrømmer fra de finansielle eiendelene utløper, eller når foretaket overfører den finansielle eiendelen i en transaksjon hvor all eller tilnærmet all risiko og fortjenestemuligheter knyttet til eierskap av eiendelen overføres.

Finansielle forpliktelser fraregnes på det tidspunkt rettighetene til de kontraktsmessige betingelsene er innfridd, kansellert eller utløpt.

Klassifisering

Ved første gangs regnskapsføring blir finansielle eiendeler klassifisert i en av de følgende kategorier avhengig av typen instrument og formålet med investeringen:

Finansielle eiendeler klassifiseres i gruppene:

- Finansielle eiendeler til virkelig verdi med verdiendringer over resultatregnskapet
- Finansielle eiendeler bestemt regnskapsført til virkelig verdi med verdiendringer over resultatet
- Utlån og fordringer, balanseført til amortisert kost
- Finansielle instrumenter tilgjengelig for salg vurdert til virkelig verdi

Finansiell gjeld klassifiseres som:

- Finansielle forpliktelser til virkelig verdi med verdiendringer over resultatregnskapet
- Andre finansielle forpliktelser målt til amortisert kost

Finansielle eiendeler og forpliktelser til virkelig verdi med verdiendringer over resultatregnskapet har følgende underkategorier:

Finansielle eiendeler og forpliktelser til virkelig verdi over resultatregnskapet

Finansielle eiendeler og forpliktelser klassifiseres som til virkelig verdi over resultatet dersom de holdes for omsetning eller øremerkes til dette ved førstegangsinnregning. Alle finansielle eiendeler og forpliktelser kan øremerkes til virkelig verdi over resultatet dersom:

- klassifiseringen reduserer en mismatch i måling eller innregning som ellers ville ha oppstått som følge av ulike regler for måling av eiendeler og forpliktelser
- de finansielle eiendelene inngår i en portefølje som løpende måles og rapporteres til virkelig verdi

Banken har en investeringsportefølje med aksjer og obligasjoner som er øremerket til virkelig verdi ved førstegangsinnregning, og som løpende styres og måles til virkelig verdi. Dette er i tråd med styrets godkjente risiko- og investeringsstrategi og informasjon basert på virkelig verdi rapporteres regelmessig til bankens ledelse og styret.

Banken har innvilget utlån med fastrente som er sikret gjennom rentebytteavtaler. I regnskapet er verdien av rentebytteavtaler vurdert til virkelig verdi. For å unngå mismatch i måling/innregning er derfor også tilhørende utlån vurdert til virkelig verdi.

Derivater innregnes til virkelig verdi på det tidspunkt derivatkontrakten inngås, - og deretter løpende til virkelig verdi. Derivater i balansen er utelukkende rentebytteavtaler (renteswapper). Endringer i estimerte verdier på derivater medtas i regnskapet under «Netto gevinst/(tap) på finansielle instrumenter» i den perioden de oppstår. Mens realiserte gevinster/(tap) klassifiseres som renteinntekter/(rentekostnader).

Transaksjonsutgifter innregnes i resultatet når de påløper. Finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet måles til virkelig verdi på rapporteringstidspunktet.

I kategorien til virkelig verdi over resultatet inngår klassene aksjer og andeler, fastrenteutlån, sertifikater, obligasjoner, og derivater.

Utlån og fordringer, balanseført til amortisert kost

Utlån og fordringer er ikke-derivative finansielle eiendeler med betalinger som er faste eller lar seg fastsette og som ikke er notert i et aktivt marked. Utlån og fordringer regnskapsføres til virkelig verdi med tillegg av direkte marginale transaksjonskostnader ved førstegangsinnregning, og til amortisert kost etter effektiv rentemetode i etterfølgende perioder. Ved beregning av den effektive renten estimeres kontantstrømmer og alle kontraktsmessige vilkår ved det finansielle instrumentet tas i betraktning.

Finansielle eiendeler tilgjengelig for salg

Finansielle eiendeler tilgjengelig for salg er ikke-derivative finansielle eiendeler som er anskaffet for annet formål enn trading, og har ved førstegangsinnregning blitt plassert i denne kategorien, eventuelt ikke blitt plassert i noen annen kategori. Etter førstegangsinnregning måles finansielle eiendeler i denne kategorien til virkelig verdi, og gevinst eller tap innregnes i annen inntekt. Dersom verdifall er vesentlig eller forventes å vedvare føres nedskrivningen over resultatet. Det benyttes skjønn for å fastsette hva som er vesentlig eller forventes å vedvare. Likevel anses et verdifall som er større 20 % som vesentlig. Er verdifallet estimert til å vare over ett år anses det som langvarig, mens mindre enn ett halvt år ikke anses som langvarig.

I denne kategorien inngår enkelte investeringer i aksjer og egenkapitalbevis.

Finansielle forpliktelser til amortisert kost

Finansielle forpliktelser måles til amortisert kost ved bruk av effektiv rentemetode.

I kategorien finansielle forpliktelser til amortisert kost inngår klassene innskudd fra og forpliktelser overfor kunder og rentebærende forpliktelser som sertifikat- og obligasjonsgjeld.

Måling

Måling til virkelig verdi

Virkelig verdi av finansielle instrumenter som omsettes i aktive markeder fastsettes ved slutten av rapporteringsperioden med henvisning til noterte markedspriser eller kurser fra meglere av finansielle instrumenter, uten fradrag for transaksjonskostnader. Markedet er aktivt dersom det er mulig å fremskaffe eksterne observerbare priser, kurser eller renter og disse prisene representerer faktiske og hyppige markedstransaksjoner.

For finansielle instrumenter som ikke omsettes i et aktivt marked, fastsettes den virkelige verdien ved hjelp av en egnet verdsettelsesmetode. Slike verdsettelsesmetoder omfatter bruk av nylig foretatte markedstransaksjoner på armlengdes avstand mellom velinformerte og frivillige parter, dersom slike er tilgjengelige, henvisning til løpende virkelig verdi av et annet instrument som er praktisk talt det samme, diskontert kontantstrømsberegning eller andre verdsettelsesmodeller. I den grad observerbare markedspriser er tilgjengelige for variabler som inngår i verdsettelsesmodeller så benyttes disse.

En analyse av virkelig verdi av finansielle instrumenter og ytterligere detaljer om målingen av disse oppgis i egen note i forbindelse med avleggelse av årsregnskapet.

Måling til amortisert kost

Finansielle instrumenter som ikke måles til virkelig verdi, måles til amortisert kost, og inntektene beregnes etter instrumentets effektive rente. Den effektive renten fastsettes ved diskontering av kontraktsfestede kontantstrømmer innenfor forventet løpetid.

Kontantstrømmene inkluderer etableringsgebyrer og direkte, marginale transaksjonskostnader som ikke direkte betales av kunden, samt eventuell restverdi ved utløpet av forventet løpetid. Amortisert kost er nåverdien av slike kontantstrømmer neddiskontert med den effektive renten.

Måling av finansielle garantier

Utstedte finansielle garantier vurderes til virkelig verdi, som ved første gangs innregning anses å være mottatt vederlag for garantien. Ved etterfølgende måling vurderes utstedte finansielle garantier til det høyeste beløp av mottatt vederlag for garantien med fradrag for eventuelle resultatførte amortiseringer og beste estimat for vederlag ved eventuell innfrielse av garantien.

Nedskrivning av finansielle eiendeler

På hver balansedag vurderer konsernet om det foreligger objektive indikasjoner på at de finansielle eiendelene har vært utsatt for kredittap.

Objektive bevis for kredittap for individuelle utlån inkluderer blant annet:

- vesentlige finansielle problem hos debitor
- betalingsmislighold eller andre vesentlige kontraktsbrudd
- innvilget utsettelse med betaling eller ny kreditt til betaling av termin, avtalte endringer i rentesatsen eller i andre avtalevilkår som følge av finansielle problemer hos debitor
- det anses som sannsynlig at debitor vil inngå gjeldsforhandling, annen finansiell restrukturering eller at debtors bo blir tatt under konkursbehandling

Utlån som ikke har vært gjenstand for individuelle vurderinger for kredittap, vurderes samlet i grupper. Utlån som er vurdert individuelt, men hvor nedskrivning ikke er foretatt, blir også vurdert i grupper. Gruppene er definert som utlån med like risiko- og verdiegenskaper basert på inndeling av kundene etter hovednæringer samt risikoklasse.

Grupper av utlån nedskrives for kredittap dersom det foreligger objektive bevis som:

- det skjer vesentlige markedsendringer i en risikoklasse der banken har grupper av utlån
- det skjer vesentlige endringer i rammebetingelsene som utvilsomt får praktiske konsekvenser for en gruppe av lånekunder
- negative endringer i betalingshistorikk for låntakere i gruppen
- nasjonale eller lokale økonomiske forhold som står i forbindelse med mislighold av utlånene i gruppen

Dersom det foreligger objektive bevis for kredittap for enkelt utlån eller grupper av utlån, blir lånene nedskrevet dersom balanseført verdi er høyere enn nåverdi av estimerte fremtidige kontantstrømmer. Nedskrivningsbeløp beregnes som forskjell mellom balanseført verdi og nåverdi av estimerte fremtidige kontantstrømmer neddiskontert med lånets effektive rente. Den effektive renten som benyttes for neddiskontering blir ikke justert som følge av endring i lånets kredittrisiko og lånebetingelser. Nedskrivning er klassifisert som tap på utlån. Renteinntekter resultatføres etter effektiv rentemetode.

Overtagelse av eiendeler

Eiendeler som overtas i forbindelse med oppfølging av misligholdte og nedskrevne engasjementer, verdsettes ved overtagelsen til virkelig verdi. Slike eiendeler klassifiseres i balansen etter sin art. Etterfølgende verdivurdering og klassifisering av resultateffekter følger prinsippene for den aktuelle eiendelen.

Presentasjon av resultatposter knyttet til finansielle eiendeler og forpliktelser til virkelig verdi

Realiserte gevinster/(tap) samt endringer i estimerte verdier på finansielle instrumenter til virkelig verdi over resultatet, inkludert utbytte, medtas i regnskapet under «Netto gevinst/(tap) på finansielle instrumenter» i den perioden de oppstår. Verdiendringer på finansielle instrumenter klassifisert som tilgjengelig for salg føres mot andre inntekter og kostnader. Når finansielle instrumenter klassifisert som tilgjengelig for salg selges eller nedskrives, føres samlet verdiregulering som er ført mot andre inntekter og kostnader over resultatet som gevinst/(tap) fra investeringer i finansielle instrumenter. Utbytte på aksjer klassifisert som tilgjengelig for salg føres over resultatet når bankens rett til utbytte er fastslått.

Sikringsbokføring

Jæren Sparebank benytter ikke sikringsbokføring. I stedet er alle sikringsforretninger og sikrede poster klassifisert som finansielle instrumenter til virkelig verdi over resultat.

Motregning

Finansielle eiendeler og finansielle forpliktelser motregnes og presenteres med et nettobeløp i balansen bare når banken har en juridisk håndhevbar rett til å motregne og når banken har til hensikt å gjøre opp på nettogrunnlag. Inntekter og kostnader motregnes ikke med mindre det kreves eller tillates i henhold til IFRS.

VALUTA

Transaksjoner i utenlandsk valuta omregnes til kursen på transaksjonstidspunktet. Pengeposter i utenlandsk valuta omregnes til norske kroner ved å benytte balansedagens kurs. Ikke-pengeposter som måles til historisk kurs uttrykt i utenlandsk valuta, omregnes til norske kroner ved å benytte valutakursen på transaksjonstidspunktet. Ikke-pengeposter som måles til virkelig verdi uttrykt i utenlandsk valuta, omregnes til valutakursen fastsatt på balansetidspunktet. Valutakursendringer resultatføres løpende i regnskapsperioden. Selskapsregnskapet er presentert i norske kroner som er selskapet funksjonelle valuta.

VARIGE DRIFTSMIDLER

Varige driftsmidler omfatter bygninger, tomter og driftsløsøre, og er vurdert til anskaffelseskost fratrasket akkumulerte avskrivninger og nedskrivninger. Anskaffelseskost for varige driftsmidler er kjøpsprisen, inkludert avgifter/skatter og kostnader direkte knyttet til å sette anleggsmiddelet i stand for bruk. Utgifter påløpt etter at driftsmidlet er tatt i bruk, slik som løpende vedlikehold, resultatføres, mens øvrige utgifter som forventes å gi fremtidige økonomiske fordeler blir balanseført. Det er benyttet lineære avskrivninger for å allokere kostpris, fratrasket eventuell restverdi, over driftsmidlenes brukstid.

LEIEAVTALER

En leieavtale klassifiseres som finansiell leieavtale dersom den i det vesentlige overfører risiko og avkastning forbundet med eierskap. Øvrige leieavtaler klassifiseres som operasjonelle leieavtaler.

Jæren Sparebank leier lokaler til flere avdelinger, og disse er klassifisert som operasjonelle leieavtaler. Leiebetalinger kostnadsføres lineært over løpetiden da dette gir best uttrykk for hvordan bankens bruk av eiendelen fordeler seg over tid.

EIENDELER HOLDT FOR SALG

Eiendeler og grupper av eiendeler og gjeld er klassifisert som holdt for salg hvis deres balanseførte verdi vil bli gjenvunnet gjennom en salgstransaksjon i stedet for via fortsatt bruk. Dette er ansett oppfylt bare når salg er svært sannsynlig og anleggsmidlet (eller grupper av anleggsmidler og gjeld) er tilgjengelig for umiddelbart salg i dets nåværende form. Anleggsmidler og grupper av anleggsmidler og gjeld klassifisert som holdt for salg måles til den laveste verdien av tidligere balanseført verdi og virkelig verdi med fradrag for salgsutgifter. Eventuelle nedskrivninger føres over resultatet på linjen for av- og nedskrivninger.

INVESTERINGER I TILKNYTTETE SELSKAPER

Tilknyttede selskaper er enheter hvor banken har betydelig innflytelse, men ikke kontroll, over den finansielle og operasjonelle styringen (normalt ved eierandel på mellom 20 – 50 %). Regnskapet inkluderer bankens andel av resultat fra tilknyttede selskaper regnskapsført etter egenkapitalmetoden fra det tidspunktet betydelig innflytelse oppnås og inntil slik innflytelse opphører.

SKATT

Skattekostnad består av betalbar skatt og endring i utsatt skatt. Utsatt skatt/skattefordel er beregnet på alle forskjeller mellom regnskapsmessig og skattemessig verdi på eiendeler og gjeld. Periodens utsatt skatt/skattefordel nettoføres og regnskapsføres i balansen i tråd med IAS 12.

Utsatt skattefordel er regnskapsført når det er sannsynlig at banken vil ha tilstrekkelige skattemessige overskudd i senere perioder til å nyttiggjøre skattefordelen. Banken regnskapsfører tidligere ikke regnskapsført utsatt skattefordel i den grad det har blitt sannsynlig at banken kan benytte seg av den utsatte skattefordelen. Likeledes vil banken redusere utsatt skattefordel i den grad banken ikke lenger anser det som sannsynlig at det kan nyttiggjøre seg av den utsatte skattefordelen.

Utsatt skatt og utsatt skattefordel er målt basert på forventet fremtidige skattesatser og skatteregler som gjelder på balansedagen eller som med overveiende sannsynlighet ventes vedtatt, og som antas å skulle benyttes når den utsatte skattefordelen realiseres eller når den utsatte skatten skal gjøres opp.

Betalbar skatt og utsatt skatt er regnskapsført direkte mot egenkapitalen i den grad skattepostene relaterer seg til egenkapitaltransaksjoner.

PENSJONSFORPLIKTELSE

Pensjonsforpliktelser beregnes i samsvar med IAS 19. Økonomiske parametere lagt til grunn for beregning av pensjonsforpliktelser er oppdatert på balansedagen, herunder er diskonteringsrenten fastsatt basert på markedsrenter på balansedagen.

Netto pensjonsforpliktelse beregnes og føres opp som langsiktig gjeld i regnskapet. Netto pensjonsforpliktelser fremkommer som differansen mellom brutto pensjonsforpliktelse som er nåverdien av antatte fremtidige pensjonsytelser, pensjonsmidler i forsikringsfond og pensjonspremiefond. Videre er det i den balanseførte netto pensjonsforpliktelse korrigert for avvik i estimer og effekt av endrede forutsetninger. Estimater og forutsetningsavvik bokføres direkte mot egenkapitalen via totalresultatet. Årets pensjonskostnad føres netto i resultatregnskapet under posten "Lønn og generelle administrasjonskostnader".

AVSATT UTBYTTE

Avsatt utbytte blir bokført som egenkapital til forstanderskapet har gjort endelig vedtak om utbetaling.

FORPLIKTELSE/AVSETNING

Avsetning til forpliktelse foretas i samsvar med IAS 37. Krav til avsetning er at det eksisterer en forpliktelse som følge av tidligere hendelse, og at det er sannsynlighetsovervekt for at forpliktelsen vil komme til oppgjør. Avsetninger beregnes som nåverdien av forventede utbetalinger for å innfri forpliktelsen.

BETINGEDE FORPLIKTELSE OG EIENDELER

Betingede forpliktelser er ikke regnskapsført i årsregnskapet. Det er opplyst om vesentlige betingede forpliktelser. Det foretas avsetning for usikre forpliktelser dersom det er sannsynlighetsovervekt for at forpliktelsen materialiserer seg og de økonomiske konsekvensene er beregnet pålitelig.

HENDELSER ETTER BALANSEDAGEN

Ny informasjon etter balansedagen om selskapets finansielle stilling på balansedagen er tatt hensyn til i årsregnskapet. Hendelser etter balansedagen som ikke påvirker selskapets finansielle stilling på balansedagen, men som vil påvirke selskapets finansielle stilling i fremtiden er opplyst om dersom dette er vesentlig.

KONTANTSTRØMOPPSTILLING

Kontantstrømoppstillingen er utarbeidet med utgangspunkt i brutto kontantstrømmer fra operasjonelle -, investerings -, og finansieringsaktiviteter. Kontantstrømmer fra operasjonelle aktiviteter er definert som løpende renter knyttet til utlåns- og innskuddsvirksomheten mot kunder, samt utbetalinger generert fra omkostninger knyttet til den ordinære operasjonelle virksomheten. Investeringsaktiviteter er definert som kontantstrømmer fra verdipapirtransaksjoner, - samt investeringer i driftsmidler og eiendommer. Kontantstrømmer fra utlåns- og innskuddsvirksomheten, opptak og nedbetaling av ansvarlige lån og obligasjonsgjeld og egenkapital er definert som finansieringsaktiviteter. Likvider omfatter kontanter og fordringer på Norges Bank.

Note 3 Anvendelse av estimer og skjønnsmessige vurderinger

Estimer og skjønnsmessige vurderinger vurderes løpende og er basert på historisk erfaring og andre faktorer. For regnskapsformål benytter banken estimer og antagelser om fremtiden. Regnskapsestimatene kan avvike fra de oppnådde resultater, men de er basert på beste estimat på tidspunktet for regnskapsavleggelsen. Estimater og antagelsene som har betydelig risiko for vesentlig å påvirke balanseført verdi av eiendeler eller forpliktelser er

behandlet nedenfor. Nedenfor gjennomgås de mest vesentlige skjønsmessige vurderingene, som bankens ledelse legger til grunn ved avleggelse av regnskapet.

Nedskrivning på utlån og garantier

Dersom objektive indikasjoner kan identifiseres, beregnes nedskrivning på utlån som forskjellen mellom regnskapsført verdi i balansen og forventede fremtidige kontantstrømmer neddiskontert med lånets effektive rente. Estimerte fremtidige kontantstrømmer baseres på erfaringsmateriale og skjønn basert på faktiske forhold på balansedagen. Både makroøkonomiske forhold og spesifikke forhold knyttet til de utsatte engasjementene vurderes. Det er knyttet betydelig usikkerhet til de skjønsmessige vurderingene som er lagt til grunn for fremtidige kontantstrømmer, og derfor kan endelig utfall avvike fra den vurderingen som er gjort. Det vises til note 10 for oversikt over nedskrivning på utlån og garantier

Individuelle nedskrivninger

Banken gjennomgår hele bedriftsmarkedsporteføljen årlig og store og spesielt risikable engasjementer gjennomgås løpende. Lån til privatpersoner gjennomgås når de er misligholdt eller dersom de har en særlig dårlig betalingshistorikk. Ved estimering av nedskrivning på enkelt kunder vurderes både aktuell og forventet fremtidig finansiell stilling, og for engasjementer i bedriftsmarkedet også markedssituasjonen for kunden, aktuell sektor og markedsforhold generelt. Muligheten for rekapitalisering, restrukturering og refinansiering vurderes også. Samlet vurdering av disse forholdene legges til grunn for estimering av fremtidig kontantstrøm. Kontantstrømmene estimeres over en periode som fastsettes individuelt for den aktuelle kunden, eller gruppe kunder dersom dette er likhetstrekk knyttet til kundene. Banken avsetter for individuelle tap dersom det foreligger en objektiv informasjon på kredittap. Ved verddivurderingen ved tapsavsetningen hefter det usikkerhet ved estimering av tidspunkt og beløp for fremtidige kontantstrømmer inkludert verdsettelse av sikkerhetsverdier.

Gruppevise nedskrivninger

Ved hvert balansetidspunkt estimeres kredittap for engasjementer som ikke er fanget opp av individuelle vurderinger. Engasjementer som er vurdert individuelt og hvor det ikke er foretatt individuell nedskrivning inngår også i denne kategorien. Engasjementene inndeles i kundegrupper hvor makroøkonomiske forhold i hovedsak antas å påvirke kundene likt. Forventet fremtidig kontantstrøm estimeres på bakgrunn av forventet tap og estimat for konjunktursituasjonen for de respektive kundegruppene. Forventet tap er basert på tapserfaring innenfor kundegruppene.

Nedskrivning på finansielle eiendeler under IFRS 9

Etter IAS 39 skal nedskrivninger for tap bare finne sted når det er objektive bevis for at en tapshendelse har inntruffet etter første gangs innregning. Under IFRS 9 skal tapsavsetningene innregnes basert på forventet kredittap. Den generelle modellen for nedskrivninger av finansielle eiendeler omfatter finansielle eiendeler som måles til amortisert kost eller til virkelig verdi med verdiendringer over utvidet resultat. I tillegg er også lånetilsagn, finansielle garantikontrakter som ikke måles til virkelig verdi over resultatet og fordringer på leieavtaler omfattet.

Ved førstegangs balanseføring skal det avsettes for tap tilsvarende 12-måneders forventet tap. 12-måneders forventet tap er det tapet som er forventet å inntreffe over levetiden til instrumentet, men som kan knyttes til begivenheter som inntreffer de første 12 månedene.

Dersom kredittrisikoen for en eiendel eller gruppe av eiendeler er ansett å ha økt vesentlig siden første gangs innregning skal, det gjøres en tapsavsetning tilsvarende hele den forventede levetiden til eiendelen. Dersom det oppstår et kredittap skal renteinntekter innregnes basert på bokført beløp etter justering for tapsavsetning.

For ytterligere detaljer henvises det til IFRS 9.

Nedskrivningsmodell i Eika

Eika har utviklet egne modeller for beregning av sannsynlighet for mislighold (PD) og tap gitt mislighold (LGD). SDC har videre utviklet løsning for eksponering ved mislighold (EAD), beregning av tap og modell for vurdering om et engasjement har hatt vesentlig økning siden første gangs innregning, som banken har valgt å benytte. Forventet kredittap (ECL) beregnes som $EAD \times PD \times LGD$, neddiskontert med opprinnelig effektiv rente.

Beskrivelse av PD-modellen

PD-modellen i Eika estimerer sannsynlighet for mislighold ved å estimere statistiske sammenhenger mellom mislighold og kundens finansielle stilling, demografiske data og betalingsadferd. Mislighold er definert som

overtrekk på minimum 1.000 kroner i 90 dager sammenhengende, i tillegg til andre kvalitative indikatorer som tilsier at engasjementet har misligholdt, jf. kapitalkravsforskriften § 10-1.

Modellen skiller mellom personkunder og bedriftskunder, og måler misligholdssannsynlighet for de neste 12 måneder (PD). Personkundemodellen skiller videre på kunder med og uten boliglån. Bedriftskundemodellen skiller mellom eiendomsselskap, begrenset personlig ansvar og ubegrenset personlig ansvar.

Betalingsadferd krever 6 måneder med historikk før den får påvirkning i modellen. Det betyr at nye kunder vil ha 6 måneder med kun ekstern modell før intern modell blir benyttet.

Modellene blir årlig validert og rekalkuleres ved behov. Ved forringelse av modellenes kvalitet blir det utviklet nye modeller.

Ved beregning av misligholdssannsynlighet over forventet levetid på engasjementet (PD-liv) benyttes det en migrasjonsbasert framskrivning for å estimere forventet mislighold fram i tid, basert på utvikling i PD siste 12 måneder. Følgende prinsipper er lagt til grunn:

- Beregningen gjøres på gruppenivå og ikke på kundenivå
- Beregningen gjøres med utgangspunkt i mislighold i hver risikoklasse og migrasjon mellom risikoklasser

Vesentlig økning i kredittrisiko

Vesentlig økning i kredittrisiko måles basert på utvikling i PD. Eika har definert vesentlig økning i kredittrisiko som en økning i opprinnelig PD ved første gangs innregning (PD-ini) for ulike nivåer for at modellen skal fange opp relativ utvikling i kredittrisiko. For engasjementer som hadde opprinnelig PD mindre enn 1 % er vesentlig økning definert som:

$PD > PD_{ini} + 0,5 \%$, $PD_{liv} > PD_{liv\ ini} * 2$

For engasjementer som hadde opprinnelig PD over eller lik 1 % er vesentlig økning definert som:

$PD > PD_{ini} + 2 \%$, $PD_{liv} > PD_{liv\ ini} * 2$

Beregning av LGD

Estimat for LGD er basert på historiske tap i alle Eika-banker fra august 2014 til 2017 for intervaller av sikkerhetsdekning. Eika Gruppen vil kontinuerlig jobbe med utvikling av LGD modellene etter hvert som datagrunnlaget øker med tapshistorikk for nye perioder. Modellene skiller mellom person- og bedriftskunder:

Personmarked

- Kunder uten registrerte sikkerheter
- Kunder med sikkerhet i bolig
- Kunder med sikkerhet i annet enn bolig

Bedriftsmarked

- Kunder uten registrerte sikkerheter
- Kunder med registrerte sikkerheter

Verdien av sikkerhetene er basert på estimert realisasjonsverdi.

Banken konstaterer tap på og fraregner avtaler når det er avklart at det ikke er mulig å få engasjementet tilbakebetalt.

EAD

EAD for avtaler i steg 1 består av utestående fordring eller forpliktelse justert for kontantstrømmer de neste 12 månedene og for avtaler i steg 2 de neddiskonterte kontantstrømmene for den forventede levetiden til avtalen. For garantier er EAD lik den utestående forpliktelse på rapporteringsdatoen multiplisert med en konverteringsfaktor på 1 eller 0,5 avhengig av type garanti. Ubenyttede kreditter har EAD lik utestående ubenyttet kreditt på rapporteringstidspunktet.

Forventet levetid på en avtale beregnes ut fra lignende avtalers historiske gjennomsnittlige levetid. Avtaler som modifiseres måles fra opprinnelig innvilgelsestidspunkt selv om avtalen får nye betingelser.

Forventet kredittap basert på forventninger til fremtiden

Eika vil justere tapsavsetningen med forventet utvikling i ulike makrovariabler som anses å ha påvirkning på forventet tap. Forventninger til fremtiden er utledet av en makromodell der det hensyntas tre scenarioer – base case, best case og worst case – for forventet makroøkonomisk utvikling ett til tre år fram i tid. Scenarioene for base case og worst case er basert på Finanstilsynets verdier for basisscenario og stresstest pr. 30.06.2017. Scenarioet for best case er basert på prognose fra Eika Gruppens makroøkonom. Variablene arbeidsledighet, oljepris, boligpriser, husholdningers gjeld, bankenes utlånsrente og kronekurs inngår i modellen. Variablene er fordelt på fylker for personmarkedet og på bransjer for bedriftsmarkedet. Vekting av scenarioene gjøres etter en ekspertvurdering. Pr. 01.01.2018 er det benyttet følgende vekter: Base case 2/3, best case 1/6 og worst case 1/6.

Pr. 01.01.2018 har banken følgende forventninger til utvikling i makrovariablene:

	2018	2019	2020	2021
Base case				
Arbeidsledighet (nivå)	3 %	3 %	3 %	2,9 %
Boligpris (endring)	3 %	5 %	4 %	3,8 %
Gjeld husholdning (endring)	6 %	5 %	5 %	5 %
Bankenes utlånsrente (nivå)	2,5 %	2,5 %	3 %	3 %
Oljepris (USD pr. fat)	52	52	52	52
Kronekurs (endring)	1 %	1 %	1 %	1 %

	2018	2019	2020	2021
Worst case				
Arbeidsledighet (nivå)	3,5 %	4 %	5 %	5,5 %
Boligpris (endring)	-5,5 %	-6,5 %	-6,5 %	-6 %
Gjeld husholdning (endring)	5 %	3,5 %	3 %	0 %
Bankenes utlånsrente (nivå)	2,5 %	3,5 %	5 %	5 %
Oljepris (USD pr. fat)	51	32	31	35
Kronekurs (endring)	-2 %	-2 %	-2 %	0 %

	2018	2019	2020	2021
Best case				
Arbeidsledighet (nivå)	3 %	2,8 %	2,4 %	2 %
Boligpris (endring)	5 %	5 %	5 %	5 %
Gjeld husholdning (endring)	6,5 %	7 %	7 %	7 %
Bankenes utlånsrente (nivå)	2,5 %	3 %	4 %	4 %
Oljepris (USD pr. fat)	55	63	68	70
Kronekurs (endring)	5 %	5 %	5 %	0 %

Nedskrivning på tilgjengelig for salg instrumenter

Banken vurderer at tilgjengelig for salg instrumenter har et nedskrivningsbehov ved et vesentlig eller langvarig verdifall som gjør at instrumentets virkelige verdi er lavere enn kostpris. Vurderingen av hva som er vesentlig eller langvarig baserer seg på skjønn. For å utøve dette skjønn vurderes blant annet den normale volatiliteten til instrumentet. I tillegg kan en nedskrivning være relevant når det er bevis for en forringelse av investeringsobjektets økonomiske tilstand, bransje eller sektorforhold, endring i teknologi og operasjonelle eller finansielle kontantstrømmer.

Virkelig verdi i ikke aktive markeder

Virkelig verdi på finansielle instrumenter som ikke er notert i et aktivt marked er verdsatt ved bruk av verdsettelsesteknikker. Verdsettelsesteknikker (for eksempel modeller) som er benyttet for å bestemme virkelig verdi vurderes periodisk opp mot utvikling i verdi av lignende instrumenter, og gjennomførte transaksjoner i samme

papir. I den grad det er praktisk mulig benyttes observerbare data, men på områder som kredittrisiko volatilitet og korrelasjoner må det benyttes estimater. Endring i forutsetningene om disse faktorene kan påvirke virkelig verdi på finansielle instrumenter. For flere detaljer, se note 23.

Overtatte eiendeler

Overtatte eiendeler er eiendeler som overtas av banken i forbindelse med oppfølging av misligholdte eller nedskrevne engasjementer. Ved overtagelsen verdsettes eiendelene til antatt realisasjonsverdi. Eventuelt avvik fra balanseført verdi av misligholdt eller nedskrevet engasjement ved overtagelsen klassifiseres som nedskrivning på utlån. Overtatte eiendeler balanseføres etter sin art. Ved overtagelse av aksjer eller andeler vurderes eierandelen etter prinsippene beskrevet i note 2 Regnskapsprinsipper. Ved endelig avhendelse resultatføres avviket fra balanseført verdi i henhold til eiendelenes art i regnskapet.

Som følger av mislighold på lån har banken tiltrådt pant på et tomteområde. Eiendelen inngår ikke i bankens kjernevirksomhet. Banken har inngått en avtale om salg av tomteområdet. Denne er klassifisert som eiendel holdt for salg. I tillegg har banken som følge av en konkurs tiltrådt pant i et leilighetsprosjekt. Leilighetene er bokført til forventet markedsverdi på overtakelsestidspunktet. Leilighetene er klassifisert til eiendel holdt for salg. Se note 29.

Det er foretatt en nedskrivningstest av leilighetsprosjektet. Vurderingen er gjort basert på estimat på fremtidige kontantstrømmer og diskonteringsrente. En fremtidig endring i disse forutsetningene og estimatene kan føre til fremtidige nedskrivninger.

Pensjonsforpliktelser

Netto pensjonsforpliktelser og årets pensjonskostnad er basert på en rekke estimater herunder, avkastning på pensjonsmidlene, fremtidig rente- og inflasjonsnivå, lønnsutvikling, utvikling i Folketrygdens grunnbeløp (G), utviklingen i antall uføretrygdete og levealder. Forutsetningene er fastsatt i samsvar med veiledning om pensjonsforutsetninger fra Norsk Regnskapsstiftelse. Enhver endring i disse forutsetningene påvirker balanseført beløp for pensjonsforpliktelser og pensjonskostnadene.

Note 4 Segmentinformasjon

Segmentinformasjon rapporteres i henhold til IFRS 8. Basert på kriteriene i IFRS 8 har banken 2 rapporteringspliktige driftssegmenter, PM (privatmarked) og BM (næringslivsmarked). Disse representerer bankvirksomheten fordelt på to kundegrupper. Generell finansiell rådgivning inngår i disse segmentene, samt inntekter knyttet til disse kundegruppene. Øvrige virksomhet presenteres samlet, og er i hovedsak knyttet til fellestjenester og plasseringer.

Regnskapsprinsipper som anvendes for utarbeidelse av segmentinformasjon er de samme som beskrevet i note 2. Fundingkostnader er fordelt i henhold til behovet for funding i henholdsvis PM og BM.

Banken har kun virksomhet i Norge. Bankens øverste beslutningstaker er administrerende banksjef.

Resultat	2017			Total
	PM	BM	Ufordelt	
Netto renteinntekter	121.583	91.925	(3.174)	210.334
Netto provisjonsinntekter m.v.	53.404	16.532		69.936
Utbytte og inntekter av verdipapirer			21.101	21.101
Netto verdiendringer på fin. instrument til virkelig verdi over resultatet			17.403	17.403
Andre driftsinntekter	369	1.119	84	1.572
Sum andre inntekter	53.773	17.651	38.588	110.012
Lønn- /personalkostnader	32.908	11.343		44.251
Administrasjonskostnader	1.230	1.129		2.359
Andre driftskostnader inkl. avskrivninger	4.157	750	105.810	110.717
Sum driftskostnader	38.295	13.222	105.810	157.327
Driftsresultat før tap og nedskrivninger	137.060	96.354	(70.396)	163.020
Nedskrivninger og tap på utlån	959	10.126		11.086
Driftsresultat etter tap og nedskrivninger	136.101	86.228	-70.396	151.933

Balanse

Brutto utlån til kunder	7.760.015	3.701.340		11.461.355
Individuelle nedskrivninger	5.443	16.458		21.901
Gruppevisse nedskrivninger	9.291	17.724		27.015
Utlån til kunder	7.745.281	3.667.157		11.412.439
Øvrige eiendeler			2.263.053	2.263.053
Sum eiendeler	7.745.281	3.667.157	2.263.053	13.675.491
Innskudd fra kunder	6.063.333	2.441.700		8.505.034
Øvrige gjeld og egenkapital			5.170.458	5.170.458
Sum gjeld og egenkapital	6.063.333	2.441.700	5.170.458	13.675.491

Resultat	2016			
	PM	BM	Ufordelt	Total
Netto renteinntekter	103.136	87.353	8.129	198.618
Netto provisjonsinntekter m.v.	42.238	17.535		59.773
Utbytte og inntekter av verdipapirer			30.152	30.152
Netto verdiendringer på fin. instrument til virkelig verdi over resultatet			21.287	21.287
Andre driftsinntekter			1.384	1.384
Sum andre inntekter	42.238	17.535	52.823	112.596
Lønn- /personalkostnader	29.882	10.274		40.156
Administrasjonskostnader	729	946		1.675
Andre driftskostnader inkl. avskrivninger	3.943	117	78.857	82.917
Sum driftskostnader	34.554	11.337	78.857	124.748
Driftsresultat før tap og nedskrivninger	110.820	93.551	(17.905)	186.466
Nedskrivninger og tap på utlån	3.074	6.079		9.153
Gevinst ved salg av anleggsmidler mv.				-
Driftsresultat etter tap og nedskrivninger	107.746	87.472	-17.905	177.313

Balanse

Brutto utlån til kunder	7.623.760	3.485.541		11.109.300
Individuelle nedskrivninger	4.480	12.133		16.613
Gruppevise nedskrivninger	9.291	17.724		27.015
Utlån til kunder	7.609.988	3.455.683		11.065.672
Øvrige eiendeler			1.975.213	1.975.213
Sum eiendeler	7.609.988	3.455.683	1.975.213	13.040.885
Innskudd fra kunder	5.848.921	2.483.438		8.332.359
Øvrige gjeld og egenkapital			4.708.526	4.708.526
Sum gjeld og egenkapital	5.848.921	2.483.438	4.708.526	13.040.885

Note 5 Kapitalstyring og kapitaldekning

Kapitalstyring

Banken har følgende målsetninger for kapitalstyringen:

- 1) Overholde eksterne krav til kapitaldekning fastsatt av regulerende myndigheter.
- 2) Sikre bankens evne til å fortsette som en solid frittstående bank
- 3) Opprettholde en tilstrekkelig kapitalbase for å understøtte utviklingen av bankens virksomhet
- 4) Opprettholde en tilstrekkelig kapitalbase til at denne bidrar til at prisen på bankens egen finansiering blir på et akseptabelt nivå

Ved utgangen av 2017 er de regulatoriske kravene (inkludert bevaringsbuffer, systemrisikobuffer og motsyklisk buffer) til ren kjernekapital 12,0 %, kjernekapital 13,5 % og kapitaldekning 15,5 %. I tillegg kommer bankens Pilar II-t tillegg på 2,2 %. Banken oppfyller disse kravene med god margin.

Ansvarlig kapital	31.12.17	31.12.16
Sparebankenes fond	648.705	595.866
Egenkapitalbeviskapital	123.313	123.313
-Egne egenkapitalbevis	-525	-
Overkursfond	425.285	425.285
Annen egenkapital	78.491	102.190
Utjevningfond	251.251	213.285
Sum egenkapital	1.526.520	1.459.938
Utbytte	-29.595	-29.595
-Immaterielle eiendeler /utsatt skattefordel	-23.775	-27.177
-Fradrag for eiendeler til virkelig verdi	-1.326	-1.475
-Ansvarlig kapital i annen finansinstitusjon	-280.469	-305.150
Overgangsregler for ikke vesentlige eiendeler	56.094	122.060
Sum ren kjernekapital	1.247.449	1.218.601
Fondsobligasjoner	100.653	101.938
Overgangsregler for ikke vesentlige eiendeler	-28.047	-61.030
Sum kjernekapital	1.320.055	1.259.508
Ansvarlig lånekapital	130.129	130.328
Overgangsregler for ikke vesentlige eiendeler	-28.047	-61.030
Sum tilleggskapital	102.082	69.298
Netto ansvarlig kapital	1.422.137	1.328.806
Risikovektet kapital	31.12.17	31.12.16
Kreditrisiko - standardmetode	6.951.377	6.533.998
Operasjonell risiko	526.267	504.001
Cva- tillegg	2.355	3.597
Sum beregningsgrunnlag	7.479.999	7.041.596
Kapitaldekning	19,0 %	18,9 %
Kjernekapitaldekning	17,6 %	17,9 %
Ren kjernekapital	16,7 %	17,3 %

Som følge av prinsippendringen for overgang til IFRS 9, får banken en netto økning i egenkapitalen på kr. 13,5 millioner hensyntatt skatteeffekt – i all hovedsak som følge av reduserte nedskrivninger på utlån. Effekten på egenkapitalen medfører at ren kjernekapitaldekning, kjernekapitaldekning og kapitaldekningen økes med anslagsvis 0,2 % - poeng. Se note 43 for overgang til IFRS 9.

Banken utarbeider årlig et ICAAP- dokument som gir en nærmere presisering av kapitalbehovet. Tilleggsinformasjon om bankens ansvarlig kapital og risikoprofil er offentliggjort på bankens hjemmesider – Pilar III dokument.

Forpliktelse om tilførsel av kapital i Eika Boligkreditt (EBK)

Jæren Sparebank er en av eierbankene i EBK. Alle eierbankene har en forpliktelse om tilførsel av kapital i EBK, i den grad det er nødvendig for å opprettholde selskapets kapitalmål. Kapitalmål kan endres etter anbefaling eller pålegg fra Finanstilsynet.

Eierbankenes ansvar for tilførsel av kapital er proratarisk, og fordeles i henhold til den enkelte eierbanks andel av EBK sin utlånsportefølje på emisjonstidspunktet. Den enkelte eierbanks forpliktelse kan økes inntil to ganger deres opprinnelige pro rata andel dersom det er eierbanker som misligholder forpliktelsene om innbetaling av kapital. Sum tilført kapital i EBK er med i ren kjernekapital i annen finansinstitusjon. Jæren Sparebank har totalt ren kjernekapital i annen finansinstitusjon som overstiger 10,0 % av bankens egen rene kjernekapital før fradrag for ren kjernekapital i annen finansinstitusjon. Se note 25.

Note 6 Risikostyring

Risikostyring

Bankens forretningsaktiviteter medfører at virksomheten er eksponert for en rekke finansielle risikoer. Bankens målsetting er å oppnå en balanse mellom avkastning og risiko, og å minimalisere potensielle negative virkninger på bankens finansielle resultater.

Bankens finansielle risikostyring er etablert for å identifisere og analysere disse risikoene, å etablere passende risikorammer og -kontroller, og å overvåke overholdelsen gjennom bruk av pålitelige og oppdaterte informasjonssystemer. Banken vurderer jevnlig de etablerte retningslinjene for risikostyring og etablerte systemer for å sikre at endringer i produkter og markeder blir reflektert i risikorammene.

Det gjennomføres kvartalsvis risikorapportering som gir en samlet oversikt over eksponering i forhold til etablerte rammer, slik at ledelsen og styret kan påse at risiko er i tråd med risikovilje.

Ansvar for bankens risikostyring og kontroll er delt mellom bankens styre, ledelsen og operative enheter. Styret vedtar bankens mål og rammestruktur innenfor alle risikoområder, herunder retningslinjer for bankens risikostyring.

Administrerende banksjef har ansvaret for bankens samlede risikostyring. Alle beslutninger knyttet til risiko og risikostyring fattes normalt sett av administrerende banksjef i samråd med øvrige medlemmer i bankens ledelse. Banksjef risikostyring og compliance har ansvar for utvikling av modeller og rammeverk for styring og kontroll i Jæren Sparebank.

Alle ledere i Jæren Sparebank har ansvar for å styre risiko og sikre god intern kontroll innenfor eget område i tråd med bankens vedtatte risikoprofil.

Kredittrisiko

Kredittrisiko er risikoen for at motparten vil påføre banken et tap ved ikke å gjøre opp bankens tilgodehavende. Kreditteksponering er primært knyttet til utestående lån og gjeldspapirer. Det er også kredittrisiko knyttet til avlagte garantier og lånetilsagn.

Se note 7-10 for en vurdering av kredittrisiko.

Markedsrisiko

Banken er eksponert for markedsrisiko, som er risikoen for at virkelig verdi av fremtidige kontantstrømmer knyttet til finansielle instrumenter vil endres pga. endringer i markedspriser. Markedsrisiko er knyttet til åpne posisjoner i rente-, valuta og aksjeprodukter som er eksponert mot endrede markedspriser og endringer i volatiliteten til priser som rentesatser, kredittspreader, valutakurser og aksjepriser.

Se note 12 - 15 for en vurdering av markedsrisiko.

Likviditetsrisiko

Likviditetsrisiko er risikoen for at banken ikke er i stand til å innfri sine forpliktelser ved forfall, samt risikoen for at banken ikke klarer å møte sine likviditetsforpliktelser uten at kostnaden øker vesentlig. Ut fra et bredere perspektiv inneholder likviditetsrisiko også risiko for at banken ikke er i stand til å finansiere økninger i eiendeler etter hvert som refinansieringsbehovet øker.

Se note 11 for en vurdering av likviditetsrisiko.

Operasjonell risiko

Risikoen for tap som følge av svakheter eller feil ved prosesser og systemer, feil begått av ansatte eller eksterne hendelser.

Flere av bankens operasjonelle prosesser og systemer er levert av tredjeparter, og banken benytter standardiserte systemer for egne prosesser. Banken samarbeider også tett med Eika innenfor disse områdene. SDC er bankens leverandør av grunnleggende bank IT-funksjoner, slik som for mange banker i Norge, og alle bankene i Eika-alliansen. SDC-systemene håndterer datagrunnlag og informasjon knyttet til alle individuelle lån, innskudd, foretar renteberegninger. Alle potensielle endringer i systemer og/eller tillegg i bankens drift vil bli kritisk gjennomgått og

testet nøye før implementering. Banken foretar årlig risikogjennomgang for å diskutere og analyser risiko og forbedringsområder knyttet til bankens operasjonelle systemer.

Forretningsrisiko

Risiko for tap på grunn av endringer i eksterne forhold som markedssituasjon eller myndighetenes reguleringer. Risikoen inkluderer også omdømmerisiko.

Note 7 Kredittrisiko

Kredittrisiko oppstår i hovedsak i bankens utlånsportefølje, men også knyttet til bankens beholdning av obligasjoner. Bankens maksimale eksponering for kredittrisiko fremgår av tabellen under.

	31.12.2017	31.12.2016
Eiendeler		
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	463.358	177.684
Utlån til kunder	11.412.439	11.065.672
Finansielle derivater	-	190
Sertifikater og obligasjoner	1.117.521	1.109.052
Aksjer og fondsandeler	34.919	16.622
Andre eiendeler	30.001	28.054
Sum eiendeler	13.058.237	12.397.274
Forpliktelser		
Betingede forpliktelser	290.536	340.195
Ubenyttede trekkfasiliteter	1.560.639	1.535.230
Lånetilsagn	201.414	184.683
Sum finansielle garantistillelser	2.052.588	2.060.108
Total kredittrisikoeksponering	15.110.825	14.457.382

Bankens maksimale eksponering for kredittrisiko på låneengasjement	2017	2016
Bokført verdi utlån (netto etter tapsavsetninger)	11.412.439	11.065.672
Garantier	290.536	340.195
Ubenyttede trekkfasiliteter	1.560.639	1.535.230
Lånetilsagn	201.414	184.683
Maksimal eksponering for kredittrisiko	13.465.027	13.125.780

Utlån og fordring på kunde	2017	2016
Kasse- /drifts- og brukskreditter	1.700.835	1.810.429
Byggelån	233.631	316.822
Nedbetalingslån	9.526.889	8.982.049
Sum utlån før individuelle nedskrivninger og gruppevise nedskrivninger	11.461.355	11.109.300
Individuelle nedskrivninger på utlån, kreditter og garantier	-21.901	-16.613
Gruppevise nedskrivninger	-27.015	-27.015
Sum netto utlån og fordringer på kunder	11.412.439	11.065.672

Eika Boligkreditt

Banken har inngått en distribusjonsavtale med selskapet og opptrer som agent. Jæren Sparebank har en portefølje ved utgangen av året på kr. 4 839,2 millioner. Total garantiansvar er på kr. 57,3 millioner. Dette garantiansvar er tatt inn i sum garantiansvar i tabellen over. Jæren Sparebank har i henhold til avtale med Eika Boligkreditt forpliktet seg til å ha følgende garantiforpliktelser:

- Saksgaranti for hele lånebeløpet fra bankens anmodning om utbetaling til rettsvern er oppnådd.
- Tapsgaranti begrenset til 1,0 % av utlånsporteføljen i Eika Boligkreditt i en løpende 12 måneders periode, minimum kr. 5,0 millioner.

Tidligere garantiramme på 1,0 % av bankens låneportefølje i Eika Boligkreditt, gjelder ikke lenger.

Måling av kredittrisiko for utlånsporteføljen

Både kunder innenfor privatmarkedet og næringslivmarkedet scores ut fra sannsynlighet for mislighold.

Tabellen under viser intervaller for de ulike risikoklassene basert på mislighold:

Risikoklasse	Min. PD	Maks. PD
1	0,00 %	0,10 %
2	0,10 %	0,25 %
3	0,25 %	0,50 %
4	0,50 %	0,75 %
5	0,75 %	1,25 %
6	1,25 %	2,00 %
7	2,00 %	3,00 %
8	3,00 %	5,00 %
9	5,00 %	8,00 %
10	8,00 %	100,00 %
11	Mislighold	
12	Tapsutsatt	

Engasjement fordelt på risikogrupper personmarked

Risikoklasse	Brutto utlån	Garantier	Ubenyttede kreditter	Sum engasjement	Individuelle nedskrivninger
1-3	6.761.142	43.296	1.024.655	7.829.092	
4-7	734.786	500	29.196	764.481	
8-10	230.266	0	1.967	232.233	
11-12	33.822	0	50	33.872	5.443
Totale engasjementer 31.12.2017	7.760.015	43.796	1.055.868	8.859.679	5.443

Engasjement fordelt på risikogrupper bedriftsmarked

Risikoklasse	Brutto utlån	Garantier	Ubenyttede kreditter	Sum engasjement	Individuelle nedskrivninger
1-3	2.476.200	160.725	290.014	2.926.938	
4-7	999.135	72.282	192.440	1.263.857	
8-10	182.352	8.120	20.250	210.722	
11-12	43.653	5.613	2067	51.334	16.458
Totale engasjementer 31.12.2017	3.701.340	246.740	504.771	4.452.850	16.458

Engasjement fordelt på risikogrupper totalt

Risikoklasse	Brutto utlån	Garantier	Ubenyttede kreditter	Sum engasjement	Individuelle nedskrivninger
1-3	9.237.341	204.021	1.314.669	10.756.031	
4-7	1.733.921	72.782	221.636	2.028.339	
8-10	412.617	8.120	22.217	442.955	
11-12	77.476	5.613	2.118	85.205	21.901
Totale engasjementer 31.12.2017	11.461.355	290.536	1.560.639	13.312.529	21.901

Note 8 Engasjementer fordelt på kundegrupper og geografi

2017	Utlån	Garantier	Ubenyttede kreditter	Total eksponering
Fordelt etter sektor/næring				
Personmarked	7.760.015	43.796	1.055.868	8.859.679
Offentlig forvaltning	-	-	-	-
Primærnæring	2.178.741	42.044	267.981	2.488.766
Produksjonsbedrifter	45.461	6.497	18.095	70.054
Bygg/anlegg	341.348	32.875	103.311	477.533
Handel/hotell/restaurant	83.123	25.154	34.234	142.512
Finans/eiendom	927.750	70.992	61.521	1.060.263
Tjenesteytende næringer	79.662	2.613	8.653	90.929
Transport/kommunikasjon	45.255	9.285	10.975	65.514
Kredittforetak/andre finansielle foretak		57.279		57.279
Sum	11.461.355	290.536	1.560.639	13.312.529

2016	Utlån	Garantier	Ubenyttede kreditter	Total eksponering
Fordelt etter sektor/næring				
Personmarked	7.623.760	84.876	1.080.699	8.789.335
Offentlig forvaltning	-	-	1.000	1.000
Primærnæring	1.955.373	57.647	259.496	2.272.516
Produksjonsbedrifter	49.274	9.520	19.069	77.863
Bygg/anlegg	370.865	36.678	87.039	494.583
Handel/hotell/restaurant	79.749	15.281	30.401	125.431
Finans/eiendom	900.979	76.414	34.213	1.011.606
Tjenesteytende næringer	79.552	5.293	13.964	98.809
Transport/kommunikasjon	49.749	8.157	9.348	67.254
Kredittforetak/andre finansielle foretak		46.328		46.328
Sum	11.109.300	340.195	1.535.230	12.984.725

2017	Utlån	Garantier	Ubenyttede kreditter	Total eksponering
Fordelt etter geografi				
Rogaland	11.069.258	232.757	1.528.694	12.830.709
Møre og Romsdal	62.953			62.953
Vest Agder	53.217	500	6.019	59.735
Oslo	96.265	57.279	5.311	158.855
Akershus	29.726		10.912	40.638
Hordaland	55.013		3.002	58.014
Utlandet	6.055		1.274	7.328
Resten av Norge	88.870		5.428	94.298
Sum	11.461.355	290.536	1.560.639	13.312.529

2016	Utlån	Garantier	Ubenyttede kreditter	Total eksponering
Fordelt etter geografi				
Rogaland	10.709.484	293.272	1.503.840	12.506.596
Møre og Romsdal	64.131			64.131
Vest Agder	53.090	520	7.012	60.622
Oslo	98.383	46.328	4.709	149.421
Akershus	30.896		8.575	39.471
Hordaland	48.998		2.750	51.749
Utlandet	9.421		1.229	10.650
Resten av Norge	94.897	75	7.114	102.086
Sum	11.109.300	340.195	1.535.230	12.984.725

Note 9 Nedskrevne engasjementer fordelt på kundegruppe

Nedskrivninger pr. kundegruppe	Brutto nedskrevne engasjementer		Individuelle nedskrivninger		Netto nedskrevne engasjementer	
	2017	2016	2017	2016	2017	2016
Sum personmarked	33.872	24.378	5.443	4.480	28.429	19.898
Offentlig forvaltning						
Primærmøring	17.185		7.170		10.015	
Produksjonsbedrifter						
Bygg/anlegg	20.147	16.283	4.323	4.153	15.824	12.130
Handel/hotell/restaurant	5.154		1.500		3.654	
Finans/eiendom	5.552	27.252	2.465	6.980	3.087	20.272
Transport/privat tjenesteyting	3.296	1.932	1.000	1.000	2.296	932
Kredittforetak/andre finansielle foretak						
Sum bedriftsmarked	51.334	45.467	16.458	12.133	34.876	33.334
Sum	85.205	69.845	21.901	16.613	63.304	53.232

Misligholdte lån og tapsutsatte lån	2017	2016	2015	2014	2013
Sum misligholdte lån før nedskrivninger	22.141	41.552	13.819	1.543	3.803
Individuelle nedskrivninger	2.978	8.043	5.751	-	-
Sum misligholdte lån etter nedskrivninger	19.163	33.509	8.068	1.543	3.803
Øvrige tapsutsatte lån før nedskrivninger	63.064	28.294	54.061	46.099	50.973
Individuelle nedskrivninger	18.923	8.570	17.725	7.680	7.600
Øvrige tapsutsatte lån etter nedskrivninger	44.141	19.724	36.336	38.419	43.373

Alderfordeling på misligholdte engasjement, netto etter nedskrivning

	2017	2016	2015
3 - 6 mnd.	5.222	3.850	47
6 - 12 mnd.	8.442	26.342	5.549
over 1 år	5.499	3.317	2.472
Sum	19.163	33.509	8.068

Note 10 Nedskrivninger og tap på utlån

Tap og nedskrivninger på utlån og garantier	2017	2016
Endringer i individuelle nedskrivninger		
Individuelle tapsavsetninger 01.01	16.613	23.476
-Periodens konstaterte tap, med tidligere foretatt individuelle nedskrivninger	5.765	16.702
+Økte individuelle nedskrivninger i perioden		11.015
+Nye individuelle nedskrivninger i perioden	13.115	3.262
-Tilbakeføring av individuelle nedskrivninger i perioden	2.062	4.438
Sum individuelle nedskrivninger til dekning av tap på utlån 31.12	21.901	16.613

Gruppenedskrivninger på utlån	Personmarked		Bedriftsmarked		Totalt	
	2017	2016	2017	2016	2017	2016
Gruppenedskrivninger 01.01	9.291	7.915	17.724	15.100	27.015	23.015
+Periodens endringer av gruppenedskrivninger på utlån	0	1.376	0	2.624	0	4.000
Sum gruppenedskrivninger til dekning av tap på utlån 31.12	9.291	9.291	17.724	17.724	27.015	27.015

	2017	2016
Periodens tapskostnader:		
Periodens endringer i individuelle nedskrivninger	5.288	-6.863
+Periodens endringer i gruppenedskrivninger	-	4.000
+Periodens konstaterte tap med tidligere års individuelle nedskrivninger	5.765	16.518
+Periodens konstaterte tap uten tidligere års individuelle nedskrivninger	196	215
-Periodens inngang på tidligere perioders konstaterte tap	164	4.716
Periodens tapskostnader (- inngått)	11.086	9.153

Resultatførte renter på utlån hvor det er foretatt nedskrivning for tap

Resultatførte renter	2.290	902
----------------------	-------	-----

Ved overgang til IFRS 9 pr. 01.01.2018 medfører ikke endring i klassifisering av utlån til kunder. Samlede nedskrivninger på utlån reduseres med kr. 18,4 millioner. Se note 43 som beskriver overgang til IFRS 9 for endrede

nedskrivningsbeløp og beskrivelse av nedskrivingsmodellen samt klassifisering og måling under IFRS 9 i note 2 - regnskapsprinsipper.

LIKVIDITETSRISIKO

Note 11 Likviditetsrisiko

Likviditetsrisiko kan forenklet sies å være risikoen for at banken ikke kan gjøre opp for sine forpliktelser rettidig. Et sentralt mål er også utviklingen i bankens innskuddsdekning som forteller noe om bankens grad av avhengighet til pengemarkedet.

Restløpetid for hovedposter pr. 31.12.2017

Post i balansen	Sum	Inntil 1 mnd.	1-3 mnd.	3mnd-1år	1-5år	over 5år	uten løpetid
Kontanter og fordringer på sentralbanken	83.590	65.951					17.639
- herav i utenlandsk valuta	2.280						
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	463.358	461.858			1.500		
Utlån til og fordringer på kunder	11.412.439	31.875	75.432	2.262.807	1.815.427	7.226.898	
Obligasjoner, sertifikater, aksjer	1.587.264		21.017	128.334	968.170		469.743
Øvrige eiendeler med restløpetid	29.218	28.185	1.033				
Øvrige eiendeler uten restløpetid	99.622						99.622
Sum eiendelsposter	13.675.491	587.869	97.482	2.391.141	2.785.097	7.226.898	587.004
- herav i utenlandsk valuta	2.280						
Gjeld til kredittinstitusjoner	69.636	17.882	199	635	50.920		
Innskudd fra og gjeld til kunder	8.505.034	7.370.668	696.478	437.888			
Verdipapirgjeld	3.399.784	7.719	177.112	483.603	2.731.350		
Øvrig gjeld med restløpetid	91.355	42.269	14.362	27.991		6.735	
Ansvarlig lånekapital	248.309		2.574	134.706	111.029		
Sum gjeld	12.314.118	7.438.538	890.724	1.084.822	2.893.300	6.735	
Netto likviditetseksponering i balansen		-6.850.669	-793.242	1.306.319	-108.203	7.220.163	587.004
Finansielle derivater							
Utstrømmer		-11.000	-55.060	-32.670	-50.590	-30.500	

Restløpetid for hovedposter pr. 31.12.2016

Post i balansen	Sum	Inntil 1 mnd.	1-3 mnd.	3mnd-1år	1-5år	over 5år	uten løpetid
Kontanter og fordringer på sentralbanken	79.938	59.960					19.978
- herav i utenlandsk valuta	2.373						
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	177.684	174.684			3.000		
Utlån til og fordringer på kunder	11.065.672	33.935	65.478	2.467.884	1.725.519	6.772.856	
Obligasjoner, sertifikater, aksjer	1.574.276		74.992	247.520	761.239	25.302	465.223
Øvrige eiendeler med restløpetid	27.490	23.670	1.004		2.816		
Øvrige eiendeler uten restløpetid	115.826						115.826
Sum eiendelsposter	13.040.885	292.249	141.474	2.715.404	2.492.574	6.798.158	601.027
- herav i utenlandsk valuta	2.373						
Gjeld til kredittinstitusjoner	70.836	17.698	50.239	773	2.126		
Innskudd fra og gjeld til kunder	8.332.359	7.666.277	376.284	288.947	851		
Verdipapirgjeld	3.010.893	6.086	9.985	477.525	2.517.297		
Øvrig gjeld med restløpetid	89.265	41.001	15.161	24.722		8.380	
Ansvarlig lånekapital	261.632		2.755	8.455	250.422		
Sum gjeld	11.764.984	7.731.062	454.424	800.422	2.770.696	8.380	
Netto likviditetseksponering i balansen		-7.438.813	-312.950	1.914.982	-278.122	6.789.777	601.027
Finansielle derivater							
Utstrømmer		-4.900	-44.645	-172.920	-135.924	-37.380	

Kreditter og byggelån er medtatt under intervallet 3 mnd. til 1 år.

Innskuddsdekningen var ved utgangen av året 74,2 % mot 75,0 % ved samme tid i fjor.

Totale innlån fra markedet pr. utgangen av 2017 var kr. 3.233,0 millioner. Se note 32.

I tillegg har banken kr. 300,0 millioner i kredittramme hos oppgjørsbanken DNB. Banken har ikke benyttet seg av denne rammen i løpet av 2017.

Likviditetsindikator 1 og 2 er henholdsvis 106,5 og 112,8 pr. utgangen av 2017.

LCR utgjør 150 % pr. utgangen av 2017. Myndighetenes krav er 100 % ved utgangen av 2017. LCR er et likviditetskrav som måler størrelsen på bankens likvide eiendeler i forhold til netto likviditetsutgang 30 dager frem i tid, gitt en stressituasjon.

Likviditetssituasjonen karakteriseres som tilfredsstillende for banken.

MARKEDSRISIKO

Note 12 Renterisiko

Post i balansen pr. 31.12.2017	Sum	Inntil 1 mnd.	1-3 mnd.	3mnd-1år	1-5år	over 5år	uten renteendr.
Kontanter og fordringer på sentralbanken	83.590	65.951					17.639
- herav i utenlandsk valuta	2.280						
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	463.358	461.858					1.500
Utlån til kunder	11.461.355	20.109	24.719	11.328.062	63.464	25.001	
Obligasjoner, sertifikater, aksjer	1.587.264	196.820	920.701				469.743
Øvrige eiendeler uten renteendring	128.840						128.840
-nedskrivninger på utlån	-48.916						-48.916
Sum eiendelsposter	13.675.491	744.738	945.420	11.328.062	63.464	25.001	568.806
- herav i utlandsk valuta	2.280						
Gjeld til kredittinstitusjoner	67.882	17.882	50.000				
Innskudd fra kunder	8.505.034	149.634	333.593	8.021.807			
Verdipapirgjeld	3.238.158	1.665.000	1.568.000				5.158
Øvrig gjeld uten renteendring	107.116						107.116
Ansvarlig lånekapital	230.782		230.000				782
Egenkapital	1.526.520						1.526.520
Sum gjeld og EK	13.675.491	1.832.516	2.181.593	8.021.807	0	0	1.639.575
Netto renteesponering i balansen		-1.087.779	-1.236.173	3.306.255	63.464	25.001	-1.070.769

Post i balansen pr. 31.12.2016	Sum	Inntil 1 mnd.	1-3 mnd.	3mnd-1år	1-5år	over 5år	uten renteendr.
Kontanter og fordringer på sentralbanken	79.938	59.960					19.978
- herav i utenlandsk valuta	2.373						
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	177.684	174.684					3.000
Utlån til kunder	11.109.300	8.309.563	37.730	2.605.397	116.966	39.644	
Obligasjoner, sertifikater, aksjer	1.574.276	187.767	826.550	94.736			465.223
Øvrige eiendeler uten renteendring	143.316						143.316
-nedskrivninger på utlån	-43.629						-43.629
Sum eiendelsposter	13.040.885	8.731.974	864.280	2.700.133	116.966	39.644	587.888
- herav i utlandsk valuta	2.373						
Gjeld til kredittinstitusjoner	67.698	17.698	50.000				
Innskudd fra kunder	8.332.359	116.544	19.604	8.195.360	851		
Verdipapirgjeld	2.842.976	1.113.000	1.721.000				8.976
Øvrig gjeld uten renteendring	105.649						105.649
Ansvarlig lånekapital	232.265		230.000				2.265
Egenkapital	1.459.938						1.459.938
Sum gjeld og EK	13.040.885	1.247.242	2.020.604	8.195.360	851	0	1.576.828
Netto renteesponering i balansen		7.484.732	-1.156.324	-5.495.227	116.115	39.644	-988.940

Renterisiko er et resultat av at rentebindingstiden for bankens aktiva- og passivaside ikke er sammenfallende. Banken vil da ikke kunne gjennomføre renteendringer parallelt for alle balanseposter. Total renterisiko blir hvert kvartal rapportert til styret. Banken har gjennom fjoråret ligget innenfor de rammer styret har vedtatt.

Sensitivitetsanalyse

Bankens netto resultateffekt ved en parallellforskyvning av rentekurven med et prosentpoeng gir en total risiko på kr. 15,8 millioner pr. 31.12.2017. I dette beløpet utgjør endring i sertifikater - og obligasjonsporteføljen kr. 2,2 millioner – forutsatt en rentefølsomhet på 0,2. Sertifikater og obligasjoner klassifiseres som finansielle eiendeler. Porteføljen måles løpende og rapporteres til virkelig verdi. Dermed vil en endring av markedsverdien på denne porteføljen gi en umiddelbar effekt i regnskapet. I beregning av banken sin renterisiko har vi tatt hensyn til sikringsforretninger. Total renterisiko var kr. 10,9 millioner ved forrige årsskifte.

Note 13 Valutarisiko

Banken har kun en mindre kontantbeholdning i forbindelse med kjøp og salg av reisevaluta. Banken har ellers ingen aktiva- eller passiva poster i utenlandsk valutaer pr. 31.12.

Imidlertid har banken en indirekte valutarisiko i form av garanti for valutalån formidlet til annen kredittinstitusjon. Banken vil på disse garantiene imidlertid kun ha en valutarisiko dersom kunde skulle misligholde lånet. Banken vurderer derfor valutarisikoen som lav.

Note 14 Kursrisiko

Kursrisiko på verdipapirer er risikoen for tap som oppstår ved endringer i verdien på obligasjoner, sertifikater og egenkapitalpapirer som banken har investert i. Banken har etablerte rammer for investeringer. Investeringer utover rammen skal godkjennes av bankens styre.

Note 15 Finansielle derivater

Bankens utlån og finansiering er i all hovedsak i flytende rente. Dette medfører begrenset eksponering mot endringer i markedsrente. Se note 26. For engasjementer inngått i fast rente anvender banken finansielle derivater til å balansere bankens renterisiko.

Valuta- og renterelaterte instrumenter benyttes for å minimere valuta- og renterisiko på bankens utlån til kunder og innlån fra kapitalmarkedet. Innlån og utlån som sikres med rentederivater blir ved førstegangsinnregning øremerket i kategori virkelig verdi over resultatet.

RESULTATREGNSKAP

Note 16 Netto renteinntekter

	2017			2016		
	Vurdert til virkelig verdi	Vurdert til amortisert kost	Totalt	Vurdert til virkelig verdi	Vurdert til amortisert kost	Totalt
Renter og lignende inntekter av utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner		2.771	2.771		2.381	2.381
Renter og lignende inntekter av utlån til og fordringer på kunder:	5.609	329.382	334.991	9.894	312.938	322.832
Renter av nedskrevne engasjementer		2.292	2.292		902	902
Renter og lign. inntekter av sertifikater, obligasjoner og andre rentebærende verdipapirer	16.919		16.919	20.284		20.284
Andre renteinntekter		213	213		229	229
Sum renteinntekter	22.528	334.657	357.185	30.178	316.451	346.629
Renter og lignende kostnader på gjeld til kredittinstitusjoner		1.606	1.606		2.072	2.072
Renter og lignende kostnader på innskudd fra og gjeld til kunder:		62.771	62.771		66.444	66.444
Renter og lignende kostnader på utstedte verdipapirer:		65.129	65.129		63.906	63.906
Renter og lignende kostnader på ansvarlig lånekapital:		10.830	10.830		8.380	8.380
Avgift Bankenes Sikringsfond		6.515	6.515		7.208	7.208
Sum rentekostnader		146.851	146.851		148.011	148.011
Netto renteinntekter	22.528	187.805	210.334	30.178	168.440	198.618

Note 17 Andre driftsinntekter

	2017	2016
Inntekter av eierinteresser i tilknyttet selskap	289	285
Utbytte	20.813	29.867
Utbytte og resultat investeringer etter egenkapitalmetoden	21.101	30.152
Forsikring	13.440	12.228
Kredittformidling	23.183	16.510
Verdipapiromsetning og forvaltning	6.238	4.819
Gebyr fra betalingsformidling/interbankgebyr	31.498	29.066
Garantiprovisjon	3.933	5.102
Andre provisjoner og gebyrer	443	416
Provisjonsinntekter m.v.	78.735	68.140
Gebyr betalingsformidling/BBS/EFTPOS	7.420	7.295
Gebyr betalingsformidling/interbankgebyr debet	418	494
Andre provisjoner og gebyrer	961	968
Provisjonskostnader m.v.	8.800	8.757
Netto verdiendring på valuta og finansielle derivater	5.427	11.628
Netto verdiendring på utlån til virkelig verdi	-1.824	-5.244
Netto verdiendring på innlån til virkelig verdi	6.487	10.443
Netto verdiendring på sertifikater og obligasjoner	3.793	5.551
Netto verdiendring på aksjer til virkelig verdi over resultatet	3.520	-1.092
Netto verdiendringer på fin. instrument til virkelig verdi over resultat	17.403	21.287
Driftsinntekter faste eiendommer	1.572	1.763
Salgsgevinster og øvrige driftsinntekter	-	10
Andre driftsinntekter	1.572	1.773
Sum andre driftsinntekter	110.012	112.595

Note 18 Personal og administrasjonskostnader

	2017	2016
Lønninger	57.193	56.695
Arbeidsgiveravgift	8.593	8.268
Finansskatt	2.688	-
Pensjonskostnader	8.140	-22.029
Andre ytelser	1.806	2.720
Administrasjonskostnader	44.967	42.004
Sum	123.388	87.659

Gjennomsnittlig antall årsverk i 2017 var 82. Tilsvarende tall for 2016 var 84.

Note 19 Andre driftskostnader

	2017	2016
Kostnader revisjon	810	872
Kostnader leide lokaler	5.969	6.221
Kontingenter	7.383	7.859
Driftskostnader faste eiendommer	1.934	1.327
Fundingkostnader	3.489	3.744
Andre kostnader	5.858	4.502
Sum andre driftskostnader	25.443	24.525

Kostnader til ekstern revisor	2017	2016
Lovpålagt revisjon	810	872
Andre tjenester	50	151
Totale kostnader revisjon	860	1.023

Honorar til revisor inkluderer mva.

Note 20 Skatt

	2017	2016
Resultat før skattekostnad	151.933	177.313
Aksjeutbytte	-20.188	-28.951
Verdiendring aksjer	-3.520	1.092
Resultat tilknyttet selskap	-289	-285
Øvrige permanente forskjeller	1.730	750
Pensjonskostnader over OCI	1.157	-5.461
Endring i midlertidige forskjeller	-12.758	-42.495
Årets skattegrunnlag før fremførbart underskudd	118.066	101.962
Årets bruk av fremførbart underskudd		
Årets skattegrunnlag for betalbar skatt	118.066	101.962

Årets skattekostnad består av:

Betalbar skatt på årets skattegrunnlag	29.500	25.499
Skatteeffekt av endringer i MF ført direkte mot EK	-289	1.365
Endring utsatt skatt	3.190	10.624
Årets skattekostnad	32.400	37.489

Avstemming fra nominell til faktisk skattesats

Resultat før skatt	151.933	177.313
Forventet inntaktsskatt etter nominell skattesats (25%)	37.983	44.328
<u>Skatteeffekten av følgende poster:</u>		
Skattefritt utbytte	-5.047	-7.238
Verdiendring på aksjer innenfor fritaksmetoden	-880	273
Resultatført som følge av bruk av egenkapitalmetoden på DS og TS	-72	-71
Andre ikke fradragsberettigede kostnader	416	197
Sum skatt på ordinært resultat	32.400	37.489
Effektiv skattesats	21 %	21 %

Midlertidige forskjeller	UB 2017	Endring	IB 2017
Driftsmidler	12.795	-2.344	15.139
Pensjonsforpliktelse	-6.735	1.646	-8.381
Aksjer og andre verdipapirer	10.203	10.012	191
Verdiendring utlån	2.958	-1.824	4.782
Verdiendring innlån	-2.569	6.487	-9.056
Immaterielle eiendeler	31.700	-4.536	36.236
Andre finansielle instrumenter	-7.963	3.317	-11.280
Sum	40.390	12.758	27.632
Utsatt skatt	10.098	3.190	6.908

	Utsatt skatt 31.12	Årets endring	Utsatt skatt 01.01
Driftsmidler	3.199	-586	3.785
Pensjonsforpliktelse	-1.684	411	-2.095
Aksjer og andre verdipapirer	2.551	2.503	48
Verdiendring utlån	740	-456	1.196
Verdiendring innlån	-642	1.622	-2.264
Immaterielle eiendeler	7.925	-1.134	9.059
Andre finansielle instrumenter	-1.991	829	-2.820
Sum	10.098	3.190	6.908
Pensjonsforpliktelse mot totalresultat		-289	
Sum utsatt skatt over resultat		2.900	

Note 21 Kategorier av finansielle instrumenter

2017	Finansielle instrumenter til virkelig verdi over resultatet		Finansielle eiendeler tilgjengelige for salg	Finansielle eiendeler og gjeld vurdert til amortisert kost	Totalt
	Holdt for omsetning	Bestemt regn- skapsført til virkelig verdi			
Finansielle eiendeler					
Kontanter og fordringer på sentralbanker				83.590	83.590
Utlån og fordringer på kredittinstitusjoner				463.358	463.358
Utlån til kunder		167.373		11.245.066	11.412.439
Sertifikater og obligasjoner	1.117.521				1.117.521
Aksjer	34.949		434.794		469.743
Finansielle derivater					-
Sum finansielle eiendeler	1.152.470	167.373	434.794	11.792.014	13.546.651
Finansielle forpliktelser					
Gjeld til kredittinstitusjoner				67.882	67.882
Innskudd fra kunder				8.505.034	8.505.034
Finansielle derivater	5.663				5.663
Verdipapirgjeld				3.238.158	3.238.158
Ansvarlig lånekapital				230.782	230.782
Sum finansielle forpliktelser	5.663	0	0	12.041.855	12.047.518

2016	Finansielle instrumenter til virkelig verdi over resultatet		Finansielle eiendeler tilgjengelige for salg	Finansielle eiendeler og gjeld vurdert til amortisert kost	Totalt
	Holdt for omsetning	Bestemt regn- skapsført til virkelig verdi			
Finansielle eiendeler					
Kontanter og fordringer på sentralbanker				79.938	79.938
Utlån og fordringer på kredittinstitusjoner				177.684	177.684
Utlån til kunder		339.299		10.726.373	11.065.672
Sertifikater og obligasjoner	1.109.052				1.109.052
Aksjer	16.622		448.601		465.223
Finansielle derivater	190				190
Sum finansielle eiendeler	1.125.864	339.299	448.601	10.983.995	12.897.759
Finansielle forpliktelser					
Gjeld til kredittinstitusjoner				67.698	67.698
Innskudd fra kunder				8.332.359	8.332.359
Finansielle derivater	9.476				9.476
Verdipapirgjeld				2.842.976	2.842.976
Ansvarlig lånekapital				232.265	232.265
Sum finansielle forpliktelser	9.476	0	0	11.475.298	11.484.774

Note 22 Virkelig verdi på finansielle instrumenter til amortisert kost

	31.12.2017		31.12.2016	
	Balanseført verdi	Virkelig verdi	Balanseført verdi	Virkelig verdi
Eiendeler bokført til amortisert kost				
Kontanter og fordringer på sentralbanker	83.590	83.590	79.938	79.938
Utlån og fordringer på kredittinstitusjoner	463.358	463.358	177.684	177.684
Utlån til kunder	11.245.066	11.245.066	10.726.373	10.726.373
Forpliktelser bokført til amortisert kost				
Gjeld til kredittinstitusjoner	67.882	68.107	67.698	67.528
Innskudd fra kunder	8.505.034	8.505.034	8.332.359	8.332.359
Verdipapirgjeld	3.238.158	3.263.299	2.842.976	2.855.380
Ansvarlig lånekapital	230.782	235.264	232.265	232.377

For finansielle instrumenter med kort løpetid (mindre enn tre måneder) forutsettes bokført verdi å representere virkelig verdi. Denne forutsetningen er også benyttet for innskudd og sparekontoer uten bestemt løpetid.

Utlån til/innskudd fra kunder verdsatt til amortisert kost inkluderer utlån og innskudd med flytende rente. Utlån og innskudd med flytende rente blir justert ved rentendringer i markedet samt ved endring av kredittrisiko. Banken vurderer derfor virkelig verdi på slike produkter til å være tilnærmet lik balanseført verdi. Utlån som ikke tilfredsstiller denne løpende repriseringsforutsetningen, blir individuelt verdsatt til virkelig verdi på balansedagen. Eventuelle mer - eller mindreverdier som vil oppstå innenfor en eventuell renteendringsperiode anses ikke å utgjøre signifikant verdi for banken.

Note 23 Finansielle instrumenter bokført til virkelig verdi

Virkelig verdi og balanseført verdi av finansielle eiendeler og forpliktelser:

Eiendeler bokført til virkelig verdi	31.12.2017	31.12.2016
Finansielle eiendeler tilgjengelige for salg		
aksjer	434.794	448.601
Finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultat		
utlån til virkelig verdi	167.373	339.299
aksjer	34.919	16.622
sertifikater og obligasjoner	1.117.521	1.109.052
finansielle derivater	-	190
Forpliktelser bokført til virkelig verdi		
Finansielle forpliktelser til virkelig verdi over resultat		
finansielle derivater	5.663	9.476
Sum	1.748.944	1.904.288

Tabellen nedenfor viser en analyse av finansielle instrumenter balanseført til virkelig verdi etter verdsettelsesmetode.

De forskjellige nivåene er definert som følger:

- Nivå 1: Virkelig verdi måles ved bruk av noterte priser fra aktive markeder for identiske finansielle eiendeler.
- Nivå 2: Virkelig verdi måles ved bruk av annen verdsettelses metode der all vesentlig input er basert på observerbar markedsdata, eller noterte priser i et aktivt marked for lignende eiendeler eller forpliktelser.
- Nivå 3: Virkelig verdi måles med bruk av input som ikke baseres på observerbare markedsdata (ikke observerbar input).

31.12.2017	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Sum
Finansielle eiendeler tilgjengelige for salg				
aksjer	8.510		426.284	434.794
Finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultat				
aksjer		34.919		34.919
sertifikater og obligasjoner	656.959	460.562		1.117.521
utlån til kunder			167.373	167.373
finansielle derivater		-		-
Virkelig verdi på finansielle instrumenter				
Finansielle forpliktelser til virkelig verdi over resultat				
finansielle derivater		5.663		5.663
Sum	665.469	489.818	593.657	1.748.944
31.12.2016	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Sum
Finansielle eiendeler tilgjengelige for salg				
aksjer	6.181		442.420	448.601
Finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultat				
aksjer		16.622		16.622
sertifikater og obligasjoner	578.405	530.647		1.109.052
utlån til kunder			339.299	339.299
finansielle derivater		190		190
Virkelig verdi på finansielle instrumenter				
Finansielle forpliktelser til virkelig verdi over resultat				
finansielle derivater		9.476		9.476
Sum	584.586	537.982	781.719	1.904.287

Nedenfor vil vi beskrive hvilke prinsipper som ligger til grunn for å fastsette virkelig verdi for finansielle instrumenter i kategori 2 og 3, dvs. der observerbare markedspriser ikke er anvendt.

Finansielle instrumenter klassifisert i nivå 2.

Sertifikater og obligasjoner

Sertifikater og obligasjoner er verdsatt til markedsverdi basert på innhentet informasjon fra meglere av obligasjoner i markedet. Verdiansettelse av obligasjoner og sertifikater blir beregnet basert på meglerens beste skjønn med hensyn til omsetningskurs på balansedagen.

Aksjer og aksjefond

Virkelig verdi på investeringer i verdipapirfond er basert på observerbare verdier på de underliggende plasseringene.

Finansielle derivater

Finansielle derivater er verdsatt til markedsverdi basert på innhentet informasjon fra selger av det finansielle derivatet. Markedsverdien blir beregnet med grunnlag i den midtpris det enkelte meglerforetaket fastsetter basert på aktuelle kurser i markedet på rapporteringstidspunktet.

Finansielle instrumenter klassifisert i nivå 3.

Utlån til og fordringer på kunder

Utlån til kunder med fast rente er vurdert på grunnlag av avtalt kontantstrøm for lånene neddiskontert med effektiv rente. Effektiv rente er basert på rådende markedsbetingelser for tilsvarende fastrentelån. Verdi på lånet vil være mest sensitiv for endring i rentenivået og endring i kredittrisiko på kunden (særsilt bedriftskunder). Utlån til kunder som er gjenstand for nedskrivning er vurdert med utgangspunkt i sannsynlig kontantstrøm for lånene neddiskontert med effektiv rente justert for markedsvilkår for tilsvarende ikke nedskrevne lån.

Aksjer – tilgjengelig for salg

For aksjer klassifisert som tilgjengelig for salg er verdsettelsen basert på vurderinger gjort på grunnlag av historisk informasjon og generell markedsutvikling for aktuelle bransjer. En endring i markedsutviklingen vil påvirke verdsettelsen av aksjene.

Avstemming av bevegelser for Nivå 3 fra 31.12.2016 til 31.12.2017

	Utlån	Tilgjengelig for salg	Totalt
Balanse per 31.12.2016	339.299	442.420	781.719
Kjøp	10.500	20.595	31.095
Salg/oppgjør	-180.603	-12.203	-192.805
Verdiendringer mot egenkapitalen		-24.528	-24.528
Verdiendringer over resultat	-1.824		-1.824
Balanse per 31.12.2017	167.373	426.284	593.657

Note 24 Obligasjoner og sertifikater

2017	Anskaffelses- kost	Balanseført verdi	Virkelig verdi	Eff.rente	Durasjon
Stat/statsgarantert	156.005	156.702	156.702		
Kommune/fylke	84.993	85.308	85.308		
Banker	282.557	283.466	283.466		
Obligasjoner med fortrinnsrett	589.558	592.045	592.045		
Sum	1.113.111	1.117.521	1.117.521	1,76 %	0,14

2016	Anskaffelses- kost	Balanseført verdi	Virkelig verdi	Eff.rente	Durasjon
Stat/statsgarantert	75.845	74.211	74.211		
Kommune/fylke	120.027	120.148	120.148		
Banker	471.530	470.958	470.958		
Obligasjoner med fortrinnsrett	444.927	443.735	443.735		
Sum	1.112.329	1.109.052	1.109.052	2,17 %	0,16

Det er beregnet gjennomsnittlig effektiv rente ut fra snitt beholdning og totalt inntektsførte renter og rentesrente for hele året.

Note 25 Aksjer

	2017	2016
Balanseført beløp	469.773	465.223

Spesifikasjon av poster 2017

Aksjer bestemt regnskapsført til virkelig verdi	Eierandel	Aksjer/andeler	Virkelig verdi	Anskaffelses-kost	Balanseført verdi
Eika Norden	0,35 %	995	6.421	3.000	6.421
Eika Spar	0,16 %	852	5.393	3.000	5.393
Eika Global	0,10 %	926	1.621	590	1.621
Eika Alpha	1,84 %	1.305	4.757	1.679	4.757
North Bridge property	0,37 %	12.125	706	866	706
Eika Kreditt	1,55 %	14.402	16.053	15.000	16.053
Sum aksjer/aksjefond - unotert			34.949	24.134	34.949
Sum handelsportefølje			34.949	24.134	34.949
					2017
Periodens netto urealiserte gevinst/-tap					3.327

Finansielle instrumenter tilgjengelig for salg	Eierandel	Andeler	Inngående balanse	Verdi- endring	Tilgang/ avgang	Anskaffelses- kost	Balanseført verdi
Eika Boligkreditt AS	6,32 %	63.458.208	267.247	-10.776	9.410	257.318	265.881
Eika Gruppen AS	4,59 %	1.110.846	149.964	-13.886		93.273	136.079
BankID Norge AS	0,54 %	270	427			427	427
Hjelmeland Sparebank	8,90 %	99.500	9.453			10.766	9.453
Kvinesdal Sparebank	8,11 %	51.717	3.356			3.987	3.356
Høland/Setskog Sparebank *	0,32 %	2.200	220	4		255	224
Spama AS	0,57 %	180	18			18	18
Eiendomskreditt	0,59 %	18.004	1.849			1.849	1.849
Kredittforeningen for sparebanker	1,84 %	920	948			948	948
Torgalleen	33,33 %	35	300			300	300
Validé Jæren	3,67 %	36.670	20			20	20
SDC	0,61 %	10.635	5.837	97	-952	5.668	4.982
Visa Inc. A *		664	1.787	697		747	2.484
Visa Inc. C *		1.551	4.174	1.628		1.745	5.802
Visa Norge FLI			3.000			-	3.000
Sum aksjer			448.601	-22.235	8.458	377.320	434.824

* børsnoterte selskap

Note 26 Finansielle derivater

Renterelaterte derivater:

	2017	Virkelig verdi pr. 31.12.17		2016	Virkelig verdi pr. 31.12.16	
		Positiv	Negativ		Positiv	Negativ
	Kontraktsbeløp	markedsverdi	markedsverdi	Kontraktsbeløp	markedsverdi	markedsverdi
Renteavtaler	179.820	-	-5.663	395.769	-	-9.476
Terminforretning	-	-	-	3.121	190	-
Sum finansielle derivater	179.820	-	-5.663	398.890	190	-9.476

I forbindelse med bruk av derivathandler, har banken inngått ISDA-avtaler med våre motparter og må stille sikkerhet for inngåtte avtaler med bakgrunn i disse avtalene. Avtalene medfører reduksjon av oppgjørssisiko. Pr. 31.12.2017 har banken stilt pant i innskudd med kr. 5,6 mill. som sikkerhet for inngåtte rentebytteavtaler.

Note 27 Tilknyttet selskap

2017	Eierandel	Anskaffelses- kost	Inngående balanse	Netto kapitalendring	Resultatandel kostnad/(inntekt)	Virkelig verdiregulering	Utgående balanse	Inntekter	Resultat før skatt	Eiendeler	Gjeld
Aktiv Eiendomsmegling Jæren AS	40 %	4.800	4.185		279		4.464	27.065	931	13.604	4.832
Banklassen Bryne AS	50 %	6.500	2.652		9		2.661	117	25	13.055	10
Sum tilknyttet selskap		11.300	6.837		288		7.125				

2016	Eierandel	Anskaffelses- kost	Inngående balanse	Netto kapitalendring	Resultatandel kostnad/(inntekt)	Virkelig verdiregulering	Utgående balanse	Inntekter	Resultat før skatt	Eiendeler	Gjeld
Aktiv Eiendomsmegling Jæren AS	40 %	4.800	3.916		269		4.185	26.741	895	13.036	5.166
Banklassen Bryne AS	50 %	6.500	2.636		16		2.652	119	43	13.075	5
Sum tilknyttet selskap		11.300	6.552		285		6.837				

Bankens eierandel utgjør 40 % av aksjene i Aktiv Eiendomsmegling Jæren AS. Selskapet eies sammen med Sandnes Sparebank. Aktiv Eiendomsmegling Jæren AS har som formål å drive med eiendomsmegling.

Note 28 Varige driftsmidler og immaterielle eiendeler

	Maskiner, biler, inventar	Bygg	Tomt, hytte	Sum driftsmidler	Kunde- relasjoner	Sum totalt
Balanseført verdi 31.12.15	8.629	24.717	3.633	36.978	40.772	77.751
Anskaffelseskost 01.01.16	44.147	33.397	5.033	82.576	45.307	127.883
+ tilgang i året	466	0	0	466	0	466
- avgang i året	0	0	0	0	0	0
Akkumulert avskrivninger	38.211	9.929	1.487	49.627	9.071	58.698
Balanseført verdi 31.12.16	6.402	23.468	3.546	33.414	36.236	69.650
Anskaffelseskost 01.01.17	44.612	33.397	5.033	83.041	45.307	128.348
+ tilgang i året	2.346	225	0	2.571	0	2.571
- avgang i året	210	0	0	210	0	210
Akkumulert avskrivninger	41.364	10.651	1.573	53.588	13.607	67.195
Balanseført verdi 31.12.17	5.384	22.971	3.460	31.814	31.700	63.514
					Sum	
Avskrivninger 2016	2.693	1.249	87	4.029	4.536	8.565
Avskrivninger 2017	3.153	721	87	3.961	4.536	8.497

-avskrivningssats	15-30%	2-5%	0-3%	10 %
-avskrivningsmetode	lineær	lineær	lineær	lineær

I forbindelse med fusjonen ble kunderelasjoner i Klepp Sparebank verdsatt til kr. 45,3 millioner. Dette er en immateriell eiendel som avskrives lineært over 10 år i bankens regnskap. Verdsettelsen i Klepp Sparebank skyldes at Time Sparebank var regnskapsmessig overtagende bank (omvendt fusjon).

Bankbygget på Kleppe brukes i egen virksomhet. Bankbygget på Varhaug brukes 50,0 % i egen virksomhet, resten leies ut til eksterne leietakere. Banken er leietaker i hovedkontoret på Bryne. Dette bygget ble solgt i januar 2012 til et selskap hvor banken eier 50,0 % av aksjene. Banken har inngått en leieavtale med 10 års varighet. Betalt leie i 2017 var kr. 1,97 millioner.

Note 29 Eiendeler holdt for salg

	2017	2016
Eiendeler holdt for salg	28.201	38.586
Sum	28.201	38.586

Tomt overtatt i forbindelse med misligholdt engasjement er klassifisert som eiendeler holdt for salg, se note 2. Banken har inngått en avtale om salg til kr. 38,5 millioner. Banken har pr. utgangen av 2017 mottatt kr. 31,2 millioner. Resterende kr. 7,3 millioner forventes innbetalt i 2018. Bokført verdi pr. 31.12.17 er kr. 7,3 millioner.

Banken har tidligere overtatt leiligheter i forbindelse med en konkurs i ett engasjement. Bokført verdi pr. 31.12.17 er kr. 20,9 millioner. Forventet salgsperiode var innenfor et år. Salget har tatt lengre tid enn forventet. Det gjenstår 9 leiligheter som forventes solgt innen første halvår 2019. Det er solgt 5 leiligheter i 2017. Overtatte eiendeler ble nedskrevet med kr. 4,0 millioner i 2016.

Note 30 Gjeld til kredittinstitusjoner

Jæren Sparebank har pr. 31.12 ett innlån fra kredittinstitusjoner på kr. 50,0 millioner.

Pålydende:	Løpetid:	Rente:
50 millioner	13.09.16-09.12.19	snitt 1,71 %

Innlån fra kredittinstitusjoner pr. 31.12.16 var på kr. 50,0 millioner.

Note 31 Innskudd fra og gjeld til kunder

	2017	2016
Fordelt etter sektor/næring		
Personmarked	6.063.333	5.848.921
Offentlig forvaltning	1.939	1.672
Primærnæring	348.356	421.432
Produksjonsbedrifter	90.934	77.421
Bygg/anlegg	348.334	303.307
Handel/hotell/restaurant	202.690	224.229
Finans/eiendom	879.459	811.843
Tjenesteytende næringer	482.376	544.364
Transport/kommunikasjon	87.612	99.171
Sum	8.505.034	8.332.359

Gjennomsnittlig rente for sum innskudd i 2017 var 0,76 %. Renten er beregnet ut fra sum rente for året i forhold til sum gjennomsnittlig innskudd. Gjennomsnittlig rente for sum innskudd i 2016 var 0,81 %.

Note 32 Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer:

Endring i verdipapirgjeld	Balanse 31.12.2017	Emittert	Forfall/ innløst	Øvrige endringer	Balanse 31.12.2016
Sertifikater, nominell verdi					
Obligasjonsgjeld, nominell verdi	3.233.000	875.000	476.000		2.834.000
Underkurs/overkurs	3.502			937	2.565
Virkelig verdi ved fusjon	1.655			-4.755	6.411
Sum verdipapirgjeld	3.238.158	875.000	476.000	-3.818	2.842.976

Forfall	Pålydende
19.03.2018	170.000
30.04.2018	100.000
08.05.2018	142.000
30.10.2018	200.000
11.03.2019	200.000
19.06.2019	256.000
14.10.2019	265.000
21.04.2020	250.000
15.07.2020	250.000
03.12.2020	300.000
04.03.2021	200.000
07.09.2021	300.000
06.01.2022	300.000
07.04.2022	300.000
Sum pålydende	3.233.000
Overkurs	3.502
Virkelig verdi*	1.655
Sum verdipapirgjeld	3.238.158

* Verdipapirgjeld ble verdsatt til virkelig verdi ved fusjon. Mindreverdi på gjeld amortiseres over rest løpetid.

Obligasjonslån

Det er utstedt 14 obligasjonslån på til sammen kr. 3.233 millioner mot kr. 2.834 millioner i 2016.

3,5 millioner i overkurs på obligasjonene vil inntektsføres planmessig hvert år fram til innfrielse. Inntektene resultatføres som en justering av obligasjonens løpende rentekostnad.

Ingen av obligasjonene har put- opsjoner til fordel for investor.

Gjennomsnittlig rente for året for sertifikat og obligasjoner har vært 2,04 %. Renten er beregnet ut fra effektiv rentesats til enhver tid inkl. underkurs. I 2016 var gjennomsnittlig rente 2,39 %.

Note 33 Annen gjeld

	2017	2016
Bankremisser	1.216	2.123
Avregningstransaksjoner	16.875	14.980
Skattetrekk	3.371	3.102
Leverandørgjeld	5.050	6.008
Øvrig gjeld	2.762	2.837
Sum annen gjeld	29.273	29.049

Note 34 Pensjonsforpliktelser

Banken la om pensjonsordningen med virkning fra 1. juli 2016. Omleggingen medførte overgang fra ytelsesbasert ordning til innskuddsbasert ordning. Banken skjermet ansatte som hadde 15 år eller mindre igjen til pensjonsalder og lot disse beholde tidligere ytelsesordning. Pensjonsalderen i banken er 70 år. Banken gir full kompensasjon til ansatte som gikk over til innskuddspensjon. Innskuddsordningen bygger på lovens maksimalsatser.

Jæren Sparebank sine faste ansatte som omfattes av ytelsespensjonsordningen, gis rett til definerte fremtidige pensjonsytelser. Banken har pr. 31.12.17 pensjonsforpliktelser overfor 21 yrkesaktive og 34 pensjonister. Pensjonsytelsene er i hovedsak avhengig av antall opptjeningsår og lønnsnivå ved nådd pensjonsalder. Pensjonsavtalene er finansiert gjennom en kollektiv forsikringsordning i DNB Livsforsikring AS

Det er inngått førtidspensjonsavtale for nåværende administrerende banksjef som er forsikret i samme livsselskap. Banksjefen har en pensjonsavtale som trer i kraft ved fylte 65 år. Pensjonsytelsen utgjør 70 % av lønn ved fratredelsestidspunktet og fram til 67 år, da han trer inn i den kollektive ordningen.

Beregning av pensjonsforpliktelsen utføres av ekstern aktuar, og er basert på actuarielle og økonomiske forutsetninger som gjelder pensjonsordninger. Bankens pensjonsordning oppfyller kravene i lov om obligatorisk tjenestepensjon.

Den nye AFP-ordningen er, i motsetning til den gamle, ikke en førtidspensjonsordning, men en ordning som gir et livslangt tillegg på den ordinære pensjonen. De ansatte kan velge å ta ut den nye AFP-ordningen fra og med fylte 62 år, også ved siden av å stå i jobb, og den gir ytterligere opptjening ved arbeid fram til 67 år. Ordningen er en ytelsesbasert ordning og finansieres gjennom premier som fastsettes som en prosentsats av lønn. Premien for 2017 var 2,5 % av lønn mellom 1 G og 7,1 G til bankens arbeidstakere. Regnskapsmessig blir ordningen behandlet som en innskuddsbasert pensjonsordning hvor premiebetalingen kostnadsføres løpende. Det er ikke fondsoppbygging i ordningen og det forventes at premienivået vil øke noe for de kommende årene.

Banken benytter i sine beregninger OMF-rente som diskonteringsrente.

Aktuarielle gevinster og tap føres over utvidet resultat (OCI) etter hvert som de påløper.

Pensjonsforpliktelser og pensjonsmidler:	2017	2016
Endring brutto pensjonsforpliktelse:		
Pensjonsforpliktelse 1.1.	75.052	127.834
Tilgang og avgang/årets pensjonsopptjening	2.392	4.554
Uttak av medlemmer og delvis overgang til innskuddspensjon		-60.337
Arbeidsgiveravgift	-444	-1.165
Rentekostnad	1.932	2.627
Aktuarielle gevinster og tap	-7.861	3.136
Utbetaling pensjon/fripoliser	-1.787	-1.598
Brutto pensjonsforpliktelse 31.12	69.285	75.052
Endringer brutto pensjonsmidler:		
Virkelig verdi pensjonsmidler 1.1	66.671	89.290
Arbeidsgiveravgift	-444	-1.165
Uttak av medlemmer og delvis overgang til innskuddspensjon		-29.319
Aktuarielle gevinster og tap	-6.704	-2.262
Faktisk avkastning på pensjonsmidler	1.695	1.955
Premieinnbetalinger	3.081	9.736
Utbetaling av pensjoner/fripoliser	-1.751	-1.563
Virkelig verdi pensjonsmidler 31.12	62.550	66.671
Netto pensjonsforpliktelser	2017	2016
Påløpte pensjonsforpliktelse	68.134	73.972
Verdi pensjonsmidler	-62.550	-66.671
Faktisk netto forpliktelse	5.584	7.301
Aktuarielle gevinster og tap		
Arbeidsgiveravgift	1.151	1.080
Pensjonsforpliktelse	6.735	8.381
Regnskapsført forpliktelse 01.01	8.381	38.544
Bokført direkte mot egenkapitalen via totalresultat	-1.157	5.461
Pensjonskostnad	2.629	-25.854
Totalt innbetalt (inkl. omkostninger)	-2.768	-9.431
Utbetalt over drift	-350	-340
Regnskapsført forpliktelse 31.12	6.735	8.381
Årets netto pensjonskostnad fremkommer som følger:		
	2017	2016
Årets pensjonsopptjening	2.040	7.439
Rentekostnad	1.924	2.619
Avkastning på pensjonsmidler	-1.744	-2.504
Resultatført actuarielt tap/gevinst	-329	-34.669
Innskuddspensjon og kompensasjon overgang innskuddspen:	3.774	1.866
Premie AFP-ordning	859	890
Administrasjonskostnader/felleskostnader	284	918
Netto pensjonskostnad før AGA	6.806	-23.441
Arbeidsgiveravgift	1.334	1.412
Pensjonskostnad	8.140	-22.029

	2017	2016
Diskonteringsrente	2,40 %	2,60 %
Forventet avkastning på pensjonsmidler	2,40 %	2,60 %
Årlig forventet lønnsvekst	2,50 %	2,50 %
Regulering av grunnbeløp	2,25 %	2,25 %
Regulering av løpende pensjon	0,50 %	0,00 %
Dødlighetstabell	K2013 BE	K2013 BE
Uføretabell	IR02	IR02

Forventet frivillig avgang før 50 år-nedtrapping / etter 50 år	8-0%/0,005%	8-0%/0,005%
--	-------------	-------------

Nedenfor vises risikotabell for sannsynlighet for død og forventede gjennomsnittlige levealder pr. 31.12.17.

Dødlighetssannsynlighet	Menn	Kvinner	Forventet gjenv.levealder	Menn	Kvinner
20	0,0002	0,0001	20	68,6	72,4
40	0,0006	0,0004	40	47	50,6
60	0,0046	0,0031	60	26	29,4
80	0,0465	0,0318	80	9,3	11,6

Plassering av pensjonsmidlene	2017	2016
Aksjer	10,9 %	4,5 %
Obligasjoner	13,2 %	6,5 %
Pengemarkedsfond	14,0 %	24,3 %
Obl. anlegg	27,2 %	32,7 %
Eiendom	10,0 %	9,9 %
Annet	24,7 %	22,1 %
Sum	100 %	100 %

Bokført avkastning pensjonsmidler	4,4 %	4,2 %
Forventet premiebetaling ytelsespensjon neste år	3.512	4.930

Sensitivitetsanalyse

Tabellen nedenfor viser estimat for potensielle effekter ved en endring i visse forutsetninger for ytelsesbaserte pensjonsplaner i Norge. Estimatenes er basert på fakta og omstendigheter pr 31.12 2017. Faktiske resultater kan i vesentlig grad avvike fra disse estimatene.

	Diskonteringsrente		Årlig lønnsvekst		Økning i grunnbeløp		Årlig pensjonsregulering	
	1 %	-1 %	1 %	-1 %	1 %	-1 %	1 %	-1 %
Ytelsesbaserte pensjonsforpliktelser	56.588	79.993	70.384	63.452	65.520	68.042	77.504	62.470
Periodens netto pensjonskostnad	1.470	2.028	1.853	1.581	1.670	1.753	1.940	1.622

Risikovurdering

Gjennom ytelsesbasert ordning er banken påvirket av en rekke risikoer som følge av usikkerhet i forutsetninger og framtidig utvikling. De mest sentrale risikoene er beskrevet her:

Forventet levealder

Banken har påtatt seg en forpliktelse til å utbetale pensjon for de ansatte i den ytelsesbaserte ordningen livet ut. Således vil en økning i forventet levealder blant medlemsmassen medføre en økt forpliktelse for banken.

Avkastningsrisiko

Banken blir påvirket ved en reduksjon i faktisk avkastning på pensjonsmidlene, som vil medføre økt forpliktelse for banken, da avkastning på midlene ikke er tilstrekkelig for å innfri forpliktelsen.

Inflasjon- og lønnsvekstrisiko

Bankens pensjonsforpliktelse har risiko knyttet til både inflasjon og lønnsutvikling, selv om lønnsutvikling er nært knyttet til inflasjonen. Høyere inflasjon og lønnsutvikling enn hva som er lagt til grunn i pensjonsberegningene, medfører økt forpliktelse for banken.

Note 35 Ansvarlig lånekapital

	2017	2016
Ansvarlig lånekapital, nominell verdi	130.000	130.000
Fondsobligasjon, nominell verdi	100.000	100.000
Underkurs	-131	-380
Virkelig verdi*	913	2.645
Sum ansvarlig lånekapital	230.782	232.265

* Verdipapirgjeld ble verdsatt til virkelig verdi ved fusjon.
Mindreverdi på gjeld amortiseres over rest løpetid.

Opptaksår	Betingelser	Forfall	Første forfall	Nominell verdi
Ansvarlig lån, tidsbegrenset				
2016	3 mnd. NIBOR + 2,80 %	15.09.2026	15.09.2021	100.000
Sum nominell verdi ansvarlig lån				100.000
Ansvarlig lån, tidsbegrenset				
2013	3 mnd. NIBOR + 2,50 %	04.09.2023	03.09.2018	30.000
Sum nominell verdi ansvarlig lån				30.000
Fondsobligasjon, evigvarende				
2013	3 mnd. NIBOR + 4,75 %	IA	18.06.2018	100.000
Sum nominell verdi fondsobligasjon				100.000

Note 36 Egenkapital

Egenkapitalbeveiseiernes andel av egenkapitalen består av egenkapitalbeviskapital, overkurs og utjevningsfond. Utjevningsfondet er akkumulert overskudd som kan benyttes til fremtidig kontantutbytte eller fondsemisjon. Øvrig egenkapital er sparebankens fond og annen egenkapital. Annen egenkapital inkludert fond for urealiserte gevinster med kr. 48,1 millioner utgjør kr. 77,7 millioner pr. 31.12.2017.

Note 37 Betingede forpliktelser

Garantier	2017	2016
Betalingsgarantier	24.818	34.827
Kontraktsgarantier	57.551	54.691
Lånegarantier	198.029	239.364
Annet garantiansvar	10.139	11.313
Sum	290.536	340.195

Sikkerhetsstillelser – Pantsettelser	2017	2016
Norges Bank – bokført verdi obligasjoner	540.697	377.728

Obligasjonene er stillet som pant for D-lån i Norges Bank. Pr. 31.12.17 hadde banken ikke trukket på D-lån i Norges Bank. Banken formidler valutalån gjennom DNB og Swedbank. Hovedregelen er at sikkerheter skal være i fast eiendom og ligge innenfor 60,0 % av takst. Samlet garantiansvar knyttet til valutalån var kr. 143,6 millioner.

Lånetilsagn til kunder utgjør kr. 201,4 millioner pr. 31.12.2017. Se note 43 for nedskrivingsbeløp på garantier og lånetilsagn ved implementering av IFRS 9 med virkning fra 01.01.2018.

Likviditetsforpliktelse overfor Eika Boligkreditt (EBK)

Jæren Sparebank er en av eierbankene i EBK. Alle eierbanker har en forpliktelse om å kjøpe OMF fra EBK, dersom EBK ikke har tilstrekkelig likviditet til å betale forfall knyttet til innlånsvirksomheten, herunder OMF, rentebetalinger, derivater mv. Den samlede kjøpsforpliktelsen for eierbankene er begrenset til EBK sitt likviditetsbehov for de kommende 12 måneder. Forpliktelsen er solidarisk mellom bankene, men begrenset oppad til en pro-rata andel for den enkelte bank. I den grad en eller flere banker misligholder sin forpliktelse til å kjøpe sin andel av OMF, er de øvrige eierbanker ansvarlig for å kjøpe OMF for et beløp inntil to ganger deres opprinnelige pro-rata andel. Den enkeltes bank pro-rata andel fastsettes kvartalsvis av EBK på bakgrunn av bankens andel av utlånsporteføljen i EBK. Pr. 31.12.2017 hadde banken ingen likviditetsforpliktelse overfor EBK.

Note 38 Egenkapitalbevis og egenkapitalbevisiere

Eierandelskapital	2017	2016
Egenkapitalbeviskapital	123.313	123.313
- Egne egenkapitalbevis	-525	-
Overkursfond, bokført verdi	425.285	425.285
Annen innskutt egenkapital	826	-
Utnjevningsfond	251.251	213.285

	Antall egenkapital bevis	Andel %
20 største eiere		
Sparebankstiftinga Time og Hå	2.530.048	51,29 %
Sparebankstiftelsen Klepp	604.975	12,27 %
Apollo Asset Limited	205.400	4,16 %
Merrill Lynch Prof. Clearing corp	199.932	4,05 %
Eika Egenkapitalbevis VPF	154.952	3,14 %
Espedal & Co AS	129.506	2,63 %
Oddvar Salte Holding AS	100.000	2,03 %
Lamholmen Invest AS	70.000	1,42 %
Melesio Capital AS	60.000	1,22 %
Catilina Invest AS	60.000	1,22 %
Salt Value AS	56.061	1,14 %
Landkreditt Utbytte	40.000	0,81 %
Leif Magne Thu	37.586	0,76 %
Sportsmagasinet AS	31.850	0,65 %
Sandsolo Holding AS	23.900	0,48 %
Allumgården AS	22.500	0,46 %
Jæren Sparebank	21.000	0,43 %
Brynes Vel	16.805	0,34 %
Oddvar Salte	15.918	0,32 %
Pico AS	15.200	0,31 %
Sum 20 største	4.395.633	89,12 %
Sum øvrige eiere	536.890	10,88 %
Sum totalt	4.932.523	100 %

Egenkapitalbevisene er pålydende kr 25,-

Pr 31.12.2017 var det 784 egenkapitalbevisiere

Egenkapitalbevis eiet av medlemmer i forstanderskapet, kontrollkomiteen, styret, adm. banksjef og andre ledende personer pr. 31.12.17

Etternavn	Fornavn	Verv	Egenkapitalbevis
Øgaard	Jan	Forstanderskapet	500
Lea	Elfin	Forstanderskapet	534
Brunes	Marie	Forstanderskapet	100
Nese	Aud Helene	Forstanderskapet	400
Undheim	Oddvar	Forstanderskapet	200
Siqveland	Gunnar	Forstanderskapet	1.000
Bilstad	Tor Audun	Styret	5.500
Flesjø	Frode	Ledende ansatt	100
Stangeland	Magne	Ledende ansatt	2.000
Wærsland	Åse Bente S.	Ledende ansatt	1.000

For egenkapitalbevis som er nevnt over er også egenkapitalbevis eiet av ektefelle, mindreårige barn eller foretak, der noen av disse har bestemmende innflytelse, medregnet.

Note 39 Fortjeneste pr. egenkapitalbevis

	2017	2016
Gjennomsnittlig antall egenkapitalbevis	4.932.523	4.932.523
Gjennomsnittlig antall egenkapitalbevis, utvannet	4.932.523	4.932.523
Resultat/utvannet resultat pr. egenkapitalbevis	13,6	16,2
Resultat/utvannet resultat pr. egenkapitalbevis, virksomhet holdt for salg	0,0	0,0

Egenkapitalbevisbrøken er 56,1 % pr. 31.12.2017. Egenkapitalbevisbrøken fremkommer ved å dele eierandelskapitalen (egenkapitalbeviskapital, overkursfond og utjevningsfond) på summen av eierandelskapital og samfunnskapital (sparebankens fond). Resultat pr. egenkapitalbevis fremkommer ved å multiplisere årets resultat med egenkapitalbevisbrøken på 56,1 % og dividere dette resultat på antall egenkapitalbevis. Det blir utbetalt kr. 6,00 i utbytte pr. egenkapitalbevis. Total utbetaling er kr. 29,6 millioner.

Note 40 Hendelser etter balansedagen

Det er ikke fremkommet informasjon om vesentlige forhold som var inntruffet eller forelå allerede på balansedagen 31. desember 2017 og frem til styrets endelige behandling av regnskapet 28. februar 2018.

Note 41 Ytelser til ledende personer og tillitsmenn

Banken la om pensjonsordningen med virkning fra 1. juli 2016. Omleggingen medførte overgang fra ytelsesbasert ordning til innskuddsbasert ordning. Banken skjermet ansatte som hadde 15 år eller mindre igjen til pensjonsalder og lot disse beholde tidligere ytelsesordning. Pensjonsalderen i banken er 70 år. Banken gir full kompensasjon til ansatte som går over til innskuddspensjon. Innskuddsordningen bygger på lovens maksimalsatser.

Ledergruppen inkludert adm. banksjef har samme pensjonsordning som gjelder generelt i banken. I tillegg har banken en førtidspensjonsavtale for nåværende adm. banksjef som trer i kraft ved fylte 65 år. Pensjonsytelsen utgjør 70 % av lønn ved fratredelsestidspunktet fram til 67 år, da han trer inn i den kollektive ordningen.

Det foreligger avtale om sluttvederlag for adm. banksjef, som innebærer at han ved fratreden besluttet av styret, er berettiget en kompensasjon tilsvarende 60 % av lønn ved fratreden frem til fylte 65 år, dog slik at kompensasjonen skal reduseres til 30 % dersom annet arbeid tas i perioden.

Under gitte betingelser er det en generell bonusordning i banken. Det ble i 2017 satt av kr. 3,65 millioner i bonus til ansatte med utbetaling i 2018.

Ledergruppen	Samlede utgifter til lønn og annen godtgjørelse	Herav annen godt- gjørelse	Pensjons- kostnad	Opptjent rettighet Ytelses- pensjon	Lån/kreditt/ sikkerhets- stillelse
JÆREN SPAREBANK 2017					
Tor Egil Lie, administrerende banksjef	1.809	231	209	1.657	4.000
Klas Stølsnes, banksjef økonomi og finans	1.194	53	186		2.760
June Kristin Lima, banksjef privatmarked	1.327	84	225		5.504
Åse Bente S. Wærsland, banksjef fellesfunksjoner og støtte	1.170	30	159	4.230	1.945
Frode Flesjø, banksjef bedriftsmarked	1.184	40	160		5.575
Magne Stangeland, banksjef risikostyring og compliance	1.159	68	187		4.500
Sum ledergruppen	7.842	505	1.125	5.886	24.284

	Samlede utgifter til lønn og annen godtgjørelse	Herav annen godt- gjørelse	Pensjons- kostnad	Opptjent rettighet Ytelses- pensjon	Lån/kreditt/ sikkerhets- stillelse
JÆREN SPAREBANK 2016					
Tor Egil Lie, administrerende banksjef	1.733	239	212	1.373	4.000
Klas Stølsnes, banksjef økonomi og finans	1.152	47	224		2.760
June Kristin Lima, banksjef privatmarked	1.205	94	254		5.667
Åse Bente S. Wærsland, banksjef fellesfunksjoner og støtte	1.138	40	165	3.808	1.445
Frode Flesjø, banksjef bedriftsmarked	1.141	48	171		3.050
Magne Stangeland, banksjef risikostyring og compliance	1.097	50	182		3.500
Sum ledergruppen	7.466	518	1.208	5.181	20.422

Samlet honorar til styret	Honorar	Lån/kreditt/ sikkerhets- stillelse
---------------------------	---------	--

JÆREN SPAREBANK 2017

Per Bergstad, styreleder	200	
Tor Audun Bilstad, nestleder	120	
Björg Helen Osvoll Mæland	100	
Marie Storhaug	100	
Snorre Haukali	100	
Turid Gauksås Bakker	80	2.630
Morten Erga	75	
Elena Zahl Johansen	60	4.953
Bjørn Lende	60	3.200
Elin Undheim	20	2.500
Sum styret	915	13.283

JÆREN SPAREBANK 2016

Per Bergstad, styreleder	160	
Tor Audun Bilstad, nestleder	115	
Björg Helen Osvoll Mæland	75	
Marie Storhaug	75	
Morten Erga	95	
Snorre Haukali	85	
Elena Zahl Johansen	90	5.090
Arne Norheim	40	
Jostein Frøyland	20	
Grete Karin Stangeland Høiland	20	
Randi Skadsem Egeland	20	
Turid Gauksås Bakker	5	1.100
Elin Undheim	5	2.500
Sum styret	805	8.690

Samlet honorar til forstanderskapet	Honorar	Lån/kreditt/ sikkerhets- stillelse
JÆREN SPAREBANK 2017		
Asbjørn Ueland, leder	35,0	1.000
Oddvar Undheim, nestleder	5,0	800
Jan Øgaard	5,0	21
Kjellaug Heskja	5,0	
Harald Odland	5,0	
Hanne Iren Bore	5,0	1.412
Anne Skasheim	2,5	12.173
Elisebet Rugland	5,0	
Øyvind Time	5,0	500
Anne Birgit Braut Langemyhr	5,0	3.000
Ole Kristian Mjøhus	5,0	3.956
Inger Tove Heskje	5,0	1.500
Otto Hustoft	2,5	1.946
Rune Kvalvik	5,0	4.800
Aud Helene Nese	2,5	
Elfin Lea	5,0	
Marie Brunes	5,0	
Grethe Karin Stangeland Høiland	5,0	
Tor Einar Magnus Tjåland	5,0	
Arnfinn Vigrestad	5,0	1.000
Livar Bertelsen	2,5	500
Elisabeth Thompson	2,5	
Kjell Hodne	2,5	
Gunnar Siqveland	2,5	
Sum forstanderskapet	132,5	32.608

Snitt utbetalt i 2017 pr. medlem kr 5.521,-

JÆREN SPAREBANK 2016		
Asbjørn Ueland, leder	55	1.000
Oddvar Undheim, nestleder	4	800
Jan Øgaard	4	57
Kjellaug Heskja	4	
Harald Odland	4	1.057
Hanne Iren Bore	4	1.555
Anne Skasheim	2	12.707
Elisebet Rugland	4	
Øyvind Time	4	500
Anne Birgit Braut Langemyhr	4	3.000
Ole Kristian Mjøhus	4	4.019
Inger Tove Heskje	2	1.500
Otto Hustoft	4	1.811
Rune Kvalvik	4	4.798
Aud Helene Nese	4	
Elfin Lea	4	
Marie Brunes	4	
Grethe Karin Stangeland Høiland	4	
Tor Einar Magnus Tjåland	4	
Arnfinn Vigrestad	2	1.000
Liv-Anny Jonassen Ueland	2	700
Karl Stangeland	2	
Sum forstanderskapet	129,0	34.504

Snitt utbetalt i 2016 pr. medlem kr 5.864,-

Lån til styret og forstanderskapets medlemmer er til ordinære kundevilkår

Låntaker	Lån/kreditt/sikkerhetsstillelse	Vilkår
Ansatte	200.103	70% av laveste rente til kunder

Alle ansatte har samme rentevilkår på lån/kreditter. Rentesubsidiering i forhold til normale lånevilkår til kunder utgjør ca. 1.152 TNOK

Note 42 Transaksjoner med nærstående parter

Banken eier 40 % i Aktiv Eiendomsmegling Jæren AS. Aktiv Eiendomsmegling Jæren AS er dermed en nærstående part for banken. Det er ikke foretatt transaksjoner med Aktiv Eiendomsmegling Jæren AS i 2017. Se ellers note 27.

Note 43 Overgang til IFRS 9

Modell for klassifisering og måling

Banken har klassifisert sine finansielle eiendeler i følgende kategorier etter spesifikasjonene i IFRS 9:

Finansielle eiendeler		31.12.2017 Etter IAS 39	01.01.2018 Etter IFRS 9
Konter og innskudd i Norges Bank	Amortisert kost	83.590	Amortisert kost 83.590
Innskudd i og fordringer på kredittinstitusjoner	Amortisert kost	463.358	Amortisert kost 463.097
Utlån til kunder	Amortisert kost	11.245.066	Amortisert kost 11.263.498
	Virkelig verdi over resultatet	167.373	Virkelig verdi over resultatet 167.373
Verdipapirer – rentepapirer	Virkelig verdi over resultatet	1.117.521	Virkelig verdi over resultatet 1.117.521
Verdipapirer – egenkapitalinstrumenter	Virkelig verdi over resultatet	34.949	Virkelig verdi over resultatet 34.949
	Tilgjengelig for salg	434.793	Virkelig verdi over utvidet resultat 434.793
Totalt		13.546.649	13.564.820

Mer om bankens klassifisering etter IFRS 9:

Utlån med fast rente der banken har som formål å motta kontraktmessige kontantstrømmer i form av renter og avdrag, er sikret med derivater for å matche finansieringen til flytende rente. Banken benytter derfor fair value option for å unngå accounting mismatch på disse utlånene og de er klassifisert til virkelig verdi over resultatet.

Bankens likviditetsportefølje er klassifisert til virkelig verdi over resultatet iht. til den forretningsmodellen som styrer forvaltningen av likviditetsporteføljen. Forretningsmodellen gir et avkastningsmål for likviditetsporteføljen og kjøp og salg gjøres ut fra et mål om maksimal fortjeneste. Salg utføres for å dekke uventede likviditetsbehov.

Egenkapitalinstrumenter som er strategiske investeringer, er klassifisert til virkelig verdi over utvidet resultat uten resirkulering. Disse egenkapitalinstrumentene er ikke derivater eller holdt for handelsformål.

Banken har anledning til å overføre utlån med pant i boligeiendom til Eika Boligkreditt som har belåningsgrad under 60 %. Banken overfører utlån fra egen balanse kun unntaksvis og med volum som ligger under en egendefinert vesentlighetsgrensen (5 % årlig av utestående portefølje og 20 % i porteføljens gjennomsnittlige levetid). Basert på dette har banken vurdert overføringer til Eika Boligkreditt som uvesentlig for vurdering av klassifisering, og utlån som kan overføres til Eika Boligkreditt er klassifisert til amortisert kost.

Overgangseffekter

Banken får følgende endringer i finansielle eiendeler og forpliktelser pr. 01.01.2018 ved overgang til IFRS 9:

	31.12.2017 Etter IAS 39	Reklassi- fisering	Verdi- justeringer	01.01.2018 Etter IFRS 9
Amortisert kost				
Kontanter og innskudd i Norges Bank				
Åpningsbalanse IAS 39 og sluttbalanse IFRS 9	83.590	-	-	83.590
Innskudd i og fordringer på kredittinstitusjoner				
Åpningsbalanse IAS 39	463.358			
Verdijustering: Nedskrivning for forventet tap			-261	
Sluttbalanse IFRS 9				463.097
Utlån til kunder				
Åpningsbalanse IAS 39	11.245.066			
Reklassifisert til virkelig verdi over utvidet resultat		-		
Verdijustering: Nedskrivning for forventet tap			18.432	
Sluttbalanse IFRS 9				11.263.498
Finansielle eiendeler til amortisert kost	11.792.014	-	18.171	11.810.185
Ubenyttede kreditter til kunder				
Åpningsbalanse IAS 39	1.560.639			
Verdijustering: Nedskrivning for forventet tap			-	
Sluttbalanse IFRS 9				1.560.639
Garantier og lånetilsagn til kunder				
Åpningsbalanse IAS 39	483.408			
Verdijustering: Nedskrivning for forventet tap			-157	
Sluttbalanse IFRS 9				483.251
Finansielle forpliktelser til amortisert kost	2.044.047	-	-157	2.043.890
Virkelig verdi over resultatet				
Utlån til kunder				
Åpningsbalanse IAS 39 og sluttbalanse IFRS 9	167.373	-	-	167.373
Investeringer i verdipapirer – egenkapitalinstrumenter (obligatorisk)				
Åpningsbalanse IAS 39	34.949			
Reklassifisert fra tilgjengelig for salg		-		
Sluttbalanse IFRS 9				34.949
Investeringer i verdipapirer – rentepapirer (valgt)				
Åpningsbalanse IAS 39	1.117.521			
Reklassifisert fra tilgjengelig for salg		-		
Sluttbalanse IFRS 9				1.117.521
Finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet	1.319.842	-	-	1.319.842
Virkelig verdi over utvidet resultat				
Investeringer i verdipapirer – egenkapitalinstrumenter (valgt)				
Åpningsbalanse IAS 39	434.793			
Reklassifisert fra tilgjengelig for salg		-		
Sluttbalanse IFRS 9				434.793
Finansielle eiendeler til virkelig verdi over utvidet resultat	434.793	-	-	434.793
Sum finansielle eiendeler	13.546.649	-	18.171	13.564.820
Sum finansielle forpliktelser	2.044.047	-	-157	2.043.890

Nedskrivninger på finansielle eiendeler, garantier og ubenyttede kredittrammer etter IFRS 9 pr. 01.01.2018 og etter IAS 39 pr. 31.12.2017:

Nedskrivninger etter IFRS 9 og IAS 39

	31.12.2017	01.01.2018 IFRS 9			Totale nedskrivninger
	IAS 39	Steg 1 12 mnd. tap	Steg 2 Livstid tap	Steg 3 Livstid tap	
Utlån til og fordringer på kunder	48.916	3.407	5.176	21.901	30.484
Ubenyttede kredittrammer til kunder	-	-	-	-	-
Garantier og lånetilsagn til kunder	-	103	54	-	157
Innskudd i og fordringer på kredittinstitusjoner	-	261	-	-	261
Verdipapirer	-	-	-	-	-
Sum nedskrivninger	48.916	3.771	5.230	21.901	30.902
Bokført som reduksjon av balanseposter	48.916	3.668	5.176	21.901	30.745
Bokført som avsetning på gjeldspost	-	103	54	-	157

Nedskrivninger på klasse/målekategori

	31.12.2017	01.01.2018		
	Nedskrivning etter IAS 39	Reklassifi- sering	Verdi- justering	Nedskrivning etter IFRS 9
Utlån og fordringer (IAS 39)/Finansielle eiendeler til amortisert kost (IFRS 9)				
Innskudd i og fordringer på kredittinstitusjoner	-	-	261	261
Utlån til og fordringer på kunder	48.916	-	-18.432	30.484
Verdipapirer	-	-	-	-
Sum nedskrivninger	48.916	-	-18.171	30.745
Holde til forfall (IAS 39)/Finansielle eiendeler til amortisert kost (IFRS 9)				
Verdipapirer	-	-	-	-
Tilgjengelig for salg (IAS 39)/Finansielle eiendeler til virkelig verdi over utvidet resultat (IFRS 9)				
Utlån til og fordringer på kunder	-	-	-	-
Verdipapirer	-	-	-	-
Ubenyttede kreditter og garantier				
Ubenyttede kredittrammer til kunder	-	-	-	-
Garantier og lånetilsagn til kunder	-	-	157	157
Sum nedskrivninger	48.916	-	-18.014	30.902
Bokført som reduksjon av balanseposter	48.916	-	-18.171	30.745
Bokført som avsetning på gjeldspost	-	-	157	157

Som følge av prinsippendringen for overgang til IFRS 9, får banken en netto økning i egenkapitalen på kr. 13,5 millioner hensyntatt skatteeffekt – i all hovedsak som følge av reduserte nedskrivninger på utlån. Effekten på egenkapitalen medfører at ren kjernekapitaldekning, kjernekapitaldekning og kapitaldekningen økes med anslagsvis 0,2 % - poeng. Se note 5 for kapitaldekning. Banken har ikke benyttet gjeldende overgangsregler.

**ÅRSREGNSKAPET FOR PERIODEN
01.01–31.12.2017 FOR JÆREN SPAREBANK**

Erklæring i henhold til Verdipapirhandelloven § 5–6

Vi bekrefter at bankens årsregnskap for perioden 2017 etter vår beste overbevisning er utarbeidet i samsvar med gjeldende regnskapsstandarder og at opplysningene i regnskapet gir et rettviseende bilde av bankens eiendeler, gjeld, finansielle stilling og resultat som helhet.

Årsberetningen gir en rettviseende oversikt over opplysninger nevnt i Vphl. § 5–6, 4. ledd:

- Oversikt over viktige begivenheter i regnskapsperioden og deres innflytelse på årsregnskapet.
- Beskrivelse av de mest sentrale risiko- og usikkerhetsfaktorer virksomheten står overfor i neste regnskapsperiode.
- Beskrivelse av nærstående vesentlige transaksjoner.

Bryne, 28. februar 2018
Styret i Jæren Sparebank

Per Bergstad
Styreleder

Tor Audun Bilstad
Nestleder

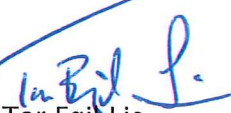

Bjørg Helen Osvoll Mæland
Styremedlem

Marie Storhaug
Styremedlem

Snorre Haukali
Styremedlem

Turid Gauksås Bakker
Styremedlem

Elena Zahl Johansen
Styremedlem

Tor Egil Lie
Adm. banksjef

Til forstanderskapet i Jæren Sparebank

UAVHENGIG REVISORS BERETNING

Uttalelse om revisjonen av årsregnskapet

Konklusjon

Vi har revidert Jæren Sparebanks årsregnskap som består av balanse per 31. desember 2017, resultatregnskap, utvidet resultatregnskap, oppstilling over endringer i egenkapital og kontantstrømoppstilling for regnskapsåret avsluttet per denne datoen og noter til årsregnskapet, herunder et sammendrag av viktige regnskapsprinsipper.

Etter vår mening er det medfølgende årsregnskapet avgitt i samsvar med lov og forskrifter og gir et rettviseende bilde av selskapets finansielle stilling per 31. desember 2017, og av dets resultater og kontantstrømmer for regnskapsåret avsluttet per denne datoen i samsvar med International Financial Reporting Standards som fastsatt av EU.

Grunnlag for konklusjonen

Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder de internasjonale revisjonsstandardene International Standards on Auditing (ISA-ene). Våre oppgaver og plikter i henhold til disse standardene er beskrevet i Revisors oppgaver og plikter ved revisjon av årsregnskapet. Vi er uavhengige av selskapet slik det kreves i lov og forskrift, og har overholdt våre øvrige etiske forpliktelser i samsvar med disse kravene. Etter vår oppfatning er innhentet revisjonsbevis tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Sentrale forhold ved revisjonen

Sentrale forhold ved revisjonen er de forhold vi mener var av størst betydning ved revisjonen av årsregnskapet for 2017. Disse forholdene ble håndtert ved revisjonens utførelse og da vi dannet oss vår mening om årsregnskapet som helhet. Vi konkluderer ikke særskilt på disse forholdene.

Beskrivelse av sentrale forhold	Hvordan vår revisjon adresserte sentrale forhold
<i>IT SYSTEMER OG KONTROLLER RELEVANT FOR FINANSIELL RAPPORTERING</i>	
Jæren Sparebanks IT-systemer er helt sentrale for regnskapsføringen og rapporteringen av gjennomførte transaksjoner, for å fremskaffe grunnlag for viktige estimer og beregninger, og for å fremskaffe relevant tilleggsinformasjon. Se note 6 for bankens omtale av IT-systemer. IT- systemene er standardiserte, og forvaltningen og driften er i stor grad utkontraktert til tjenesteleverandører. God styring og kontroll med IT-systemene både i Jæren Sparebank og hos tjenesteleverandørene er av vesentlig betydning for å sikre nøyaktig, fullstendig og pålitelig finansiell rapportering og er derfor et sentralt forhold i revisjonen.	Jæren Sparebank har etablert internkontrollaktiviteter knyttet til sine IT-systemer. Vi har opparbeidet oss en forståelse av Jæren Sparebanks IT-miljø relevant for finansiell rapportering. Vi vurderte og testet utformingen av internkontrollaktivitetene som er knyttet til IT-systemene og som er relevante for den finansielle rapporteringen, herunder utvalgte kontroller knyttet til drift, endringshåndtering og informasjonssikkerhet. For et utvalg av disse kontrollene testet vi om de fungerte effektivt i perioden. Vi vurderte og testet utformingen av utvalgte automatiserte kontroller knyttet til bl.a. beregninger, avstemminger og oppgjør av transaksjoner. For et utvalg av disse kontrollene testet vi om de fungerte effektivt i perioden. Vi vurderte attestasjonsuttalelser utstedt av uavhengig revisor (ISAE 3402-rapporter) for Jæren Sparebanks tjenesteleverandører med hensyn til om disse hadde tilfredsstillende internkontroll på områder som kan ha betydning for Jæren Sparebanks finansielle rapportering. Vi benyttet egne IT-spesialister i arbeidet med å forstå den overordnede styringsmodellen for IT og i vurderingen og testingen av internkontrollaktivitetene knyttet til IT.
<i>NOTEINFORMASJON OM KAPITALDEKNING</i>	
Jæren Sparebank er underlagt reglene om kapitaldekning i Finansforetaksloven med tilhørende forskrifter. Forskrift om årsregnskap for banker stiller krav til opplysninger om kapitaldekning i note til årsregnskapet. I note 5 gis det informasjon om blant annet benyttede metoder for beregning av kapitaldekningen, netto ansvarlig kapital, totalt beregningsgrunnlag og kapitaldekning for foretaket.	Jæren Sparebank har etablert ulike internkontrollaktiviteter knyttet til beregningene av netto ansvarlig kapital, totalt beregningsgrunnlag og kapitaldekning. Vi vurderte og testet utformingen av de internkontrollaktiviteter som vi oppfattet som de mest sentrale, herunder kontrollaktivitetene knyttet til risikovekting av balanseposter, poster utenfor balansen, beregning av kapitalkrav for operasjonell risiko og kalkulasjon av risikoveid beregningsgrunnlag.

Jæren Sparebank må til enhver tid tilfredsstille minimumskravet til kapitaldekning. Det forhold at overholdelse av kravet til minimum kapitaldekning er et vilkår for foretakets virksomhet gjør at det er et sentralt forhold i revisjonen.

Vi vurderte Jæren Sparebanks fortolkninger av kapitaldekningsregelverket innenfor utvalgte områder opp mot kapitaldekningsregelverket og praksis i bransjen.

Videre kontrollerte vi nøyaktigheten av det beregnede kapitalkrav for et utvalg balanseposter og poster utenfor balansen. Vi kontrollerte også nøyaktigheten av beregningen av utvalgte poster som inngår i ansvarlig kapital.

NEDSKRIVING FOR TAP PÅ UTLÅN TIL NÆRING

I note 7 angis det brutto utlån per 31. desember 2017 innenfor segment næring utgjør 3.701 mNOK, hvor tilhørende individuelle nedskrivninger som angitt note 9 utgjør 16,5 mNOK og tilhørende gruppenedskrivninger som angitt i note 10 utgjør 17,7 mNOK.

Banken foretar en vurdering av behovet for nedskrivninger på utlånene og avsetning for tap på garantiene. Det er knyttet skjønn til bankens vurderinger av størrelsen på nedskrivningene og avsetningene både for enkelt utlån og for grupper av utlån innen segment næring. Ledelsens skjønnsutøvelse knytter seg både til vurderinger av sannsynligheten for mislighold og tap gitt mislighold. For gruppenedskrivninger beregner ledelsen nedskrivningene i en teknisk modell basert på forutsetninger satt av banken.

Forutsetningene og estimatene som benyttes i vurderingene er avgjørende for størrelsen på nedskrivningene og nedskrivninger innen segmentet næring er derfor et sentralt forhold i revisjonen.

Jæren Sparebank har etablert ulike internkontrollaktiviteter knyttet til nedskrivninger på utlånene og avsetning for tap på garantiene innen segment næring.

Vi vurderte og testet utformingen av utvalgte sentrale kontrollaktiviteter knyttet til prosessen for nedskrivninger på utlån og avsetning for tap på garantier. Kontrollaktivitetene vi vurderte og testet utformingen av var knyttet til identifikasjon av tapsutsatte utlån og vurdering av kontantstrømmer for disse utlånene.

For et utvalg utlån med individuelle nedskrivninger testet vi om tapshendelsen var tidsriktig identifisert og vurderte de kontantstrømmer som ledelsen hadde estimert mot våre forventninger og mot eksterne kilder i den grad disse var tilgjengelige.

For nedskrivninger på grupper av utlån beregnet ved bruk av modeller testet vi modellene ved å etterregne utvalgte beregninger. Videre kontrollerte vi nøyaktigheten av utvalgte deler av grunnlagsdata benyttet i beregningene mot informasjon fra bankens IT systemer. Vi vurderte også vesentlige forutsetninger benyttet i modellene mot våre forventninger basert på generell kunnskap om markedet og bankens virksomhet.

Vi vurderte om noteopplysningene om nedskrivninger på utlån og garantier innen segmentet næring var dekkende.

Øvrig informasjon

Ledelsen er ansvarlig for øvrig informasjon. Øvrig informasjon består av årsrapporten, men inkluderer ikke årsregnskapet og revisjonsberetningen. Vår uttalelse om revisjonen av årsregnskapet dekker ikke øvrig informasjon, og vi attesterer ikke den øvrige informasjonen.

I forbindelse med revisjonen av årsregnskapet er det vår oppgave å lese øvrig informasjon med det formål å vurdere hvorvidt det foreligger vesentlig inkonsistens mellom øvrig informasjon og årsregnskapet, kunnskap vi har opparbeidet oss under revisjonen, eller hvorvidt den tilsynelatende inneholder vesentlig feilinformasjon. Dersom vi konkluderer med at den øvrige informasjonen inneholder vesentlig feilinformasjon er vi pålagt å rapportere det. Vi har ingenting å rapportere i så henseende.

Styrets og daglig leders ansvar for årsregnskapet

Styret og administrerende banksjef (ledelsen) er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet i samsvar med lov og forskrifter, herunder for at det gir et rettviseende bilde i samsvar med International Financial Reporting Standards som fastsatt av EU. Ledelsen er også ansvarlig for slik intern kontroll som den finner nødvendig for å kunne utarbeide et regnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil.

Ved utarbeidelsen av årsregnskapet må ledelsen ta standpunkt til selskapets evne til fortsatt drift og opplyse om forhold av betydning for fortsatt drift. Forutsetningen om fortsatt drift skal legges til grunn for årsregnskapet med mindre ledelsen enten har til hensikt å avvikle selskapet eller legge ned virksomheten, eller ikke har noe realistisk alternativ til dette.

Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet

Vårt mål med revisjonen er å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet som helhet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil, og å avgi en revisjonsberetning som inneholder vår konklusjon. Betryggende sikkerhet er en høy grad av sikkerhet, men ingen garanti for at en revisjon utført i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, alltid vil avdekke vesentlig feilinformasjon som eksisterer. Feilinformasjon kan oppstå som følge av misligheter eller utilsiktede feil. Feilinformasjon blir vurdert som vesentlig dersom den enkeltvis eller samlet med rimelighet kan forventes å påvirke økonomiske beslutninger som brukerne foretar basert på årsregnskapet.

Som del av en revisjon i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, utøver vi profesjonelt skjønn og utviser profesjonell skepsis gjennom hele revisjonen. I tillegg:

- identifiserer og anslår vi risikoen for vesentlig feilinformasjon i regnskapet, enten det skyldes misligheter eller utilsiktede feil. Vi utformer og gjennomfører revisjonshandlinger for å håndtere slike risikoer, og innhenter revisjonsbevis som er tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon. Risikoen for at vesentlig feilinformasjon som følge av misligheter ikke blir avdekket, er høyere enn for feilinformasjon som skyldes utilsiktede feil, siden misligheter kan innebære samarbeid, forfalskning, bevisste utelatelser, uriktige fremstillinger eller overstyring av intern kontroll.
- opparbeider vi oss en forståelse av den interne kontroll som er relevant for revisjonen, for å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige etter omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for en mening om effektiviteten av selskapets interne kontroll.
- evaluerer vi om de anvendte regnskapsprinsippene er hensiktsmessige og om regnskapsestimatene og tilhørende noteopplysninger utarbeidet av ledelsen er rimelige.

- konkluderer vi på hensiktsmessigheten av ledelsens bruk av fortsatt drift-forutsetningen ved avleggelsen av regnskapet, basert på innhentede revisjonsbevis, og hvorvidt det foreligger vesentlig usikkerhet knyttet til hendelser eller forhold som kan skape tvil av betydning om selskapets evne til fortsatt drift. Dersom vi konkluderer med at det eksisterer vesentlig usikkerhet, kreves det at vi i revisjonsberetningen henleder oppmerksomheten på tilleggsopplysningene i regnskapet, eller, dersom slike tilleggsopplysninger ikke er tilstrekkelige, at vi modifierer vår konklusjon om årsregnskapet og årsberetningen. Våre konklusjoner er basert på revisjonsbevis innhentet inntil datoen for revisjonsberetningen. Etterfølgende hendelser eller forhold kan imidlertid medføre at selskapet ikke fortsetter driften.
- evaluerer vi den samlede presentasjonen, strukturen og innholdet, inkludert tilleggsopplysningene, og hvorvidt årsregnskapet representerer de underliggende transaksjonene og hendelsene på en måte som gir et rettviseende bilde.

Vi kommuniserer med dem som har overordnet ansvar for styring og kontroll blant annet om det planlagte omfanget av revisjonen og til hvilken tid revisjonsarbeidet skal utføres. Vi utveksler også informasjon om forhold av betydning som vi har avdekket i løpet av revisjonen, herunder om eventuelle svakheter av betydning i den interne kontrollen.

Vi gir styret en uttalelse om at vi har etterlevd relevante etiske krav til uavhengighet, og om at vi har kommunisert og vil kommunisere med dem alle relasjoner og andre forhold som med rimelighet kan tenkes å kunne påvirke vår uavhengighet, og, der det er relevant, om tilhørende forholdsregler.

Av de sakene vi har kommunisert med styret, tar vi standpunkt til hvilke som var av størst betydning for revisjonen av årsregnskapet for den aktuelle perioden, og som derfor er sentrale forhold ved revisjonen. Vi beskriver disse sakene i revisjonsberetningen med mindre lov eller forskrift hindrer offentliggjøring av saken, eller dersom vi, i ekstremt sjeldne tilfeller, beslutter at en sak ikke skal omtales i beretningen siden de negative konsekvensene av en slik offentliggjøring med rimelighet må forventes å oppveie allmennhetens interesse av at saken blir omtalt.

Uttalelse om øvrige lovmessige krav

Konklusjon om årsberetningen

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, mener vi at opplysningene i årsberetningen og i redegjørelsene om foretaksstyring og samfunnsansvar om årsregnskapet, forutsetningen om fortsatt drift og forslaget til anvendelse av overskuddet er konsistente med årsregnskapet og i samsvar med lov og forskrifter.

Konklusjon om registrering og dokumentasjon

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendig i henhold til internasjonal standard for attestasjonsoppdrag (ISAE) 3000 «Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon», mener vi at ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av selskapets regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god bokføringsskikk i Norge.

Stavanger 28. februar 2018
Deloitte AS

Bjarte M. Jonassen
statsautorisert revisor